

DERVIŠ BUTUROVIĆ

ISPRAVE SPAHISKIH PORODICA IZ NAHIJE NERETVE*

Kao što je poznato Osmanska država je počivala na timarskom sistemu čija je podloga bila miriska zemlja. Po tome sistemu su zemlje Anadolije i Rumelije bile razdijeljene na timare, zameete i hasove.

Prema jednom nepotpunom popisu bosanskih spahijskih koji su učestvovali u tursko-ruskom ratu 1711 tada je u nahiji Neretvi¹ bilo 30 timara i 10 zameeta.² Na osnovu druge arhivske grade utvrdili smo da je u istoj nahiji bilo još nekoliko timara i zameeta koji nisu spomenuti u označenom popisu: 1) zameet sela Seonice od 22.860 akči,³ 2) zameet sela Buljine u iznosu od 2.000 akči,⁴ 3) zameet sela Krušćice u nepoznatom iznosu,⁵ 4) zameet sela Jablanice od 20.000 akči,⁶ 5) timar sela Tuhobići od 8.500 akči,⁷ 6) timar sela Mrakova od 300 akči,⁸ 7) timar sela Selo od 3.752 akče,⁹ i 8) timar sela Donja Bradina od 6.900 akči.¹⁰

* Posebnu zahvalnost izražavam Ademu Handžiću, stručnom saradniku Orijentalnog instituta koji je ovaj rad uskladio zahtjevima redakcije i upotpunio i time mi pomogao u vrijeme kada ja zbog slabog zdravlja nisam bio u mogućnosti da to učinim.

¹ Nahija Neretva je onaj dio bivšeg konjičkog sreza koji se stope s desne strane rijeke Neretve uzdužno do rječice Rakitnice. Prozvana je tako po srednjevjekovnoj župi Neretvi. U administrativnom pogledu ova nahija pripadala je Bosanskom sandžaku do godine 1537 a od tada Kliskom. U sudskom pogledu ona je do 1565 god. bila poseban kadiliuk kome su još pripadale nahije Rama, Skoplje, i Kupres. Od god. 1565 Neretva je nahija sajrajevskog kadiluka.

² Vladislav Skarić, Popis bosanskih spahijskih iz 1123 (1711) god. — GZM XLII, 1930, sv. za istoriju i etnografiju, str. 69—72.

³ Ovaj zameet sačinjavali su zaseoci sela Seonica: Donje Višnjevice, Samurovići, Plavčići, Bukovik i Ljesovinu, te selo Buljina.

Držali su ga: a) Mehmed 1679 (Gazi Husrevbegova biblioteka u Sarajevu, isprava br. 1652), Jusuf 1771 godine (Orijentalni institut u Sarajevu, isprava br. 4045), c) Alija 1802 do 1816 (G. H. biblioteka, br. 811 i Orijent. institut, br. 4044), d) Alija i Sulejman 1822 (Državni arhiv NRBiH u Sarajevu, akvizit br. 88), g) Sulejman 1836 godine (G. H. biblioteka, br. 2049).

Na teritoriji seoničke opštine postojao je još jedan zameet koji je iznosio 25.000 akči (Skarić, isto, str. 69). Bez sumnje su mu pripadali samo selo Seonica, zatim njeni zaseoci Trusina i Sultići. 1711 godine držao ga je neki Mehmed.

⁴ M. E. Kadić, Kronika III, str. 304.

⁵ 1846 godine ovaj zameet držao je neki zaim Bećirbeg (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 130).

⁶ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 440.

⁷ Ovaj timar držali su: Sulejman sin Hamze 1556 godine (G. H. biblioteka, sindžil br. 1, 129); Osman sin Ibrahimov a poslije njegove smrti Omer i Ahmed (braća Ibrahimova) nepoznatog datuma (G. H. biblioteka, br. 1654).

⁸ Ovaj timar je držao Hasan 1632 godine (Orijent. institut, br. 3939).

⁹ M. E. Kadić: Kronika III, str. 302; i Drž. arhiv NRBiH, akv. 127, 117, 116 i 122.

¹⁰ Orijent. institut br. 3951 i 3974, te ovjerovljeni prepis berata od godine 1769 koji se nalazi u posjedu pisca.

Iz prepisa arzuhalu koji je podnio neki zarobljenik, a pribilježio neki sabirač formulara raznih sastavaka, razabire se da je u ovoj nahiji postojao jedan zemaljot koji je iznosio 36.000 akči, ali kako mu nije naveden naziv, ne zna se gdje se nalazio.¹¹

U ispravi Orijentalnog instituta br. 2.186 iz 1854 navode se u području na hije Neretve još i ovi timari: 1) timar sela Nevidzraka, drži Mustafabeg (Bektašević ?), 2) timar sela Žepe (danasa Djepe), drži Ahmedbeg, 3) timar sela Kralupa, drži Ahmedbeg (Buturović), 4) timar sela Jasenika, drži Jusufbeg, 5) timar sela Homolja, drži Bećirbeg i 6) timar sela Bistrice, drži Mustafabeg (Buturović ?).

Međutim, kako se u ispravama porodice Buturovića sela Kralupi i Bistrica spominju kao dijelovi timara sela Orahovice, nisam siguran da li se u svim ovim slučajevima radi o samostalnim timarima ili dijelovima nekih timara. Tako isto nisam siguran ni za sela Parsoviće¹² i Glodnicu,¹³ koja se spominju u nekim tapunama, da li su samostalni timari ili sastavni dijelovi nekih timara, jer nedostaju podaci koji bi potvrdili jedno ili drugo.

U spomenutom popisu držaoci timara navedeni su samo po ličnim imenima, a ne i po prezimenima. Kako se i u drugim turskim izvorima rijetko kad nailazi na prezimena, a u najviše slučajeva ne mogu se identificirati označeni držaoci. Ja sam u tome uspio samo u nekoliko slučajeva, a to su:

- 1) zemaljot sela Blace u iznosu od 58.337 akči držala je porodica Repovaca iz Podlisja,¹⁴
- 2) zemaljot sela Seonice od 22.860 akči držala je porodica Čemalovića iz Ak-Hisara,¹⁵
- 3) zemaljot sela Gorana u iznosu od 30.000 akči držala je porodica Kotorija iz Sarajeva,¹⁶
- 4) timar sela Podhuma, Preslopa i čifluka Hasana Čelebije u ukupnom iznosu od 27.000 držala je porodica Buturovića iz Seonice,¹⁷
- 5) timar sela Veliki Brđani i Orahovica u iznosu od 11305 akči držala je porodica Hasanagića odnosno Alibegovića iz Seonice,¹⁸

¹¹ Sakj u G. H. biblioteci, br. 13361, fol. 8.

¹² Ovaj timar, ili dio timara, držao je spahijsa Bećirbeg 1796 god. (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 120).

¹³ Ovaj timar, ili dio timara, 1702 godine držali su Ahmed (G. H. biblioteka, br. 1658) Rustem 1776 (Orijent. institut br. 4042). Ahmed 1802 (G. H. biblioteka br. 1659), Ahmed 1803 (Orijent. institut, br. 4025), Mehmed 1803 (Orijent. institut br. 4018), Hasan nepoznate godine (G. H. biblioteka br. 2501).

¹⁴ Dokumenti porodice Repovac (Orijent. institut, br. 3935 i G. H. biblioteka br. 1638).

¹⁵ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 18.

Ovaj zemaljot držali su: Mehmed 1679 godine (G. H. biblioteka, br. 1652), Jusuf 1771 (Orijent. institut br. 4045), Alija 1802 (G. H. biblioteka, br. 811), Alija 1816 (Orijent. institut, br. 4044 i 4029), Smail i Sulejman 1822 (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 88), Smail 1836 (G. H. biblioteka br. 2499).

¹⁶ Ovaj zemaljot su držali: Murat 1711 (Skarić, isto, str. 69), Hasanbeg Kotorija sin Fejzibegović 1778 i 1833 (G. H. biblioteka, sidžil br. 32, str. 135 i br. 22, str. 247, te Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 125); Kotor Mehmedbeg, Numanbeg, Mustafabeg i drugi Mustafabeg 1838 (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 128).

¹⁷ Dokumenti ove porodice, na koje ćemo se u ovoj radnji pozivati.

¹⁸ Isto.

6) timar sela Plavuga u iznosu od 3.000 akči držala je porodica Hasagića iz Seonice¹⁹ i

7) timar sela Selo (danasa Solakova Kula u iznosu od 3.752 akče držala je porodica Dogurovića, nepoznatog prebivališta.²⁰

O timaru sela Biloče (danasa Bjelovčina) koji se navodi u spomenutom popisu pronađene su dvije teskere i jedna bujurulđija. Međutim, iz njih se nije moglo ustanoviti kojoj je porodici pripadao.²¹

U nahiji Neretvi bile su nastanjene još ove spahiske porodice: Begete, Bešlje, Beganovići i Delići u Seonici; Buljine u Buljini i Bektaševići u Donjem Polju.

Od nekih spahiskih porodica ove nahije sačuvao se izvjestan broj porodičnih isprava koje sam pronašao po arhivama, bibliotekama ili kod privatnih lica. Tako je od porodice Repovaca sačuvano 28 dokumenata. Najstariji je iz 1592,²² a najmlađi iz 1876 g.²³ Od Alibegovića sačuvano je 7 dukomenata, najstariji je iz 1698,²⁴ a najmlađi iz 1802.²⁵ Od Buturovića sačuvao se 21 dokumenat, najstariji je iz 1699,²⁶ a najmlađi 1876.²⁷ Od Hasagića pronađeno je 18 dokumenata, najstariji je iz 1623,²⁸ a najmlađi iz 1834.²⁹ Od Bektaševića postoji 1 i to iz g. 1776.³⁰

Kako navedeni dokumenti pretstavljaju znatan doprinos za proučavanje timarsko-sbahiske organizacije u našim krajevima objavljujem one važnije sa turškim tekstom i prevodom, a ostale sa regestom. Ovdje ne donosim dokumente porodice Repovaca koji su najbrojniji i zahtjevaju zasebnu obradu. Prethodno dajem kratak prikaz nastanka istih porodica te stanja i razvitka njihovih timara.

ALIBEGOVIĆI

Ova porodica se prozvala po Aliji (Ali-begu) sinu Mehmedovu. On se prezivao Hasanagić, bez sumnje po svom stricu Hasanu koji je kako se to vidi iz dokumenata porodice Buturovića, bio mufeferika Bosanskog divana. Alija je živio do iza 1786 godine.³¹

¹⁹ Isto.

²⁰ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 127.

²¹ Ovaj timar držali su: Kasim 1711 godine (Skarić, isto, str. 71). Husein 1768 godine (Orijent. institut, br. 3946). Abdurahman sin Huseinov 1769—1810 (Orijent. institut, br. 3938).

Kada je ovaj zadnji držao ostario, i postao nesposoban da ide u rat, odrekao se timara, na što je po prijedlogu alajbega kliškog sandžaka, Malkoča, dodijeljen Ahmedu teskerom od 19 jula 1810 godine (Orijent. institut, br. 3938).

Mustafa i Salih Hrgić (iz Sarajeva?) vrše usurpaciju spomenutog timara iako ne posjeduju ispravu na temelju koje bi mogli polagati neko pravo na njeg. Ahmed, koji je držao isti timar na temelju carskog berata, podnio je arzuhal u kojem je tražio, da im se to zabrani. Uslijed ovog, vezir Mehmed Ruždi-paša bujurulđijom od 30 decembra 1818 g. zapovijedio je našu nahiju Neretve da spriječi nasilje (Orijent. institut, br. 3961).

²² Orijent, institut br. 3935.

²³ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 439.

²⁴ Isto, akv. br. 380.

²⁵ Isto, akv. br. 352.

²⁶ Isto, akv. br. 783.

²⁷ Isto, akv. br. 85.

²⁸ U posjedu pisca.

²⁹ U posjedu pisca.

³⁰ G. H. biblioteka, br. 85 i 86.

³¹ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 69 i 89.

Iz timarsko-spahiskih dokumenata Alibegovića razabire se da je ta porodica bila ogranačke neke krupne zaimske porodice. Ova potonja mogla bi biti stara spahiska porodica Begeta iz Seonice, jer su te dvije porodice živjele jedna uz drugu i jer između njih postoje izvjesne sličnosti.

Najstariji poznati predak porodice Alibegovića je zaim Mustafa. Prema beratu od 18. septembra 1698 godine, koji je izdat povodom njegove smrti, posjedovao je zeamet sela Đeđeva u nahiji Sokolu u Hercegovačkom sandžaku u iznosu od 47.872 akče.³² Poginuo je u boju (ne zna se gdje i kada), možda s Mlečanima koji su godine 1697 bili provalili u Kliški sandžak i doprli čak do Kupresa gdje ih je razbio Giril Smail-paša i povratio preko granice.³³ Spomenutim beratom prenesen je njegov zeamet na sina mu Ibrahima, za koga se kaže da mu je ranije podijeljen zeamet početno 20.000 akči i da je pet puta unaprijeđen sa po 5.000 i jedan put sa 2.500 akči. ukupno 47.500 akči, što dokazuje da je bio junak izvanrednih kvaliteta.

Nije poznato kada je umro spomenuti Ibrahim. Iz berata od 20. februara 1759 godine,³⁴ razabire se da je njegov zeamet god. 1717 prenesen na sinove i to $\frac{2}{3}$ na Mehmeda, a $\frac{1}{3}$ na Jahja-a. Kako su te godine vođeni teški bojevi oko Novoga i Zvornika koje je opsijedala austrijska vojska pod zapovjedništvom generala Petraša i Draškovića,³⁵ vjerovatno je da je spomenuti Ibrahim pao u jednom od tih dva boja. Sudeći po prenesenim dijelovima zeameta, navedena dvojica nasljednika su njegovi sinovi i to Mehmed stariji, a Jahja mlađi.

Iz isprave se ne vidi na koga je prenesen Mehmedov dio, dok je Jahjaov dodijeljen sinu mu Mehmedu i bratiću Ibrahimu. Jahja je imao i trećeg sina i to spomenutog mufeđeriku Hasana, ali ova kod navedene podjele nije uzet u obzir, bez sumnje zato što je imao već dosta veliki timar, kako će se to dalje vidjeti.

Povodom smrti ovog posljednjeg Ibrahima, pošto nije ostavio djece, iz ukupnog zeameta dodijeljen je spomenutom Hasanu timar u iznosu od 7.977 akči. Toliki iznos dodijeljen je i Hasanovu bratiću Aliji povodom smrti Alijinog oca Mehmeda koji je pao u boju za odbranu Ozije 1736 godine. Alija se odrekao svoga dijela u korist istog Hasana, što je sankcionisano naprijed spomenutim beratom od 20. februara 1759 g., radi kojeg je Hasan lično išao u Stambol. 24. oktobra 1760 godine oduzeto je Osmnau Burutiji 7.549 akči od podhumskog timara i dodijeljeno ovom Aliji.³⁶ Očito nije slučajno da se ovo dvoje ublizu dogodilo. Na ovo čemu se opširnije ponovo osvrnuti kod porodice Buturovića.

Alija i stric mu Hasan imali su timare i u nahiji Neretvi, jedan u zajednici i po jedan odvojeno od drugoga. U zajednici im je bio timar sela Veliki Brđani u iznosu od 3.113 akči. Hasanov dio je iznosio $\frac{1}{2}$, a Alijin i Salihov (brat Alijin) po $\frac{1}{4}$. Salih je umro ne ostavivši djece, pa je njegov dio prenesen na istog Aliju teskerom od 6. juna 1778 godine.³⁷

Hasanov odvojeni timar u iznosu od 9.749 akči nalazio se u selu Orahovici u Kliškom sandžaku. Dodijeljen mu je beratom od 7. decembra 1689 godine.³⁸

³² Isto, akv.'br. 380.

³³ S. Bašagić, Kratka uputa u prošlost Bosne i Hercegovine, Sarajevo, 1900 str. 86.

³⁴ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 351.

³⁵ Bašagić, isto, str. '91.

³⁶ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 75.

³⁷ Isto, akv. br. 295.

³⁸ Orijent. institut, br. 3935.

Timar u iznosu od 2.700 akči koji su uživali Alija i njegovi potomci odvojeno od Hasana nalazio se u selu Gornja Bradina. Prema ruz-namji koja se čuvala u Bosanskoj defterhani ovaj timar je držao Alijin otac Mehmed koji je, kao što je već istaknuto, poginuo kod Ozije 1736, povodom čega je timar prenesen na Aliju. Godine 1759 Alija se odrekao ovoga timara u korist svoga sina Osmana. Prenos je izvršen teskerom od 27 marta 1781 godine.³⁹

Hasan i njegov bratić Alija držali su dakle ove timare:

a) Hasan: 1) dio zemeta sela Đeđeva, iznos 15.954 akče; 2) dio timara sela Veliki Brđani, iznos 1.556 akči; 3) timar sela Orahovice, iznos 9.794 akče; ukupno 27.304 akče.

b) Alija: 1) dio timara sela Veliki Brđani, iznos 1.556 akči; 2) timar sela Gornja Bradina, iznos 2.700 akči; 3) timar sela Podhuma, iznos 7.549 akči; ukupno 11.805 akči.

Kasnije se Alija odrekao polovine svoga dijela timara u Podhumu u korist Muhameda Buturije.⁴⁰ Time se Alijin timar snizio na 8.031 akču.

Pregled timara i njihovih prihoda. O timaru sela Gornje Bradine očuvala se kopija iz defteri mufassala,⁴¹ dok o ostalim takvih isprava nema. Zbog toga se ne može dati detaljan pregled njihovih posjeda i prihoda, nego samo sumaran, prema podacima koje sadrže drugi dokumenti koji inače nisu kod svih ni u tom pogledu potpuni.

Timar sela Gornje Bradine sastoji se od prihoda dva sela i to Gornje Bradine i Donjeg Sela.

Gornja Bradina ima 11 baština i 1 čifluk. Držaoci baština su muslimani. Čifluk pripada zaimu Mehmedbegu, a obrađuju ga nemuslimani.

Spahijin prihod od ovog sela sastoji se od: resmi-čifta i benaka, 11 kejla pšenice i 42 kejla ovca, ušura od bostana, mlađarine, poljačine, tapu-pristojbe i salarije, takse od mlini, polovine badu-have, sve u ukupnom iznosu od 3.126 akči.

Donje Selo ima 23 baštine, 1 zemin i 2 čifluka. Od tog 14 baština drže muslimani, 9 nemuslimani. Zemin drži musliman. Posjednici čifluka su muslimani, a obrađivači nemuslimani.

Ovi timarski dijelovi donose spahiji: resmi-čift, benak i mudžerred, ispendže, 7 kejla pšenice, 20 kejla ovsa, 40 medri šire, ušur od bostana, lana, luka, pčelinjaka, zelja, sijena, kupusa i voća, resum od mlini, polovinu badu-have, mlađarinu i tapu-pristojbu, sve u ukupnom iznosu od 1.774 akče.

Zearet od sela Đeđeva čine 53 sela čija su imena navedena u spomenuta dva berata zajedno sa sumarnim iznosima prihoda koje su ona davala zaimu.

Hasanov orahovički timar bio je u idžmalu sa orahovičkim timarom porodice Buturovića. Međutim, iz isprava se ne vidi kako su bili razgraničeni posjedi ova dva timara niti iz čega su se sastojali prihodi koje je davao Hasanov dio.

Što se tiče timara sela Veliki Brđani, o njemu se zna pored naziva samo još sumarni prihod koji je davao.

³⁹ U posjedu pisca.

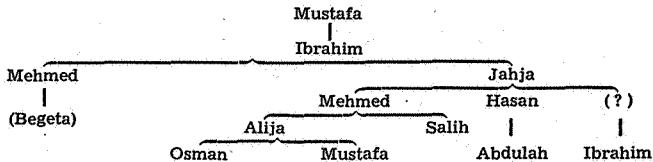
⁴⁰ Drž. arhiv ŠRBiH, akv. br. 79,

⁴¹ Isto, akv. br. 352.

Spomenuti Hasan nije ostavio potomaka u Seonici. Navodno se otselio u Travnik gdje se stalno nastanio. Ne zna se kada je umro. Iz isprava porodice Buturovića razabire se da je iza sebe ostavio sina imenom Abdulaha.⁴²

Takođe se ne zna kada su umrli spomenuti Alija i sin mu Omer, niti se zna na koga su preneseni njihovi timari.

Djelomična genealogija porodice Alibegovića

Od dokumenata ove porodice dajemo slijedeće:

1

Berat sultana Mustafe II

12 rebia I-1110 (8-IX-1698)

Ovim beratom prenosi se zeamet sela Đedeva u iznosu od 47.872 akče na Ibrahima prilikom smrti njegova oca Mustafe.

Državni arhiv NRBiH, akvizit br. 380.

لشان شریف عالیشان سامی مکان سلطانی و طفرای غرای جهان سلطان خانانی حکمی اولدرکه
چون دعایت اکرام ذمہ زمبا و سپاه و جهیزه احترام عز و جاه شیمه خواتین سعادت عالی جاهدر بناء
علی ذالک هرسک سنجاغته مصقول تاچیه سنده دده بیوی نام قریب و غیریند فرق ییدی بیک سکریوز یتش
ایکی آقچه ذمامته متصرف اولان مصطفی شهیدا فوت او لوب محلول او لقله بوئدن اقم یرارانی عرض
او لندقده ابتدادن یکرومی بیک آقچه ذمامته و بش دفعه بشر بیک آقچه و بر دفعه ایکی بیک بشیوز آقچه
ترقیلره تواریخ مختلفه ایله اوامر شریفم فریلان اورده بویولا آلا کورذلو آپق قشلو رافع توقیع دفعی الشان
خاقانی قدوة الامائی و الاقران ابراهیم زیدقدره متوفای مزبورک صحیح صابی او غلی او لودغنه لواه مزبوردن
ایکی ذعیم و اوٹ نهر ادیاب تیمار شهادت ایتمارلیه و بیلک باینه عنایت وجاسنه لواه مزبور آلای بسکیسی
طردمش زید قدره اعلامیله سنه عشر و ماه و الن دیبع الاولانک اون ایکنچی گرتندن توجیه او لتب
تحویل مکتوبی و بیلکین ذکر او لنان فرق ییدی بیک سکریوز یتش ایکی آقچه ذمامته و وجه مشروح
اورزده متوفی بالاسی مصطفی تحویلندن ابتدا فرقیلری زیدمه میله سنجاغته ساکن او لوب آلای بسکیسی
بیرانی آلتنده سفره اشماک شرطیله صابی او غلی مومنی اینه ابراهیم زید قدره یه توجیه او لتب دستور مکوم
مشیر منخم نظام العالم بوسنه ایالتنده متصرف اولان و زیرم مصطفی پاشا ادام الله اجلاله:که تذکرمه
موجنبجه لایق و اوزلی و سزاوارد و احری کودوب ویردمکه ذکر او لتب

⁴² Isto, akv. br. 69.

لکودول تابع نزته	اوچه تابع مزبور	دده یزی تابع صقول
۱۰۰.	۵۸۴۰	۳۰۰.
دوڑی تابع مزبور	قوسیچ تابع مزبور	اوڑاچه دول تابع مزبور
۳۰۰.	۱۳۰.	۴۰۰.
غولویناج تابع م	سلیچ تابع مزبور	ماکره تابع مزبور
۱۵۰.	۳۰۰.	۲۶۰.
یکون ۲۴۰۰	بروجه تکمیل ۲۰۸۴۵	
باشته های و اوسار بادا و بادانیcole و برآچه میروسیچ رادویه نادیک و مصطفی ولد پوه و ملتفو پلوش و میلوش رادوان یاقویک رادویه و قله موڑ و مرقونه و نواه و قویه بوصیله و میلیقورسته و چمیلیک روغویک تابع دویان خارج از دفتر بروجه تضمین ۱۶۰۰	مزرعه ترسنه تابع ۱۳۹۷	استرپنک تابع دایری
یکون ۲۲۶۶۵	۶۹۸	دولنه استرپنک تابع مزبور
چفتلک عثمان آغا و باقی برادران	مزرعه قلاقوئنه درید قریه	قریه زیرالسقه فلورجیان
در قریه هرمهل تابع ۲۰۰	سمسی تابع کورنه ۹۱۵	جدید تابع ۱۶۳
غاغچه افلاقان ۱۰۰	برودیه فلورجیان ۶۶۸	مزبور ۸۲
کورنه فرقان ۵۸۲	سورینه تابع ۵۰۰	دراغلوه تابع مزبور
تابع زاغیه ۲۹۱	دایری ۲۰۰	۲۰۰.
یکون ۴۹۹۹	خیمانکان ناحیه بودماز ۵۱۸	برده تابع ۵۸۸
فراطلیچ مع محله باقویچ و محله دایریک نام دیکومیشلان	صالاج مع محله قومال	زاغیه ۲۸۹
اوسردیه تابع دایری ۱۳۰۰۰	تابع مزبور ۱۰۰۰	
قریه اوصولیه تابع مزبور ۲۰۰۰	پره صویه مع قریه (oštěčeno) تابع مزبور ۱۰۰.	
یکون ۷۸۰۰	پرچه مع محله زاریچیه و برواشینه و قواچیک و اوسرده	
	و پلورچه و محله روذا سلیچ تابع نوه سین ۱۰۰۰	

			البيقدوشچه تابع
يكون	١٠٠٠٠	٣٢٠٠	مزيور
٤٠٠٠		٢٢٠٠	
واصيليج و محله	٣٩٠٠٠		پيرته و قوجل مع لوفه و يابلان مزيور
مالو داسفرجه	١١٠٠٠	٣١٥	تابع موستار در يد حمزه افلاقان
يكون	١١٣٩٥		
	٥٧٩٥		
ذوالله تابع مزيور			دايوانيك تابع مزيور
٣٢٦		٢٦٠٢	غرودل تابع (nepročitano) غير از
دسم فالوري	٥١١		رسم فالوري
لوچچه تابع مزيور			ليبلان تابع مزيور
٢٥٠		٢٣٤٩	چلونه تابع مزيور
مزععه زمهه		١٩٣٠	دوسييج تابع مزيور
يكون	١٣٦٦٩		اچه ايله تابع مزيور
٦٦٦٣		١٧٧٤	مزععه زمهه (nepročitano) تابع
پوهه مازنيك			مزيور
يكون	٥٩٩٩	١٨٧٨	اومه جاق تابع مزيور
٢٩٩٩		٢٦٦٣	چونوچه تابع مزيور
اچنه			پردول تابع مزيور
١٠٠		٢٠٠٠	اژدول تابع مزيور
پالويچيج در يد قوريه قوغه نام			٣٠٠٠
يكون	٨٦٠٠		ديکر صلو
	٢٤٠٠		
تولى بانيه تابع			سترهه تابع مزيور
يكون	٦٦٠٠		مزععه قوسیچ براديک
	٢٦٠٠		دوان
مزيور	٤٤٠٠	١٧٠٠	
قرالك يليله تابع مزيور			واسيل ديکر تابع مزيور
	٢٠٠		مزععه قونیك تابع مزيور
		١٠١٨	
واسيل تابع مزيور	٧٠٠		واسيل تابع مزيور
يكون	٤١٩٢		يكون
		٤٧٨٧٢	بز زعامتر
و ببورده مسکونه بعد اليوم تحت يدانه او لوب تصرف قيلوب شوكه و ظاف خدمات مبردة موفره			
و مسامي مشکوره عساكر منصوره در يه موجب دفتر خاقاني بيقصوره مرسى و موئى قيله و زعامتي خلقى موسى			
اليهى سواشى بيلوب سواباشيله متعلق اموده مراجعتى موسى اليهه ايدر او لبابده افراد آفرده دن هيج احد			
مانع و دافع و مزاحم او ليهه شويله بيله لر علامت شريفة اعتماد قيله لر			
بمقام ادرنه			
الخروسه			

Zapovijed časnog, visokog, uzvišenog sultanskog znaka i svjetle tuge vladara svijeta je slijedeći:

Sultan po svom visokom i sretnom položaju milostivo nagrađuje korpus zaima i spahijskih obasipa počastima ljudi od slave i položaja.

Mustafa, posjednik zeameta u iznosu od 47.872 akči sela Đeđevo i drugih u nahiji Sokol u Hercegovačkom sandžaku poginuo je i njegov zeamer ostao upražnjen. Prema svjedočanstvu dvojice zaima i desetorice timarnika uzor vršnjaka i drugova Ibrahim koji je srednjeg rasta, plavih očiju, razmaknutih obrva, nosioc uzvišenog carskog znaka — neka mu se poveća vrijednost — rođeni je sin umrlog. Kada je prije izvjesnog vremena izvješteno o njegovoj sposobnosti, dat mu je u početku zeamer od 20.000 akči. Zatim je unaprijeđen pet puta po 5.000 akči, a jednom 2.500 akči sa zapovijedima koje nose različite datume.

U vezi s tim, na njegovu molbu i ilam Durmiša alajbega navedenog sandžaka — neka mu se poveća moć — da mu se ustupi zeamer računajući od 12 rebia I—1110 godine i izda prenosno pismo, to je Ibrahimu — neka mu se poveća vrijednost — rođenom sinu Mustafe ustupljen zeamer u iznosu od 47.872 akči iz tihvila njegova oca na gore opisani način tj. više nego što iznosi njegov početni iznos i unapređenja, a pod uslovom da stanuje u svome sandžaku i da ide u rat pod zastavom svoga alajbega.

Kako sam na osnovu teskere mnogouvaženog dostojaanstvenika, proslavljenog vojskovođe, upravljača, namjesnika u provinciji Bosni, moga vezira Muštafa-paše — neka bog trajnim učini njegovu veličinu — našao da je dostojan, čestit, zaslужan i odabran, dao sam mu kako slijedi:

(1) selo Đeđevo, pripada Sokolu, vrijednost 3.000 (akči); (2) Ovče, pripada Morači, vrijednost 5.845; (3) Lekov Do, pripada Neretvi, vrijednost 4.500; (4) Orače Dol, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 4.500; (5) Kosovići, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 1.300; (6) Duži, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 300; (7) Maćure, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 2.600; (8) Simlić (?) pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 300; (9) Golubinac, pripada spomenutoj (nahiji), vrijednost 1.500; u k u p n o: 20.845.— (10) Baštine: Vavosar Bara, Bara Nikola, Perak (?), Mirošić (?), Radoje Pavlić, Mustafa sin Petrov, Milenko Peluš (?), Miloš Radovan Janković, Nikola Muž (?), Mrkonja Pevara (?), Koja Bosilja i Milikrista Čimlić (?) Rogonjić, pripada Dujanu (?) izvan deftera, otprilike 1.600, kao nadopuna (za iznos od) 2.400 (akči). u k u p n o: 22.445.— (11) Strožinić, pripada Dabrima 3.000; (12) Donji Strožinić, 3.304; (13) Mazrea Trusina, pripada Dabrima, filuridžije $\frac{1392}{698}$; (14) Donja Liska, nove filuridžije, pripada Dabrima $\frac{163}{82}$; (15) Mezrea Klakorina u posjedu sela Šimšići (?) pripada Gornjem Brodju, filuridžije $\frac{915}{468}$; (16) Čifluk Osman age i braće mu u selu Hrholj pripada Vlaškom Gacku $\frac{200}{100}$; (17) Dragalove, pripada spomenutom 2.000; (18) Surine, pripada Dabrima $\frac{500}{250}$; (19) Gornji Krman (?) pripada Zagorju $\frac{582}{291}$; (20) Brda, pripada Zagorju $\frac{578}{289}$; (21) Hajmanegani nahije Burmus 518; u k u p n o: $\frac{10.999}{4.999}$.⁴³ (22) Kratilić sa zaseokom Ba-

⁴³ Gornji zbir treba da bude 11.000 a ne 10.999 akči. Ne može se ustanoviti šta pretstavlja suma od 4.999 akči.

kovići i Osrednje pripada Dabrima 13.000; (23) Salač sa zaseokom Komar, pripada Dabrima 1.500; (24) Dabrić drugim imenom Mišljan, pripada Dabrima 9.500; (25) Prisoje sa selom (nepročitano), pripada Dabrima 1.500; (26) Osoje, pripada spomenutom (Dabrima) 2.000; (27) Prača sa zaseokom Zariče, Borašina, Kovačići, Osrednje. Plužine i Radoslić, pripada Nevesinju 1.000; u k u p n o: $\frac{39.000}{7.800}$;⁴⁴ (28) Elikorišće (?), pripada Nevesinju $\frac{3.200}{2.200}$; u k u p n o: $\frac{10.000}{4.000}$; (29) Papratina i Kocelj sa spomenutim Jablanom (Mišljan ?), pripada Mostaru u posjedu Hamze, Vlasi, 315; (30) Vasilić sa zaseokom Malo Raskršće $\frac{39.000}{11.000}$; u k u p n o: $\frac{11.395}{5.395}$; (31) Dabranč, pripada spomenutom 2.602; (32) Grodol (oštetećeno), osim resni filirije 511; (33) Žavale, pripada spomenutom 326; (34) Lopča, pripada spomenutom 163; (35) Jablan, pripada spomenutom 1.930; (36) Čekalona (?), pripada spomenutom 2.349; (37) Dusovići (?) 250; (38) Ečejla (?), pripada spomenutom 1.774; (39) mezrea Zamka (nepročitano), pripada spomenutom 200; u k u p n o: $\frac{13.649}{6.663}$; (40) Omedžak, pripada spomenutom 2.663; (41) Premlanić, pripada spomenutom 1.878; u k u p n o: $\frac{5.999}{2.999}$; (42) Crnovce, pripada spomenutom 3.000; (43) Predol, 1.600; (44) Izdol, pripada spomenutom 2.000; (45) Ivčina (?), pripada spomenutom 100; (46) Paložić u posjedu sela Kuga, drugim imenom Selo ili Čelo 5.600; u k u p n o: $\frac{8.400}{2.400}$; (47) Trlibanje, pripada spomenutom 4.400; (48) Skrme (?), 1.700; (49) mezrea Neković (oštetećeno) 200; u k u p n o: $\frac{6.400}{2.600}$; (50) Kralić Jajle (?), pripada spomenutom 2.174; (51) 200 Drugi Vasilj 1.018; (52) mezrea Neković (?) 200; (53) Vasilj, pripada spomenutom 700; u k u p n o: 4.192;⁴⁵ S v e u k u p n o: 47.872 (čini) jedan zemet.

Zapovijedam: od danas neka je u njegovoј ruci i neka ga iskoriščava s tim, da prema carskom defteru bez propusta vrši mnogobrojne dobrotvorne službe i zahvalne trudbe pobjedonosnih vojski.

Narod sa područja njegova zemeta smatraće ga svojim subašom i u poslovinama koji se odnose na tu dužnost njemu će se obraćati.

U tom pogledu neka ga nikо ne sprečava, ne odbija i neka se ne spori s njim. Tako da znate i da se oslonite na časni znak!

U logoru štićene Edrene.

2

Izvod iz opširnog carskog deftera

muharema 1217 (maja 1802)

Ovdje se nabrajaju baštine, čifluci i sela, te imena držalaca kao i daće takšativno koje su spomenuti dužni plaćati posjedniku timara. Nabrojani lokaliteti su u sastavu timara Gornja Bradina — posjed Alibegovića.

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 352

⁴⁴ Tačno 39.500. Ne može se ustanoviti odakle je nastala razlika. Brojevi u zagradama stavljeni su samo radi lakše orientacije kod eventualnih objašnjenja.

⁴⁵ Od red. broja 28 do 53 svi zbirovi su netačni. Oni su obično veći od zbirova pojedinih izposa.

ناحیه نزوه در لواه کلیس
قریه غورنه برادینه تابع مزبور

باشته بوجره درید محمود ولد (prazno) باشته وقاج درید غضنفر ولد علی باشته قوچاج درید پروانه ولد یوسف درید فروز ولد پروانه باشته دوغان درید غازی باشته اسکندر درید سفر ولد علی باشته رادویه درید مسی ولد محمود باشته رادیج درید علی ولد نصوح باشته وقیچ درید غضنفر ولد یوسف باشته حمزه درید فروز باشته پولاشین درید اینهخان بن موسی باشته محمد بن یوسف چفتلک سفر بن علی مع بوج پولیه وغزادج باشته ادوراد و باشته دراغیشه و باشته بوجونیک وقاج و اسکندر و رادیج و قیک ولادیویه و باشته طوغان در تصرف محمد بک الوعیم چفت ۱

حاصلات

ذکر اولنان بوجره و قوچاج و قوچاج و دوغان و اسکندر و ولادیویه و رادیج و قیک و حمزه باشته لری قریه مزبوره ناک اقلامندن ایکن محود ولایت محمد نام کمسنیه و یروب لارن قریه ناک یازوسین آشاغی وارد میوب آنیق باشته لری آیرمقله خلاف فانو تدر دیو اسلوب ساقی اورده صحیح و قیدی ایچون بو خصوصه وارد اولان امر شریف موجنجه قید اوئندی فی اوائل ذی الحجه سنہ ۱۰۱۵ باخط توقيعی

رسم چفت و بنائی	قندم کیل ۱۱	مخلوط کیل ۸۲	علف کیل ۴۲
تی [قیمت]	۲۷۵	۱۶۴۰	۴۲۰

عشر بستان و دسم عروس و پولاچنه	اسیاب (oštěčeno)	نصف بادها و دسم عروس
و طپوی زمین و سلازیه	و پولاچنه و طپوی زمین	

۳۰۰

۳۹۵

یکون ۳۱۲۶

قریه دولنه سلانام دیکر سه لیک تابع نزوه باشته تورداد درید اسکندر بن حیدر باشته آیدین او قیلیک درید غازی بن محمد حالیا درید غضنفر بن طورخان باشته اسکندر درید تیمورخان مضطفلی حالیا درید حسن ولش باشته وقویک درید پیپوی بن فرهاد حالیا درید ابراهیم چائوش درکاه عالی باشته یوسف تورادار درید غضنفر طورخان باشته ملویک درید اوان مارشین باشته حضر درید حسن بن یوسف باشته اسماعیل درید غضنفر بن طورخان باشته جوینیشہ درید بالی بن محمود باشته محمود درید نصوح قورد حالیا درید مسی و حسن باشته رادویک درید پزوه ولد یورای باشته شاهیک درید غضنفر بن طورخان

باشته میلیک بیان درید رهایین کلیسائے قوشو باشته آلاکوز درید پتہ ولد رادیک حالیا درید وقیک ولدش باشته و وقاشین درید یورده ولد ایوان باشته پتہ ولد غرغور درید لوقه ولد مارییان زمین رادشین درید حسین بن عبد الله حالیا درید سپر بن علی چفت باشته ولا دساو درید حسین بن قورد باشته حضر رادولیک درید ایوب ولد تیمور باشته مصطفی پولاشین (osteceno) باشته حسن درید بالی ولد تیمور باشته رادویه درید ایوان ولد نیقولا باشته محمد آلاکوز درید پتہ ولد رادیک باشته (nepročitano) باشته حسن درید بالی بن تیمور خان حالیا درید لازار باشته رادویه درید ایوان ولد نیقولا حالیا درید لازار چفتلک پطر طرخان بن احمد مع باشته استپان (nepročitano) او رانقه مع بستان و باغ رادویه حالیا در تصرف (nepročitano) پطر طرخان در قریم چفت ۱ چفتلک حاج ابراهیم بن حمزه باشته ولا دساو باشته آلاکوز و باشته اورج حالیا درید رجب بن حسن چفت ۱ باشته یکیهور حسن و باشته محمد بن ووق و باشته استپان واصویه درید می السپاهی چفت

حاصلات

دسم چفت و بناك و مجرد	اسپنجه	کندم کیل ۷	مخلوط کیل ۱۵
۳۹۶	۳۰۰	۲۷۰	قی ۱۷۰
علف کیل ۲۰	مدره شیره عدد ۴۰	عشر بستان و کیا و کواره	عشر بستان و کیا و کواره
۲۰۰	۲۸۰	قی ۸۲	و سیر و پیاز و کلم و میوه
آسیاب ۱۵	نصف بادھوا و دسم عروس و پولاپنه و طپوی ذمین ۵۰	یکون ۱۷۷۴	

صورت دفتر مفصل سلطانی بود که نقل اولنی تحریرا فی شهر بحرم العوام سنه سع
عشر و مائین و الف

Nahija Neretva u Kliškom sandžaku

Selo Gornja Bradina na spomenutom području:

Baština Bogova (بوجروه) u posjedu Mihmuta, sina (prazno); baština Vukac u posjedu Gazanfera sina Alijina; baština Kobac u posjedu Pervana sina Jusofova, u posjedu Murata sina spomenutog Pervana; baština Dogan u posjedu Gazije, baština Skender u posjedu Sefera sina Alijina; baština Radivoje u posjedu Memije sina Mahmutova; baština Radić u posjedu Alije sina Nesuhova; baština Vukić u posjedu Gazanfera sina Jusofova; baština Hamze u posjedu Firuza; baština Pu-lašina u posjedu Ejnehana sina Musaova; baština Mehmeda sina Jusufova.

Cifluk Sefera sina Alijinu sa Brbovac Poljem i Gracem; baština Obrad (?); baština Dragiša; baština Bogunić, Vukac, Skender, Radić, Vukić i Vladivoje i baština Dogan, kao jedan čift, u posjedu zaima Mehmed-bega..

P r i h o d i

Navedene baštine Bogova, Vukac, Kobac, Dogan, Skender, Vladivoje, Radećić, Vukić i Hamze, iako se vode kao čestice spomenutog sela, popisivač vilajeta je dodijelio nekom Muhamedu. Međutim, protuzakonito je da se iznos sela snizi samim razdjeljivanjem baština. Zbog ovog izdata je časna zapovijed da se izvrši ispravka i stvar dovede u prijašnje stanje. Prema toj zapovijedi izvršeno je ponovno unošenje u knjige početkom zilhidžeta 1015 g. (počinje 17. X. 1607), sa pismom Tevkije.

Pristojava čift i benak, 66; pšenice 11 kila, vrijednost 275; miješano (žito) 82 kejla, vrijednost 1640; zobi 42 kejla, vrijednost 420; ušur od bostana mladarina, poljačina tapu pristojba na zemlji i salarija, 395; mlin (oštećeno), polovina badihave, mladarina, poljačina i tapu pristojba na zemlji 300; u k u p n o 3.126 a k č i.⁴⁰

Selo zvano Donje Selo, drugim imenom Selič, pripada Neretvi.

Baština Tvrdar u posjedu Skendra sina Hajdarova; baština Ajdin Okilić u posjedu Gazijsina Mehmedova, sada u posjedu Gazanfera sina Turhanova; baština Skendera u posjedu Timurhana Mustafe, sada u posjedu njegova sina Hasana; baština Vuković u ruci Pirije sina Ferhatova, sada u posjedu dvorskog čauša Ibrahima; baština Jusufa Tvrdrara u posjedu Gazanfera Turhana; baština Milovića u posjedu Ive Maršina; baština Hizra u posjedu Hasana sina Jusufova; baština Smaila u posjedu Gazanfera sina Turhanova; baština Hvinište u posjedu Balije sina Mahmutova; baština Mahmuta u posjedu Nesuha Kurda, sada u posjedu Memije i Hasana; baština Radulić u posjedu Petra sina Jurajeva; baština Šahić u posjedu Gazanfera sina Turhanova; baština Milić Brajan u posjedu kaluđera crkve Kreševu; baština Alađoz u posjedu Petra sina Radića, sada u posjedu Vukice, njegova sina; baština Vukašina u posjedu Jure sina Ivanova; baština Petra sina Grgurova u posjedu Luke sina Marjanova; zemlji Radešine u posjedu Husejina sina Abdulahova, sada u posjedu Sefera sina Alijina, jedan čift; baština Vladisav u posjedu Husejina sina Kurdova; baština Hizri Radulić u posjedu Ejuba sina Timurova, baština Mustafe Pulašina, u posjedu (oštećeno); baština Hasana u posjedu Balije sina Timurova; baština Radivoje u posjedu Ivana sina Nikolina; baština Mehmeda Aladroza u posjedu Petra sina Radića; baština (oštećeno); baština Hasana u posjedu Balije sina Timurhanova, sada u posjedu Lazara; baština Radivoje u posjedu Ivana sina Nikolina, sada u posjedu Lazara; čifluk Potur Turhana sina Ahmedova sa baštinom Stjepana (oštećeno); oranka sa vrtom i vinogradom Radojne, sada u uživanju (oštećeno) Potura Turhana, u navedenom selu, jedan čift; čifluk Hadži Ibrahima sina Hamze; baština Vladosav; baština Aladžoz; baština Oruć sada u posjedu Redžepa sina Hasanova, jedan čift; baština Jeničera Hasana; baština Mehmeda sina Vukova; baština Stjepana Vasoja u posjedu spahije Memije, jedan čift.

P r i h o d i

Resmi čift, benak i mudžerred 396, ispendže 275, 15 kejla miješanog žita, vrijednost 300; 7 kejla pšenice, vrijednost 175; 20 kejla zobi, vrijednost 200; 40 medri šire, vrijednost 280; desetina od bostana, lana, (oštećeno), pčelinjaka, bijelog i

⁴⁰ U ukupnom iznosu pokazuje se razlika od 28 akči što se svakako odnosi na pristojbu od milina, gdje je tekst oštećen. Na mlin se plaćala pristojba obično u iznosu od 30 akči.

crvenog luka, kupusa i voća 82; 1 mlin, porez 15; polovina bađi have, mlađarina, poljačina i tabu pristojba na zemljinu 51; ukupno 1.774 akče.

Ovo je izvod novog opširnog carskog deftera koji je gore naveden. Pisano mjeseca Muharema 1217 (4-V do 2-VI 1802 g.).

(U muhuru:) Mehmed Emin. (Na poledini tugra sultana Selima sina Mustafina.)

***

Na ostalih pet dokumenata porodice Alibegovića, zbog obimnosti građe upozoravam samo kratkim regestima i to:

3) Berat sultana Mehmeda IV od 17 zilhidže 1094 (7-XII-1683) kojim se od nekog Kurd Alije oduzima dio timara sela Orahovice u nahiji Neretvi u iznosu od 9.749 akči i dodjeljuje Hasanu (Orijentalni institut, dokumenta br. 3935).

4) Berat sultana Mustafe III od 15 (oštećeno) 1168 (1754/5) kojim se prenosi timar sela Dedeve u iznosu od 15.944 akče na Hasana prilikom smrti njegova strica Ibrahima (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 351).

5) Teskera bos. valije Dagistanli Ali-paše od 9 džumada II-1192 (5-VII-1778) kojom se prenosi $\frac{1}{4}$ timara u selu Veliki Brdani u iznosu od 3.111 akči na Aliju prilikom smrti njegova brata (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 295).

6) Berat sultana Mustafe III od 14 rebia II-1194 (19-IV-1780) kojim se od Osmana sina Mehmedova oduzima dio timara u selu Podhumu u iznosu od 7.549 akči i istovremeno dodjeljuje Aliji (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 75) i

7) Teskera bos. valije Silahdar Abdulah-paše od 19 rebia II-1196 (3-IV-1782) kojom se prenosi timar u selu Gornja Bradina u iznosu od 2.700 akči na Osmana prilikom smrti njegova brata Mustafe (u posjedu pisca).

BUTUROVIĆI

Na hudžetu naiba nahije Neretve 1699 godine⁴⁷ potpisani je između ostalih kao svjedok i Petrović (Poturović) Nuhbeg sin Mehmeda Čelebije. Iz timarsko-sphajskih isprava porodice Buturovića⁴⁸ razabire se da je ovaj Nuh njen najstariji poznati predak za koga se zna da je bio sphajha. Na njega je upisan timar od sela Podhuma i Orahovice 1674 godine. Prema ovome prezime Buturović nastalo je od imena Petar ili od riječi Potur.

Nedim Filipović tvrdi da je knezu Vlahu stočara Petru sinu Obrinovu — prema defteru od 1485 godine — dodijeljen zeamet u nahiji Neretvi u iznosu od 40.325 akči, a prema defteru koji je pisan četiri godine kasnije, taj je zeamet snižen na 27.424 akče.⁴⁹ Po svoj prilici ovaj Petar je osnivač porodice Buturovića. Ovo zaključujemo po spomenutom prezimenu i po okolnostima:

1) Timari s kojima su preci ove porodice bili na rijeci Prutu prilikom kontrolnog pregleda bosanskih sphajha 1711 godine nalazili su se pretežno u nahiji Neretvi i iznosili su ukupno 27.381 akču,⁵⁰ dakle gotovo onoliko koliko je iznosio sniženi Petrov timar.

⁴⁷ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 783.

⁴⁸ Isto, akv. br. 69 i 83.

⁴⁹ N. Filipović, Pogled na osmanski feudalizam, Godišnjak Istoriskog društva NRBiH, Sarajevo, god. IV, 1952, str. 104, 115 i 125.

⁵⁰ U ordiji na rijeci Prutu 1711 god. bili su Buturovići: Ahmed i Džafer sa zeametom sela Podhuma i Orahovice u iznosu od 15.779 akči, Džafer (osim toga) još i sa timarom sela Vlahova u iznosu od 5.999 akči, Mehmed sa timarom čifluka Hasana Čelebije u iznosu od 3.000 akči (Skarić, isto, str. 70, 72, 73 i 74, te Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 69 i 83).

2) Obrinovac, zaselak sela Seonice bio je u posjedu ove porodice od pamti-vjeka pa do rješenja kmetovskih odnosa u Bosni i Hercegovini 1919 godine. Posve je vjerovatno da se ovaj posjed prozvao po Petrovu ocu Obrinu i da je od njeg s koljena na kojeno prenašan do danas.

3) S lijeve strane Seoničice, u blizini njenog ušća u Neretvicu, uzdiže se dosta visok masiv iz čije se litice ispučio brežuljak koji se duboko zario u dolinu Neretvice zatvorivši dobrim dijelom Buturovića Polje od juga. Zove se Igrische. Gore na vrhu masiva nalaze se posjedi stanovnika obližnjeg sela Trusine. Ovi posjedi zovu se skupnim imenom Katuniše ili Torine. Na spomenutom brežuljku opet nalazi se nekropola, a odmah do nje, s južne strane, neko staro muslimansko groblje, dok su se dolje podno spomenutog polja u zapadnom pravcu ovoga brežuljka na mjestu zvanom Javrinc donedavno nalazila dva velika krasno izradena stećka, očito spomenici nekih krupnih feudalaca.⁵¹ Naziv Katuniše dokazuje da je gore na vrhu masiva postojao katun Vlaha stočara,⁵² dok blizina nekropole čini vjerovatnom pretpostavku da se radi o njihovu groblju i da su dolje na polju bili sahranjeni neki njihovi istaknuti knezovi. Naziv polja na kojem se nalaze isti grobovi navodi nas na misao da se radi o grobovima predaka spomenute porodice.

Prezime Buturović nalazimo u ispravama pisanim 1748 (na poleđini), 1811, 1822, 1825 i 1835 godine.⁵³

Prezime Petrović promijenjeno je u Buturović zbog toga što je prvo izravno kršćansko.

Ako bi bila tačna pretpostavka da je spomenuti Petar osnivač porodice Buturovića, što je vrlo vjerovatno, u tom slučaju bilo bi utvrđeno da spahijsvo iste porodice datira još od 1485 godine.

Spomenuti Nuh je imao braću Džafera i Idriza. Timari, koje su oni odnosno Nuhovi potomci držali, bili su:

a) Timar sela Podhum u nahiji Neretvi. O ovome timaru nije pronađena kopija iz defteri-mufassala. Međutim njegova glavna timarska dobra i visina prihoda koje su ona davala vidi se iz sumarnih pregleda istih prihoda što ih sadrže dokumenti o njihovu podjeljivanju.⁵⁴ Ta dobra i prihodi jesu:

1) selo Podhum sa čiflukom Mehmedbegića Ogreša u Neretvi u iznosu od 8.260 akči;

2) selo Gorica sa čiflukom Alije, u području Neretve, iznosi 2.500 akči;

3) selo Preslop sa čiflukom Ališana Ahmeda i Ahmeda sina Skenderova, u području Neretve, iznosi 2.300 akči;

4) selo Giorica sa čiflukom Ilijasa u selu Lisak, u području Rame, iznosi 2.599 akči;

5) selo Ošljani sa čiflukom Nazifa i Memije, u području Rame, iznosi 786 akči;

6) čifluk Balije i ortaka u selu Dobruši. To su zemlje istog sela koje oni drže, a nalazi se također u području Rame. Iznose 200 akči;

⁵¹ Ovi stećci danas ne postoje. Godine 1930 izrazbijani su i ugrađeni u cestu koja je ovuda provedena od Ostrošća do Podhuma.

⁵² Ugledni, težak iz sela Trusine Selmo Šahić pričao mi je, da se pri obradivanju tога predjela još uvijek nalazi na ostatke nekih starih naselja.

⁵³ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 91, 86, 89, 90 i 301.

⁵⁴ Isto, akv. br. 91.

7) čifluk Kethodata sina Abdulahova, u području Rame, iznosi 114 akči;
 8) selo Sopot, u području Rame, iznosi 3.000 akči. Sve ukupno 19.759 akči.

b) Timar od sela Orahovice u nahiji Neretvi. Ni o ovom timaru ne postoje u potpunosti podaci o detaljnem stanju njegovih posjeda i prihoda. Ono što se ustanovalo o tome, sastoji se iz slijedećeg:

1) selo Orahovica u području Neretve, sa vinogradima Medveđe kod Malorića, zajedno sa čiflukom Mehmeda u istom selu, također u Neretvanskoj nahiji;

2) selo Pomol sa čiflukom Mehmeda u istom selu i sa čiflukom Omara spahijske takođe u istom selu, u području Neretve;

3) čifluk Jusufova sina Huseinova i ortaka u selu Gornje Višnjevice, isto u području Neretve;

4) selo Kralupi izuzev vinograda stanovnika Međuriča. Prihodi od 1—4 u ukupnom iznosu od 3.990 akči;

5) selo Radešine, u području Neretve, u iznosu od 2.500 akči. Sve ukupno: 6.490 akči.

Selo Gornje Višnjevice ima četiri baštine, jedan zemin, čifluk Jusufov, čifluk Šahmanov i čifluk Širinov, što sve čini jedan čift. Daje spahiji resmi-čift, benak i mudžerred, zatim određenu količinu pšenice, mješavine i zobi, medru šire i ostale ušure i resumlove.⁵⁵

c) Timar od čifluka Hasana Čelebije u nahiji Soko.⁵⁶ O ovom timaru se očuvala kopija iz defteri-mufassala. Prema toj kopiji isti timar se sastojao iz:

1) čitluka Hásana Čelebije, koji je bio dio sela Vlahovo i mezree Društović i Štrlan. U posjedu je Mehmeda i njegove braće. Na njemu su četiri rođenjena muslimana. Daje spahiji: resmi-čift, određenu količinu žitarica, ušur badu-havu, mlađarinu, poljačinu i tapu-pristojbu, ukupno 300 akči;

2) sela Šibenika u području Rame. U ovom selu živi 18 muslimana sa baštinama i čiftovima, od toga 5 neoženjenih i jedan knez sa 1 baštinom, dok je jedna baština prazna. Daje spahiji: resmi-čift, benak, mudžerred, ispendžu, određenu količinu žitarica i ušur u ukupnom iznosu od 2.051 akču;

3) Na području istog sela nalazi se 14 vinograda u ukupnoj površini od 35 dunuma, 4 dunuma posjeduju stanovnici istog sela, ostalo lica raznih profesija sa strane, među kojima Džaferbeg Kopčić, Hudaverdija sin Mustafin, Hatib Gazanfer, Hajat (krojač) Jusuf itd. Svi plaćaju resum po dunumu 7 akči, ukupno 245 akči.

Postoje dva vinograda čija površina i resum nisu označeni. To su vinogradi »hasai-kadim« u posjedu Mehmeda Čelebije sina Ferhatagina i vinograd »Ivarić-Dragić« u posjedu Hamze sina Ornosova.

4) Čifluk Smaila spahijske i Velije sipe Alijina. To su zemlje koje oni posjeduju u selu Seljanima. Zajedno sa kosnicom i ispasištem donosi spahiji određenu količinu žitarica, 15 medri šire i ušur — sve u ukupnom iznosu od 420 akči. Ne plaćaju »hukuki urfijee« (običajne poreze). Dalje, četiri vinograda u ukupnoj

⁵⁵ Isto, akv. br. 89.

⁵⁶ Isto, akv. br. 72.

površini od 11 dunuma. Posjednici su muslimani. Plaćaju resum po dunumu 7 akči, zatim badu-havu, mlađarinu, poljačinu i tapu-pristojbu — sve u iznosu od 600 akči.

Ukupno 1—4 iznosi 3.611 akči.

d) Timar sela Vlahova (danas Velečevo) u nahiji Soko. O ovom timaru nije očuvana kopija iz defteri-mufassala. Međutim, iz isprava⁵⁷ se razabire da se on sastojao iz:

- 1) sela Vlahova — sa dohotkom od 4.200 akči;
- 2) sela Visočana koje pripada Sokolu, sa prihodom od 319 akči;
- 3) čifluka Pulada Jana, u području Jana, drže ga stanovnici sela Zalisje i Dobro Polje, daje prihod od 1.100 akči;
- 4) čifluka Hadžana sina Mehmedova u selu Vołari koje pripada Gölhisaru (Jezeru), prihod mu iznosi 380 akči.

Ukupno 1—4 iznosi 5.999 akči.

Timari od a—d iznose ukupno 35.859 akči.

Od ovih timara uživali su Buturovići iznose i to:

- 1) Buturovići zvani Buturije 18.820—21.820 akči;
  - 2) Buturovići zvani Fazlibegovići 6.288 akči i
  - 3) Buturovići zvani Pašalići-Deftedarije timar sela Preslopa od 5.014 akči.
- Ukupno 30.122 odnosno 33.120 akči.

Ovaj potonji timar (Preslopa) zvao se navodno »hisse-timar« i bio je teské-resuz. On se sastojao od višakà gore spomenutih timara i to od timara sela Podhum-a 3.143 akče, sela Preslopa 1.000 akči i čifluka Hasana Čelebije 871 akča, ukupno 5.014 akči.⁵⁸

Kao što se vidi, ukupni iznos timara porodice Buturovića dalekò premaže minimum zeameta (20.000 akči). Ipak isprave kojima se dodjeljuju ovi timari pojedinim držaocima ne zovu ih zeamet nego timar. Jedini dokaz da su ipak smatrani zeametom je to što se u istim ispravama u sumarnom obračunu prihoda sela Orahovice naglašava riječima: *عزم* (jeian zeamet). Međutim, ilam kadije Neretvanske nahije od 1822 godine,⁵⁹ zatim tapu-nama spahijske Mehmeda od 1835 godine⁶⁰ i spomenuti popis bos. spahijskih (str. 70) daju im takav naziv.

Osim navedenih timara Buturovići su uživali još i timar od carina prelaza i prolaza kroz Neretvu i Belgradžik u nahiji Neretvi koji (timar) je iznosio 6.000 akči. O ovom timaru očuvala se samo jedna isprava.⁶¹ U toj ispravi se ne kaže kako je stečen ovaj timar niti da su uživoaci bili obavezni na bilo kakvu protu-uslugu po čemu zaključujem da se radi o malikani koja je kupljena od države.

⁵⁷ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 91.

⁵⁸ Isto, akv. br. 83.

⁵⁹ Isto, akv. br. 89.

⁶⁰ Isto, akv. br. 301.

⁶¹ Isto, akv. br. 73.

U vezi s ovim timarom Buturovići su imali u Konjicu na desnoj strani rijeke Neretve, pred samim starim kamenim mostom, niz omanjih zgrada (stan ili carinski ured na spratu, tri magaze, pekaru i han u prizemlju). Ovi objekti su se nalazili duž lijeve strane puta koji je vodio na most i bili su prislonjeni uz liticu Musale. Po naslijedstvu su pripali Alikadićima iz Seonice, jer je njihov prađed Omer bio oženjen od Buturovića.

Prenos timara. Ne zna se kada je umro ranije spomenuti Nuh. Iz berata⁶² od godine 1748 vidi se da su njegovi timari godine 1711 bili razdijeljeni između sina mu Ahmeda i braće mu Džafera i Idriza. Iz ovog bi se dalo zaključiti da je umro iste godine ili nešto ranije. Prema toj razdiobi iz Nuhova timara pri-palo je Džaferu i Idrizu 8.834 akče, a Ahmedu 6.433 akče, čijem dijelu je pripojen još i neki drugi timar, tako te su njegovi timari iznosili tada ukupno 9.433 akče.

Ahmed je poginuo u boju. Ne zna se kada i gdje. Njegov timar je prenesen na brata mu Fazlulaha 1714/15 godine.⁶³ Bez sumnje pogibija se dogodila nešto prije toga. Kako je Numan-paša Čuprilić ratovao protiv Crne Gore 1714,⁶⁴ dakle na godinu dana prije nego što je izvršen spomenuti prenos, vjerovatno je Ahmed poginuo u toj vojni.

Jedna trećina dijela koji je prenesen na Fazlulaha, prema uslovima odžak-luka, dodijeljena je bratu mu Mehmedu 1718 godine.⁶⁵

Pored ove trojice Nuh je imao još i sina Mustafu. On se spominje u ispravama od godine 1748.⁶⁶ Bio je 1711 godine na rijeci Prutu sa timarom sela Pre-slopa u iznosu od 3.000 akči. Vjerovatno mu je dodijeljen prilikom razdiobe Nuhovih timara kao poseban kilič. Kasnije je, kao što je već istaknuto, povišen na 5.014 akči.

Iz isprave od 1785 godine⁶⁷ razabire se da su Džafer i Idriz umrli god. 1736/7. Po svoj prilici izginuli su u bojevima koji su tih godina za austro-turskog rata (1736—39) vođeni u sjevernoj Bosni, a naročito kod Banje Luke. Mnogi Bosanci su 1737 izginuli i kod Ozije. Idriz nije imao djece uopće dok su od Džafera ostale tri kćeri i to Belkisa, Emina i Alija.⁶⁸

Iz naprijed spomenute isprave od godine 1785 vidi se i to da su timari sela Podhumia i Orahovice, koje su uživali Džafer i Idriz, spojeni sa timarom sela Vla-hova i u ukupnom iznosu od 15.267 akči preneseni na Osmana sina spomenutog Mehmeda, nije poznato kojim podovom. Tako su timari ove porodice ostali na Nuhovim Sinovima: Mehmedu, Fazlulahu i Mustafi. Ova trojica su ujedno i osni-vaci triju glavnih ogranaka porodice Buturovića. Mehmedovi potomci su se pro-zvali Buturiye, Fazlulahovi Fazlibegovići, a Mustafini Pašalići-Defterdarije. Timari koje su ova trojica uživali ostali su kod njihovih potomaka skoro do kraja.

Nije poznato kada su umrli Fazlulah, Mehmed i Mustafa. Kako se ne spo-minju među živim u ispravama izdatim poslije 1748 godine, vjerovatno su izgi-nuli u bojevima kod Ozije, Banje Luke ili Nikšića koji su vođeni od godine 1736 do 1749.

Fazlulahov timar je prenesen na njegova sina Ibrahima, Mehmedov na sinove Ahmeda i Osmana, a Mustafin na sina mu Džafera.⁶⁹ Prema ovome se vidi da se porodica Buturovića u četvrtom ili petom deceniju XVIII vijeka podijelila na tri posebne porodice: Fazlibegoviće, Buturiye i Pašali-Defterdarije.

⁶² Drž. arhiv NRBiH, akv. 69.

⁶³ Isto, akv. br. 69.

⁶⁴ Bašagić, isto, str. 90.

⁶⁵ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 69.

⁶⁶ Isto, akv. br. 73 i 69.

⁶⁷ Isto, akv. br. 83.

⁶⁸ Isto, akv. br. 86. Agrarna reforma i likvidacija beglučkih odnosa u Bosni i Her-gegovini zatekla je spomenute nekretnine u posjedu porodice Comara iz Sarajeva, a na obra-divanju porodice Comaga zvanih Imamovića iz Seonice.

⁶⁹ Isto, akv. br. 69 i 83.

Fazlibegovići. Ibrahim sin Fazlulahov umro je oko godine 1758. Iza sebe je ostavio sinove Nuha, Fazliju, Zulfikara i Mehmeda. Njegov timar je prenesen samo na sina mu Nuha.⁷⁰ Nuh je držao ovaj timar oko 46 godina. Umro je oko 1803 godine.⁷¹ Ostavio je sina Ibrahima na kojega, međutim, nije prenesen njegov timar, nego na Nuhovu braću Fazliju, Zulfikara i Mehmeda. Tako su iziskivali propisi Šuruti-odžakluka.

O daljem prenošenju timara ovoga ogranka porodice Buturovića nisu pronađene isprave.

Buturiće. Iz isprava ove porodice se razabire da su spomenuti Ahmed i Osman kao braća uživali timare koji su na njih preneseni s njihova oca Muhameda i njegovih stričeva Džafera i Idriza u ukupnom iznosu od 21.820 akči u zajednici.

Godine 1760 Osmanu je oduzeto 7.594 akče podhumskog timara i dodijeljeno Aliji Hasanagiću.⁷²

Spomenuti Osman je umro nešto prije 1699 godine. Iza sebe je ostavio sinove Muhameda zvanog Muhamremagu, malodobnog Mehmeda i Mustafu te kćeri malodobnu Fatimu i Zejnebu.⁷³

Prema pričanju Arif ef. Džumhura iz Konjica, koji je nedavno umro u starnosti od oko 90 godina, spomenuti Osman je poginuo na Slanim Vodama niže Konjica boreći se sa nekim hajducima, koji su ugrožavali prolaz kroz dolinu Neretve.

⁷⁰ Isto, akv. br. 81.

⁷¹ Isto, akv. br. 81.

⁷² Isto, akv. br. 75, Na prijedlog alajbega Kliškog sandžaka, beratom od 24. oktobra 1760, oduzeto je Osmanu sinu Muhamedovu dio timara sela Podhuma u iznosu od 7549 akči i dodijeljen Aliji Hasanagiću.

Arz je obrazložen time, što se Osman nije istakao u časnim službama i što je sastavio veliki broj timara te na taj način prouzrokovao smanjenje carske vojske. Osim toga dva tri puta su izdavane časne zapovijesti, da se povodom promjene na prijestolju obnove berati, na što su se svи zaimi i timarnici odazvali, a on se oglušio. Sto se tiče Alije navedeno je da je hrabar i zaslужan te prema tome dostojan, a uz to je i sandžački kandidat i kao takav ima uslové za dodjelu timara.

Kao što se vidi stvar je dobro obrazložena i gledano s te strane, potpuno opravdana. Međutim, ako istu stvar pažljivije razmotrimo i povežemo je sa događajima koji su joj pretvodili, pokazaće nam se drugačijom i baciće ružno svjetlo na karakter mufeferrike Hasana — strica spomenutog Alije. Naime, gore je rečeno, da se Hasan dva puta parničio s Buturovićima zbog timara sela Orahovice i da se obadva puta parnica svršila na njegovu štetu. Bez sumnje je zbog toga bio kivan na Buturoviće pa je gledao da im napakost i sebi naknadi pretrpljeni gubitak. Zapazivši bolnu tačku u njihovim timarima, dao se na posao. Najprije je udesio, da njegov bratić Alija, stekne uslov za sandžačkog kandidata za dodjelu timara na taj način što se Hasan odrekao u stričevu korist dijela zemeta od sela Dedevo, a dijela timara u selu Gornja Bradina u korist svoga sina Mustafe — sve godine 1759, dakle godinu dana prije nego je izvršeno opisano oduzimanje timara od Osmana Buturovića. Zatim je Hasan iskoristio položaj i dobre veze, što se najbolje vidi iz citiranog obrazloženja. Stvarno se tim oduzimanjem okoristio Hasan, a ne njegov bratić Alija. Prema ovome po srijedi je protekcijska i pohlepa za tuđom imovinom, a ne državni interes kojim je tobože rukovoden i inspirisan spomenuti arz.

Interesantno je napomenuti, da se poslije dvadesetgodišnjeg uživanja Alija odrekao polovine ovog timara u korist Muhameda, sina sp. Osmana. Nije poznato što ga je potstaklo na ovo. Po svoj prilici, nije više bio na životu stric mu spomenuti Hasan, pa kako je osjetio da nema zaleda popuštao je pred zahtjevima spomenutog Muhameda, koji izgleda nije mirovao.

⁷³ Isto, akv. br. 82.

S njim u društvu bio je i neki Bektašević kome pripovjedač nije znao imena. Osman je pokopan u dvorištu Junuz-čauš džamije u Konjicu.

Kao što se vidi iz bilješke, Osmanov brat, spomenuti Ahmed, posjedovao je berat na timar u iznosu od 3.000 akči iz 6.000 akči timara od carina prelaza i prolaza kroz Neretvu i Belgradžik.⁷⁴ Osmanova borba sa hajducima dokazuje da je i on zajedno sa bratom uživao isti timar.

Još za Osmanova života njegov dio timara prenesen je na sina mu spomenutog Muharemagu, jer ga se on odrekao u sinovljevu korist.⁷⁵ Ovaj je nastavio zajednicu sa stricem Ahmedom.

Godine 1786 Alija Hasanagić odrekao se u korist Muhamedovu polovine timara koji mu je ranije dodijeljen iz Osmanova timara u Podhumu.⁷⁶ U njegovu se korist odrekao i njegov (Muhamedov) stričević Omer polovine svog timara u Sopotu koji je iznosio 3.000 akči.⁷⁷ Ovaj Omer parničio se sa svojim stricem spomenutim Osmanom zbog istog timara, kao što će se vidjeti na drugom mjestu.

Oko 1785 godine Ahmed i bratić mu Muhamed razdijelili su navedene timare na dvije polovine tako da svaka čini poseban kilič. Tu razdiobu je odobrio Bosanski divan, ali je trebalo da je odobri i centralna vlada u Carigradu, jer se radilo o teskereli timaru. U tom cilju bili su pripremili arzuhal, ali ga iz nepoznatih razloga nisu otpremili, pa je tako ostao neriješen.⁷⁸

Muhamed je umro oko 1807 godine. Iza sebe je ostavio sina Salihu na kojeg je teskerom od iste godine prenesen timar sela Podhuma i ostalog u iznosu od 10.910 akči.⁷⁹ Nadživio ga je stric mu Ahmed koji je umro tek oko 1823 godine.⁸⁰

Ahmed je iza sebe ostavio sina Abdulaha na koga je prenesen njegov timar u iznosu od 13.800 akči teskerom od 1823 godine.⁸¹

Ovaj Abdulah je umro nešto prije 1848 godine. Predaja kaže da je umro tajanstvenom smrću u Busovači kamo je bio otišao na doček nekom valiji.

Prema tapu-nami od 1857 godine⁸² isti Abdulah nije ostavio djece. Naslijedio ga je brat mu Osman koji se, kako predaja kaže, nije htio primiti njegova timara.⁸³ Zbog ovog je taj timar prenesen na Abdulahove dalje rođake koji dotada nisu imali timare.

Ranije spomenuti Salih je umro oko 1874 godine. Ni on nije ostavio djece, pa je i njegov timar razdijeljen među njegove dalje rođake⁸⁴ od kojih i na Abdullahe sina Ahmedova.

Pašalići-Deftedarije. Nije poznato kada je umro predak ogranka porodice Buturovića koji se zvao Pašalić-Deftedarija, pomenuti Džafer sin Mustafin. On je držao timar od 5.014 akči sela Preslopa. Međutim, iz isprave od 1805 godine vidi se da je iza sebe ostavio sinove Hajdara i Osmana na koje je prenesen njegov timar koji su oni držali u zajednici. Po Hajdarevoj smrti 1805 godine, njegov dio istog timara prenesen je na sinove mu Džafera, Ibrahima, Sulejmana i Mehmeda, a po smrti Osmanovoj (umro nešto prije toga) na sinove mu Muhameda

⁷⁴ Isto, akv. br. 73.

⁷⁵ Isto, akv. br. 83.

⁷⁶ Isto, akv. br. 79.

⁷⁷ Isto, akv. br. 79.

⁷⁸ Isto, akv. br. 83.

⁷⁹ Isto, akv. br. 84.

⁸⁰ U posjedu pisca.

⁸¹ Isto.

⁸² Isto.

⁸³ Isto.

⁸⁴ Isto.

i Husejna — sve prema načelu prava jednakosti nasljedivanja, s tim da u rat polaze naizmjence.⁸⁵ Ovaj ogranač uživao je i dio timara od carine prolaza i prelaza kroz Neretvu i Belgradžik u iznosu od 3.000 akči.⁸⁶

Muhamedovi potomci su se prozvali Pašalići,⁸⁷ a Huseinovi Deftedarije.⁸⁸

Sporovi oko timara. Sporovi između spahija i raje zbog neizvršavanja rajinskih obaveza su rijetki, dok su sporovi između samih spahija zbog prisvajanja timara jednih na štetu drugih česti. Kod porodice Buturovića naišli smo na sedam ovakvih sporova. Donosimo ih hronološkim redom, kao što slijedi:

1) Nuh sin Mehmed Čelebije držao je timar od 2.709 akči iz idžmala timara sela Orahovice, a Hasan timar od 9.749 akči. Hasan je usurpirao taj Nuhov timar, i pripovijši ga svom dijelu, isposlovaо na njega berat 1704 godine. Zbog ovog je došlo do spora između njih dvojice. U to vrijeme je Hasan imenovan muteferrikom Bosanskog divana, pa je posredstvom dobronamjernih ljudi digao ruku sa 2.000 akči Nuhova timara. Tako je ovaj spor likvidiran.

Od toga doba prošlo je kojih 40 godina, kada je muteferrika Hasan počeo opet prisvajati spomenuti timar. Zbog ovog su Nuhovi potomci: Ibrahim sin Fazulahov, Džafer sin Mustafin i Osman sin Muhamedov podnijeli arzuhal Porti u kojem su tražili zaštitu svoga prava. Nakon izvida kod Bosanske i Carigradske defterhane donesen je berat od 23. jula 1748 godine kojim se udovoljava traženju arzuhala.⁸⁹

2) Muhamed sin Nuhov držao je timar u iznosu od 3.000 akči iz timara 6.000 akči od carina prolaza i prelaza kroz Neretvu i Belgradžik u nahijsi Neretvi. Kada je Muhamed umro, isti timar je beratom prenesen na njegova sina Ahmeda.

⁸⁵ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 80.

⁸⁶ Isto, akv. br. 73.

⁸⁷ Ovaj Muhamed je bio kao pašalija u službi kod nekog vezira u Travniku, pa je po tome prozvan Pašalijom. Njegovi savremenici kažu da je bio lijep i impozantna pojava. Jedan od njih ispričao mi je o njemu ovo: Spomenutom veziru darovana je neka djevojčica koja je bila zarobljena prilikom ugušivanja Karadordevega ustanka. Pošto je potjecala iz neke ugledne srpske kuće, vezir je prema njoj imao naročitog obzira. Da bi je zadovoljio, ponudio joj je jednog od svojih dvanaest pašalija, koji su svi od reda bili regrutovani iz boljih spahiskih kuća. Njen izbor je pao spomenutog Muhameda, koji se njome oženio.

⁸⁸ Ovaj Husein je bio naseljen u Sarajevu, u mahali Buzadži-zade. Godine 1836 oženio se sa Aišom (u niže citiranom kassam-defteru ona se zove Hanifa), kćerkom Numanguba Defterdarije iz mahale Haseći Hatun (M. E. Kadić: Kronika, XXII, str. 288). O Huseinu se zna još i ovo:

Kad je valija Mehmed Hüsrev-paša bujuruldijom od 4. januara 1840 g. najavio svoj dolazak s vojskom u Sarajevo, za prehranu vojske razrezano je na sarajevske posjednike 9.050 oka pšenice i 6.425 oka ječma. Među ovako oporezovanim posjednicima spominje se i Hadži Huseinbeg Buturović na koga je razrezano 500 oka pšenice i 500 oka ječma (G. H. biblioteka, sidžil br. 78, str. 165).

Medu 25 uglednih Sarajlija koje je Tahir-paša otpremio u progostvo na otok Kretu 1848 godine, nalazio se i spomenuti Husein. Skarić ga spominje pod prezimenom Defterdarija (Sarajevo od najstarijih vremena, str. 199), što je pogrešno. Nije mi poznato, da li se i kada povratio iz progostva. Treće godine po njegovom odlasku umrla mu je žena, navedena Aiša. Prema kassam-defteru sačinjenom kod suda u Sarajevu, 7. avgusta 1850, imala je od njeg dvoje: málodobnog Osmana i malodobnog Begzadu. Kako su ova djeca ostala bez roditelja, odgajana su u porodici Defterdarija, čije su i prezime primila (G. H. biblioteka, sidžil br. 45, str. 47).

⁸⁹ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 69,

Ortak u ovom timaru, Mustafa, uzurpirao je isti timar i pripovijši ga svome dijelu isposlova mirimiransku teskeru. Zbog ovog je Ahmed podnio arzuhal Porti kojim je tražio, ako se pojavi protivnik sa teskerom, da se ne da komentar njegova ubilježbi na margini, prije nego se predloži mahzar i arz i prije nego se održi rasprava u prisutnosti vezira. Usljedio je ferman od 20 septembra 1748 godine kojim se zapovijeda veziru Abdulah-paši da ne postupi protivno traženju arzuhala.⁹⁰

3) Omer sin Ahmedov držao je timar od 3.000 akči sela Sopota kao poseban kilič. Njegov stric Osman u namjeri da prevari, ugovorio je s nekim Omerom sinom Ahmedovim da se odrekne istog timara u korist njegova (Osmanova) sina Muhameda, u čiju se korist on sam već bio odrekao svojih timara. Muhamed je ujedinivši ove timare ispostavio na njih najprije teskeru sa važnošću od 19 jula 1775 godine, a zatim i berat. Međutim, spome nuti Omer je saznao za prevaru, zbog čega je podnio tužbu da se prenos poništi. Pošto se izvidima ustanovilo, da je pravni i faktički posjednik spornog timara tužitelj, a ne onaj drugi Omer, prenos je poništen.⁹¹

4) Selim sin Ibrahimov, držalač timara od 9.326 akči od sela Ždrimci u nahiji Skoplje (Kliški sandžak) i Salih sin Ahmedov držalač timara od 3.955 akči sela Bistrice u istoj nahiji uzurpirali su timar od 2.400 akči sela Sopota u području Rame koji je držao Muhamed Buturića. Zbog ovog je Muhamed podnio arzuhal Porti u kojem je tražio da se zaštiti njegovo pravo. Pošto se ustanovilo da je protuzakonito, prisvojen fermanom od 1778 godine, naređeno je bosanskom valiji i »kliškom kadiji« da intervenišu u Muhamedovu korist.⁹²

5) »Neka strana lica« (ne navode im se imena) uzurpiraju timare spahiye Muhameda i ometaju ga u uživanju. Zbog ovoga je on podnio arzuhal Porti i tražio da im se to zabrani. Pošto se izvidima ustanovilo da je strano uplitanje protupravno, fermanom od 1802. godine zapovijedeno je bosanskom valiji i kadijama nahija Neretve i Sokola da sprijeće nasilje.⁹³

6) Smailbeg i Sulejmanbeg Čemalović iz Akhisara drže zeamet od 22.860 akči sela Seonice, Buljine, Ljesovine, Plavčića; Samurovića, Bukovika i Donjih Višnjevica, dok Buturovići drže timar sela Gornje Višnjevice u iznosu od 1400 akči. Prvi su uzurpirali timar Buturovića, zbog čega je došlo do spora. Buturovići su podnijeli arzuhal u kojem su tražili da se zaštiti njihovo pravo. Bujuruldijom valije Selim Sirri-paše naređeno je kadiji Neretve, da izađe na lice mjesta i u prisutnosti ajana i prvaka Seonice izvidi i donese presudu. Dana 4. jula 1822 godine kadija je izašao na lice spornog mjesta i na osnovu provedenih izvida istog dana donio presudu u korist tužitelja.⁹⁴

7) Mustahfiz jezerske tvrdave Hasan koji je držao gedik-timar od 1.000 akči sela Seljani u području Rame, arzuhalom je tužio Salihu i Ibrahima Buturovića zbog uzurpacije nekih dijelova dotičnog timara. Na raspravi koju je u prisutnosti vezira i divanskih ljudi vodio travnički kadija ustanovilo se da je predmet spora timar sela Gorica u području Neretve. Tuženi su osporavali navode protivnika do-

⁹⁰ Isto, akv. br. 73.

⁹¹ Isto, akv. br. 83.

⁹² Isto, akv. br. 75.

⁹³ Isto, akv. br. 88.

⁹⁴ Isto, akv. br. 89.

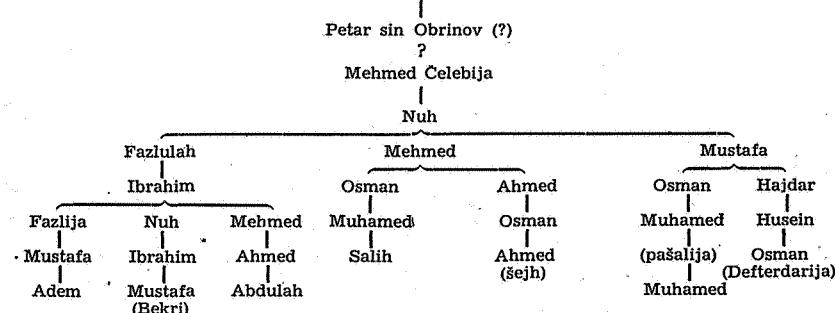
kazujući ispravama da isti timar uživaju u zajednici sa Sulejmanom Karadžom iz Travnika, a da tužitelj u njemu nema nikakva prava. Na to je zatraženo od kadije Neretvarske nahiye da iode u sporno selo i preslušanjem njegovih stanovnika i stanovnika okolnih sela ustanovi faktično stanje. Po provedenim izvidima kadija je izvijestio da su navodi tuženih istiniti, našto je travnički kadija donio presudu od 25 decembra 1825 kojom se odbija zahtjev tužitelja.⁹⁵

Interesantno je ovom prilikom potočjetiti da su spomenuti timar ranije uživali neki Huseinovići.⁹⁶ Kako je došao u posjed Buturovića i Karadža, nije nam poznato.

Posljednje spahije iz porodice Buturovića koji su doživjeli ukinuće spahiluka bili su: Ahmed sin Mehmedov i Ahmedov sin Abdulah, Adem sin Mustafin, Lutfija sin Mustafa-bekrije, Mehmed sin Muhameda Pašalije i Arif sin Ibrahimov.

Djelomična genealogija porodice Buturovića

(od 1485 odnosno 1674—1876 g.)

1

Izvod iz opširnog carskog deftera

početak muharema 1143 (sredina mj. VII-1730)

Odnosi se na timar čifluka Hasan Čelebije — posjed Buturovića. Timar se sastoji od čifluka u selu Vlahovo (nahija Soko) i posjeda u selu Donji Šibenik (nahija Rama).

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 76

ناحية صقول در لواه كليس

چفتلک حسن چلی دد تصرف محمد و باقی برادرل اوlad حسن چلی عن حصه قریه اولاده

و مزده در شتویج و مزده اشتولان حالیا در تصرف محمد و باقی برادرل المزبور تابع صقول

ابراهیم عبد الله قورد عبد الله ولی عبد الله علی رسلاج مسلم؛ مزوج

⁹⁵ Isto, akv. br. 90.

⁹⁶ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 78.

حاصلات

دسم چفت	کلم کیل ۶	مخلوط کیل ۱۵	علف کیل ۴
۸۸	قی ۱۰۰	قی ۳۰۰	قی ۴۰
عشر بستان و کتان و کیا و سیر	نصف بادهوا و دسم عروس و پولاچه	و طپوی زمین ۱۰	و پیاز و کلم
یهکون ۶۰۰			

قریه دولنه شبئنیک تابع دامه

باشته رادوان درید مراد قره کز باشته ملیج درید احمد بن مراد باشته پاریج درید ولی بن تیمورخان باشته رادوی درید هرام بن علی باشته ماقواچ درید احمد بن طورخان باشته حسن سواباشی درید درویش ولد او باشته حمزه درید شاهی بلت حسن باشته مالویج درید پری بن یعقوب باشته صاروچه استقان درید مصطفی بن مراد باشته پیری صاروچه درید عائیه بیوه بنت قوستادین باشته بالی بن طورخان باشته حسن بن مصطفی درید خود

موسی قره کوز ابراهیم بالی مسی حسن طرسون مصطفی قورد علی یوسف غضنفو حمزه غازی حسن مسی نصوح خسین یوسف حسن ولی [مجود] مصطفی مرادم مراد حسن محمد جعفر محمد م مزرعه دوی و دیگر واقع رادیه و پولانیج و بردچه در تصرف اهالی قریه شبئنیک حین تحریرده تصرف‌لنده بولتغین اسلوب سابق اوژده دفتر جدیده عهده لرینه قید اولندی چفت چفتلک محمد بن مصطفی و یوسف بن مصطفی عن حصة قریه دولنه شبئنیک و ملوه و باشته رادوینه در تصرف محمد و یوسف حین تحریرده تصرف‌لنده بولتغین اسلوب سابق اوژده دفتر جدیده عهده لرینه قید اولندی مسلم مع باشته و چفت ۱۸ مجود باشته کز ۱ باشته خالی ۱

حاصلات

دسم چفت و بنک و مخرد	اسپیجه	کلم کیل ۳۰	مخلوط کیل ۲۲
۴۰۶	قی ۲۰	قی ۷۵۰	قی ۶۴۰
علف کیل ۳۰	شیره مدره ۲۰۰	عشر بستان و کتان و کیا و گواره	
قی ۲۰۰	قی ۱۴۰۰	و سیر و پیاز و میوه و کلم ۲۰	

باع خدا ویردی بن مصطفی دونم ۳ رسم ۲۱
 باع ابراهیم بن محمد دونم ۲ رسم ۱۶
 باع مراد بن جعفر دونم ۰ رسم ۳۵
 باع حاصه قدیم درید محمد
 باع مصطفی بن حاسه
 باع بالی حالیا درید خسرو
 چلی بن فرهاد آقا (prazno) ولش دونم ۲ رسم ۱۴
 باع فرهاد ساکن قصبه
 باع ایواریج مع دیراغیج درید
 حزه بن اورتوس (prazno) دونم ۲ رسم ۱۴
 باع منی بن حسن
 باعات درید اهالی قریه
 باع لوقه در تصرف حسن پازار باشی حالیا در
 دونم ۲ رسم ۱۶ مزبوره دونم ۴ رسم ۲۸
 باع زاغورینه درید غضنفو
 باع ابراهیم فرهاد درید یوسف
 باع کورکیه عمر
 خطیب دونم ۱ رسم ۷ بن حسن دونم ۱ رسم ۷ دونم ۲ رسم ۱۶
 نصف بادهوا و دسم عروس و پولاچنه و طپوی زمین ۵۶ اسیاب ۳ رسم ۳۰ یکون ۴۰۰۰
 چفتلک اسمعیل سپاهی و ولی بن علی در قریه سلان تصرفنده اولان بیزاده اوتلاق و ییلاق حین
 تحویزده تصریفانده بولتغین دفتر جدیده عهده لرینه قید اوئلندی

حاصلات

ملده شیره ۱۵	عشر بستان و کتان و کیاه و کواره و سیر	باع ولی درید ابراهیم
قی ۱۰۰	و کلم و میوه ۳۰	دونم ۲ رسم ۱۶
باع اسمعیل سپاهی و عبد الکریم	باع عیسی بن الیاس قطع ۴	برادرش دونم ۴ رسم ۲۸
نصف بادهوا و دسم عروس و پولاچنه و طپوی زمین ۶۳	یکون ۶۰۰	صوردت دفتر سلطانی بود که نقل اوئلندی تحریراً فی اوائل شهر محرم الحرام سنه ثلث

فازیین و مأه و الف

Nahija Sokou Kliškom sandžaku:

Čifluk Hasana Čelebije u posjedu Mehmeda i ostale braće, sinova Hasana Čelebije, to je jedan dio sela Vlahovo; mezrea Društović i mezrea Štrlan sada u posjedu spomenutog Mehmeda i ostale braće, pripada Sokolu.

Ibrahim Abdulahov, Kurt Abdulahov, velija Abdulahov, Alija Breslać, četiri oženjena muslimana.

Prihodi: pristojba čift 88; 6 kejla pšenice, vrijednost 150; 15 kejla mješavine, vrijednost 300; 4 kejla zobi, vrijednost 40; ušur od bostana, laňa, sijena, zelja, luka i kupusa 15, polovica badu-have, mlađarina, poljačina i tapu pristojba na zemin 7; ukupno 600.

Selo Donji Šibenik, pripada Rami.

Baština Radovan u posjedu Murata Karadoza; baština Milić u posjedu Ahmeda sina Muratova; baština Pavić u posjedu Velije sina Timurhanova; baština Radivoj u posjedu Behrema sina Alijina; baština Malkovac u posjedu Ahmeda sina Turhanova; baština Hasana subaše u posjedu njegova sina Derviša; baština Hamze u posjedu Šahe kćeri Hasanove; baština Malović u posjedu Pirije sina Jakubova; baština Sarudža Stevan u posjedu Mustafe sina Muratova; baština Pirije Sarudže u posjedu udovice Anike kćeri Kostadinove; baština Balije sina Turhanova; baština Hasana sina Mustafina, u njegovu posjedu.

Musa Karađoz, Ibrahim Balija, Memija Hasan, Dursun sin Mustafe, Kurd Alija, Jusuf, Gazanfer Hamza, Gazija sin Hasana, Memija Nesuh, Husein Jusuf, spomenuti Hasan Veljin, spomenuti Mustafa Muratov (nepročitano), spomenuti Hasan Mehmedov, spomenuti Džafer Mehmedov.

Mezrea Duži (?), druga Vukac Radoje, Poljančić i Brdca, iskoriščavaju ih stanovnici sela Šibenik. Pošto su prilikom popisa nađene u njihovu iskoriščavanju, prema ranijem, u novom defteru upisane su na njih; jedan čift.

Cifluk Mehmeda sina Mustafina i Jusufa sina Mustafina, jedan dio sela Donji Šibenik i Mitrovina, baština Radovana u posjedu Mehmeda i Jusufa. Kako su ih prilikom popisa oni iskoriščavali, prema prijašnje mnačinu, ubilježene su u novom defteru na njih.

Sa baštinom i čiftom muslimana 18, mudžerreda 5, knez baština 1, pusta baština 1.

Prihodi: Resmi-čift benak i mudžerred 456; ispendže 25; 30 kejla pšenice, vrijednost 750; 32 kejla mješavine, vrijednost 640; 30 kejla zobi, vrijednost 300; 200 medri šire, vrijednost 1.400; ušur od bostana, lana, sijena, pčelinjaka, bijelog i crvenog luka, voća i kupusa, vrijednost 70.

Vinograd Hoda Verdije sina Mustafina, 3 dunuma pristojba 21; vinograd Kurda Alije Sulejmána, 3 dunuma, pristojba 21; Vinograd Ibrahima sina Mehmedova, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Murada sina Džaferova, 5 dunuma, pristojba 35; vinograd »hassai-kadim« u posjedu Mehmeda Čelebije sina Ferhatage (prazno); vinograd Mustafe sina Hase Sarača, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Balije sada u posjedu njegova sina Husreva, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Ferhada, koji je nastanjen u Prozoru, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Ivanić sa Dragičem, u posjedu Hamze, sina Evrenosova (prazno); vinograd krojača Jusufa, 2 dunuma, pristojba 14; vinograd Memije sina Hasanova, 2 dunuma, pristojba 14; vinograđi stanovnika spomenutog sela, 4 dunuma, pristojba 28; vinograd Luka u istoriščavanju Hasana pazar-baše, sada u posjedu Džaferbega Kopčića, 4 parcele, 4 dunuma, pristojba 28; vinograd Zagorje u posjedu Hatiba Gazanfera, 1 dunum, pristojba 7; vinograd Ibrahima Ferhatova u posjedu Jusufa sina Hasanova, 1 dunum, pristojba 7; vinograd Čurčije Omara, 2 dunuma, pristojba 14; polovina badu-have, mlađarina, poljačina i tapu pristojba na zemin 56; tri mlina, pristojba 30. Ukupno 4.000.

Čifluk spahije Smaila i Velije sina Alijina u selu Seljanima. To su zemlje koje oni iskorisćavaju. Pošto su travnjak i pašnjak prilikom popisa bili u njihovu raspolaganju, upisani su u novom defteru na njih.

Prihodi: 3 kejla pšenice, vrijednost 75; 6 kejla mješavine, vrijednost 120; 9 kejla zobi, vrijednost 90; 15 medri šire, vrijednost 105; ušur kod bostana, lana, sijena pčelinjaka, bijelog i crvenog luka, kupusa i voća 30.

Vinograd Velije u posjedu Ibrahima, 2 dunuma, pristoja 14; vinograd spahije Smaila i brata Abdulkerima, 4 dunuma, pristoja 28; vinograd Isāa sina Iljasova, 4 parcele, 5 dunuma, pristoja 35.

Polovica badu-have, mlađarina, poljačina i tapu-pristoja na zemin 63. Ukupno 600.

Ovo je izvod novog opširnog carskog deftera, koji je gore iznesen. Pisano početkom muharema 1143 (sredinom jula 1730).

(U muhuru:) Abdulah

(Na poledini tugra Ahmeda III sina Mehmeda IV).

2

Berat sultana Mahmuta-I

27 redžeba 1161 (23-VII-1748)

Ovim beratom rješava se tužba Buturovića protiv muteferrike Hasana zbog njegovog bespravnog miješanja i usurpacije u selu Orahovici koji je sastavni dio timara Buturovića.

Državni arhiv, NRBiH, akv. br. 69.

نشان شریف عالیشان مکان سلطانی و طفرای غرای جهان ستان خاقانی حکمی اولدرکه او رته بولیلو آلا کوزلو آپ قاشلو رافع ترقیع دفعی الشان خاقانی ابراهیم سله سعادتنه کلوب کلیس سنجاغونه نزوه ناحیه سنه پودھوم نام قریه و غیریدن آلتی بیک ایکییوز سکسان سکر آپچه باباسی فضل الله ولد نوح محلوئدن عرضیله متصرف اولدریفی تیماریه دخل اولئق ایجاب ایتمز ایسکن ناحیه مزبوره ده اوراچویجه نام قریه و غیریدن طقوز بیک ییدییوز قرق طقوز آپچه تیماره متصرف ایالات بوسنیه بیک دفتری متفرق لردن حسن تیماری آستانه سعادتین برات ایلدکله بیه اوراچویجه نام قریه و غیریدن ایکی بیک ییدییوز آپچه بیه دنی بونک ددهسی نوچک قیدندن (oštetećeno) مقدمه نوح ایله تراع و مصلحون توسطیله تیمار مزبورک ایکی بیک آپچه سن مرقوم حسن قصر یید و تراع و ابرایله مزبور نوچه و پرورب میر میران ترکره سیله او زندنه ایسکن تیمار مزبور حصه اولوب متوفی نوچک اوجاچلوسنه و پریلوب ضبط و تصریفونده ایسکن مزبور متفرقه حسن قصر یید انسکار و ایکی بیک آپچه بیه ادعا و نوچک عننه سدن بونک ایله جغور و لد مصطفی و عثمان ولد محمده خدر مراد و مرقوم حستنک ادعامی خلاف اولئکه ذکر اولئان ایکی بیک آپچه رفعتن بوكا و پرلک ایچون لواه مزبورک سابق و لاحق اوچ نهر

آلای پیکیاری ایله زعما و ادبیاتی محضر و در کنارلره نظر او لندقده اوجا قائق شروطی او زده اعلامیله دیوان بو سنه اهالسنه حواله او لندقده نزته ناحیه سنه پودهمون نام قریه و غیریندن اون اوج بیک ایکیبیز الی طقوز و اوراحویجه نام قریه اجمانلک دخی ایکی بیک یدیبیز طقوز جمعا اون بش بیک طقوز یوز آتشش بیدی آقچه تیمارینک سکسان بش روزانچه سنه براتیله نوح او زرنده ایکن اوراحویجه نام قریه اجمانلک ایکی بیک یدیبیز آقچه سی رفعتن یوز اون آلتی وجنبه ینه قریه مرقومه دن طقوز بیک یدیبیز فرق طقوز آقچه (oštěčeno) آستانه سعادتن برات بعده حسن رضاسیله ایکن بیک آقچه سن نوحه قصر ید و بو وجهله نوحک تیمارینه ضم و ابقا و قطع تاع و ابرا اونتوب نوح قیدنند و قصر یدنند سکر بیک سکر یوز او تو ز دورت آقچه سی یوز یکرمی اوج سنه سنه قرنداشاری جعفر و ادر یسه ویریاوب آلتی بیک دورت یوز او تو ز اوج آقچه سی دخی تیمار آخر ایله بر کدیریاوب طقوز بیک دورت او تو ز اوج آقچه لاق او زده تاریخ مزبوردن او غلی احمده ویریاوب اوزرنده ایکن بر مقتضای شروط اوجا قائق اچجی حصه سی یوز سنه سنه قرنداشی فضل الله ویریاوب او زرنده قلان آلتی بیک ایکیبیز سکسان سکو آقچه ثلثان او تو ز بر سنه سنه قرنداشی محمده ویریاوب او زرنده باشی ایکن بر متفقین باشی فضل الله محلولنند و دفنا للنزاع مذکور متفقه حسنک رفعتن بو کا ویریاوب بابنده ایالت بو سنه نک دفتر کنخداسی محمد و تیمار دفترداری مصطفی و تیمار تذکره جیسی ابراهیم زید قدرهم اسلام و موجنجه پودهمون نام قریه اجمانلک دورت بیک ایکن یوز سکسان سکر و اوراحویجه اجمانلک دخی ایکی بیک آقچه تیمارینک یوز آتشش سنه سی رمضانک اون یدجی کوتتن ساقی بو سنه والیسی صدر اسبق و ذیر علی پاشا ادم الله تعالی اجلاله طرفدن کثویه توجیه اونتوب همرو تذکره ویرلخه عنایت دجا و نزته ناحیه سنه تابع پودهمون و اوراحویجه امامان قریه لر و غیریندن اون بش بیک طقوز یوز آتشش بیدی آقچه تیمارینک سکسان بش روزانچه سنه براتیله نوحک او زرنده اولدیه عرض او لندقده اوراحویجه نام قریه دن اولان ایکن بیک یدیبیز طقوز آقچه تیمار آخر ایله بر کدیریاوب والی سابق عرضیله یوز اون آلتی سنه سنه حسته توجیه و برات و میرنیان دن متفرقه لقی العاقیله براتدن صکره اوراحویجه نام قریه دن ایکی بیک آقچه سی نوحه ویریاوب او زده او زرنده قلائی فوتتن او غلی عبد الله یوز آتشش بر تاریخته توجیه و مزبور نوحک تیمارلن شمان و جعفر و قاضی یوز الی سنه سنه برات ایلدکلرنده نوحک قیدی بولنیب اجمانلک برات او لندقده مزبور نوحک پودهمون و حسن قصر یدنند اوراحویجه نام قریه ایله بر کدیریاوب اون بش بیک ایکیبیز آتشش بیدی آقچه دن برات او لنه جق ایکن بالکتر پودهمون اجمانلک آخر تیمار ایله بر کدیریاوب برات و مزبور حسن ایله

مژبورلرک مازالذکر او راحویجه نام قریه ایچون تزاع و آچق ایکی بیک آقچه قصر ید و ایوا اوللریله مجددا برات اوئنتق او زده اشبو تذکره ویریلوب بو تقدیروجه دورت بیک ایکیسیوز سکسان سکر آقچه پودھوم او راحویجه نام قریه تان مژبوره تائندن اون بش بیک ایکیسیوز آتشم یدی آچجه دن دورت بیک ایکی بیوز سکسان سکر آقچه مژبور حسن و جعفر و فضل الله قیدلردن و ایکی بیک آقچه دخی دفتر خاقانی در کاوارنده مستور او لاهوه اجیالندن ویرلرک اقتضا ایدر دیو

افتخار الاماجد و الاکارم حالا دفتر امینی اولان محمد راقم دام مجده عرض و ذکر اوئنان آلتی بیک ایکیسیوز سکسان سکر آقچه تیمار وزیر مشادر الیه طرفدن ویریلان تذکره و امین موی الیه عرضی موجلوجه مژبور ابراهیمه تاریخ مژبوردن مجددا توجیه و برات اوئنمی ایچون افتخار الاماجد و الاکارم بالفعل دیس الكتاب اولان عبد الله نائلی دام مجده دخی اعلام ایتمکین سنجاغنده ساکن اولوب آلای بکسی بیراخی آلتندہ سفره اشک شرطیله مذکور ابراهیمه باباسی فضل الله محلولند ویریلرلے جك دورت بیک ایکیسیوز سکسان سکر آقچه لاق پودھوم و او راحویجه نام قریه لردن اون بش بیک ایکیسیوز آتشم یدی آقچه دن مرقومون متفرقه حسن و فضلى قیدلردن (oštečeno) ایکی بیک آقچه بی دخی او لاهوه قریمه اجیالندن جمعا آلتی بیک ایکیسیوز سکسان سکر آقچه تیماری مژبور ابراهیم ولد فضل الله تاریخ مژبوردن مجددا توجیه اوئنتق ایچون سنه احدا و ستین و ماؤ و الف دجنک یکمومی یئنچی کوتندن حکم شریفم ویرلدکنصکرده تذکرسی اخراج اوئنقله ذکر اوئنان آلتی بیک ایکیسیوز سکسان سکر آقچه وجه مشروع او زده مرقوم ابراهیم ولد فضل الله توجیه اوئنوب ویردم که ذکر اوئنور

پودھوم مع ج [چفتلک] محمدبک اوغرش
در قریه مژبوره تابع نزته ٨٢٦٠

پرسلوپ مع ج عالیشان احمد و احمد بن یکون ۱۰۲۶۰
اسکندر تابع مژبور ۳۳۰

اوشنان مع لصقه و [ج] می در چفتلک بای ولد آلاکورز و باقی شركاء در قریه دویروشه
قریه مژبوره تابع رامه ٧٨٦

چفتلک محمد کتخدا ولد عبد یکون ۹۹۹
الله تابع رامه ۱۱۶

او راحویجه تابع نزته مع باغات مدویلیه نزد مالوریج مع ج محمد در قریه مژبوره تابع نزته
وقریه پو مال مع ج [محمد] در قریه م وچ عمر سپاهی در قریه پو مال تابع نزته وچ یوسف بن حسین

و باقی شرکاء در قریه و شنوبیج تابع نزوه و قریه قوالوب غیر از باغات اهالی مکورچیه ۱۳۴۳
۹۹۹۰

۱۳۴۱		
یکون	<u>۲۰۰۰</u>	بر زعامتدر
۵۶۳		

قریه دادشه تابع نزوه ۲۰۰ ویسچان تابع صقول دسم فلوری و نصف بادهوا
و دسم عروس و طپوی زمین ۳۱۹

چقتلک پولاد یان تابع یان در تصرف اهالی راسنه چیفتلک حاجن واد محمد در قریه
و دیور پولیه دسم فلوری و خیمانه و غیره ۱۱۰۰ وولار تابع کولحصار ۲۸

۵۹۹		
یکون	<u>۲۰۰۰</u>	

۶۲۸۸

و بیورده که: بعد الیوم تحت یلنده او لوب تصرف قیلوپ شولکه و ظائف خدمات میروده
و مساعی مشکوره عاساکر منصوره در بر موجب دفتر خاقانی بیتصور مرعی و مؤدی قیله اولیابد همیج
فرد مانع و دافع اولیوب دخل و تعرض قیلیمه شویله بیله له علامت شریفه اعتماد قیله از
باقم قسطنطینیه

(Kratak sadržaj:) Ibrahim je pristupio Porti i podnio arzuhal u kome je naveo slijedeće:

prema ruz-nami iz 1085 (1674) god., koja se čuva u Bosanskoj defterhani, na Nuhu je ubilježen timar od 15.967 akči koji se sastoji iz 13.259 akči timara sela Podhuma i 2.709 akči iz idžmala timara sela Orahovice. I dok je još bio na njemu sa beratom, Hasan je usurpirao dio timara sela Orahovice i pripojio ga istoimenom (svome timaru) koji je iznosio 9.749 akči. Na tako povećani timar, na temelju arza bivšeg valije, izdat mu je berat mjeseca redžeba 1 116 (1704) god. Zbog ovoga došlo je do spora među njima dvojicom. U to vrijeme je Hasan imenovan muteferrikom bosanskog divana, pa se posredstvom izmiritelja ustegao od 2.000 akči koji iznos je ponovo pripojen Nuhovu timaru. Time je spor bio likvidiran.

Prije 1123 (1711), Nuh se odrekao svojih timara, pa je iz njih dodijeljeno njegovoj braći Idrizu i Džaferu iznos od 8.834 akče, dok je ostatak od 6.433 akče pripojen nekom drugom timaru (timaru sela Vlahova ili čifluku Hasana Čelebije) i u ukupnom iznosu od 9.433 akče dodijeljen, iste godine, sinu mu Ahmedu, a poslije smrti Ahmeda, koji je pad u boju, dodijeljen je 1127 (1715) god. bratu mu Fazlulahu. I dok je još bio na njemu sa beratom prema uslovima odžakluka dodijeljena je od toga $\frac{1}{3}$ njegovu bratu Mehmedu. Ostatak od 6.288 akči koji je ostao na Fazlulahu, nakon njegove (Fazlulahove) smrti dodijeljen je sinu mu Ibrahimu. Međutim mutefevrika Hasan ponovo je postavio zahtjev i prisvojio dio od 2.000 akči timara sela Orahovice. Time je bilo povrijedeno pravo ne samo spomenutog Ibrahima nego i pravo njegovih stričevića Džafera sina Mustafina i Osmana sina Mehmedova.

Zbog ovog spomenuti Ibrahim podnio je arzuhal u kojem je tražio da se zaštititi njegovo pravo na taj timar. Arzuhalu je priklopio mazhar koji su izdali trojica bivših i sadašnjih alajbega, zatim zaimi i timarnici toga sandžaka.

Kada je kod Bosanskog divana razmotren podneseni arzuhal zajedno sa mahzarom i uzet uvid u marginalne bilješke defterhane, ustanovilo se da je (arzuhal) osnovan i opravdan, zbog čega su upravitelj Bosanske defterhane Muhamed, defterdar Mustafa i teskeredžija Ibrahim donijeli odluku da se udovolji zahtjevu njegova podnosioca. Na temelju ove odluke teskerom Hekim-oglu Ali-paše od 27 ramačana 1160 god. (2 oktobra 1747) dodijeljen je spomenutom Ibrahimu timar u iznosu od 6.288 akči koji se sastojao od 4.288 akči timara selo Podhuma i 2.000 akči timara sela Orahovice.

Kada je ova teskera podnesena centralnoj vladu u Carigradu u cilju da se izda berat, te provedeni izvidi i predmet pažljivo razmotren, i pošto se ustanovilo da je arzuhal osnovan i opravdan, donio je defter-emin Muhamed Rakim odluku da se spomenutom Ibrahimu dodijeli timar od 6.288 akči, ali u nešto drugčijem sastavu nego što ga je izvršila vilajetska vlada. Razlika se sastojala u tome da je isti iznos sastavljen od 4.288 akči timara selo Podhuma i 2.000 akči timara selo Vlahova⁹⁷ koji je bio zabilježen na margini carskog deftera. Na temelju ove odluke i valijine teskere izdata je carska zapovijed da se spomenutom Ibrahimu da berat na dodijeljeni timar sa datumom od 27 redžeba 1161 (23-VII-1784) god.

U Carigradu.

3

Ferman sultana Mahmuda I

24 redžeba 1161 (20-VII-1784)

Upućen je bosanskom valiji Abdulah-paši da intervenira u stvari Ahmedove tužbe protiv Mustafe zbog prisvajanja njegova dijela timara koji se naplaćivao od carinskih taksa prelaza i prolaza Neretve i Belgradžika.

Državni arhiv NRBiH, skv. br. 73.

دستور مکرم و معظم مشیر مقخم و محترم نظام العالم مدبر امور الجمہور بالفکر الثاقب متنم
ههام الان بالرأى الصائب مسهد بنیان الدولت والاقبال مشید اركان السعادة والاجلال المخوف بصنوف
عراطف الملك الا على بوسته والیسى صدر اعظم اسبق وزیر عم عبد الله پاشا ادام الله تعالی اجلاله توقيع
دفعیع همایون و اصل ادلیجات معلوم اولنه که دازنده فرمان همایون احمد سدة سعادته عرضحال ایدوب
کلیس سنجاغنده نزوه ناحیه سندہ رسوم باح مرود و عبود نزوه و بلغدادچ و غیرین آلتی بیک اقچه
تیماراک اوچ بیک اقچه سنه بابی مسجد بلا تزاع اوچ سندن بیو و متصرف ایکن فوت اولوب تیمارا
 محلول اولدقده بوکا توجیه و برات شریفمله اوژنده اولوب دخل ایجاب ایتمز ایکن مشتوکی مضطفلی
تیمارا مزبور مقدما بنم ایدی دیو بونک باباسی مذکور محمدک فوتند العاقا آلوب میرمیراندن تذکره
و بوکا غدر مراد اولنمقله تذکره سی ظهورنده خصی مزقوم ایله حضو دکله مرافع اولنوب عرض

و محضر اولدقیچه تیماری در کنار او نمیوب قیدی بوزلماق او زده قیدینه شرح ویرلی بابنده استدعا
عنایت و تیمار مزبور حالا موقوم احمدک بالسی محمد فوتنتن براتیله او زرته او لوب شمبلیک استدعا
او زده قیدینه شرح ویرلسته باس اولدقیچه اختیار الاماجد والاسلام بالفعل دیس السکاتب اولان
عبد الله نالی دام مجده حتی اعلام ایتمکین اعلانی موجنبجه قیدینه شرح ویرلک امرم او لشد بیوردمکه
صادر اولان امرم او زده تیمار مزبور مذکور احمدک بالسی محمد فوتنتن برات شریفمه او زرته او لقله
مشترکی موقوم مصطفی ظهور ایلدکه بونکله حضورکده موافع اولدقیچه تیماری در کنار او نمیوب
قیدی بوزلماق او زده قیدینه شرح ویردرسن شویله بیله سن علامت شریفه اعتماد قیله سن تحریراً
فی الیوم الرابع والعشرين من شهر ذججب الفرد سنه احادی و ستین و مأة و الف

بمقام قسطنطینیه

المجزوه

موجنبجه قید شد فی ۲۸ رمضان سنه ۱۱۶۱ ع

Čestiti i mnogouvaženi dostojanstvenik, proslavljeni i mnogopoštovani maršal, upravljač svijeta, oštromun rukovodilac općih poslova i pronicljivi izvršilac narodnih potreba, polagač osnova sreće i blagostanja, učvršćivač stupova sreće i slave, obasuti milostima višnjeg Gospodara, bosanski namjesnik, moj bivši veliki vezir Abdulah-paša — neka uvišeni Allah učini trajnim njegovo slavlje.

Čim prispije moj časni carski znak, neka se zna da je posjednik carskog fermana Ahmed podnio je mome pragu slijedeći arzuhal:

Kada je umro njegov otac Mehmed koji je bez spora već tri godine uživao 3.000 akči od timara u iznosu od 6.000 akči koji se naplaćuje od carinskih taksa na prolaz i prelaz Nerefte, Belgradžika i ostalog u nahiji Neretvi, u sandžaku Klisu, i taj njegov timar ostao upražnjen, dodijeljen je ovome (Ahmedu). Iako nije bilo opravdanog razloga za uplitanje, budući da je bio na ovome sa časnim beratom, ipak ga je njegov vrtak Mustafa prisvojio pod izgovorom: »Bio je moj ranije«, i na to isposlovao mirimiransku teskeru. Kako je time htio da učini nasilje ovome (Ahmedu), isti je zamolio, ako se pojavi protivnikova teskera, da se ne stavi na marginu deftera prije nego se raspravi spor između njih u twojoj prisutnosti i prije nego se predloži arz i mahzar, te da se ne remeti njegov (Ahmedov) upis, nego nopravtiv, da mu se dade komentar. Budući da je spomenuti timar još sa beratom na spomenutom Ahmedu po smrti oca mu Mehmeda i budući da je na sadašnje njegovo traženje ponos slavnih odličnika aktivni moj šef pisara Abdulah Nailija — neka mu je trajna slava —, donio ilam da nema zapreke davanju komentara njegovom upisu, prema njegovom ilamu izdato je naredenje da se da komentar o njegovu upisu.

Zapovijedam: Kako je spomenuti timar prenesen na Ahmeda prilikom smrti njegova oca Mehmeda i još je uvijek sa mojim časnim beratom na njemu, da ne

dozvoliš, da se Mustafina teskera, ako bi se s njom pojavio, stavi na marginu deftera, prije nego se između njih dvojice održi rasprava u tvojoj prisutnosti i da ne remetiš Ahmedov upis, nego naprotiv da ga zaštićiš ubilježbom spora.

Tako da znaš i da se držiš carske zapovijedi!

Pisano 24 redžeba 1161 (20 jula 1748).

U zaštićenom Carigradu.

4

Berat sultana Mustafe III

(bez datuma)⁹⁷

Povodom promjene na prijestolju ovim se obnavlja berat sultana Mahmuda I od ševela 1161 (šev. poč. 24-IX-1748) o prenosu timara u selu Podhumu u iznosu od 6.288 akči na Ibrahima prilikom smrti njegova oca Fazlulaha.

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 91

لشان شریف عالیشان سایی مکان سلطانی و طفرای غرای جهان ستان خاقانی حکمی اولدرکه
تفتت عالی بخت او زده جلوی همایون سعادت مقرنمند واقع اولوب عموماً تجدید احکام و بروات
فرماننم اولغین کلیس سنجاغنده نزوه ناحیه سنه پودهمو نام قریه و غیرین آلتی بیک ایکیوز سکسان
سکنر آقچه تیمار سنه احدی و سین و مأة و الف شبانتک (oštećeno) کونی تاریخیله خداوند کار اسبق
برایته متصرف اولان اورته بولیو آلا کوزلو آچق قشلو دافع توقيع دفع الشان خاقانی اواهیم سده
سعادتنه کلوب تیمار مزبور تاریخ موقمند رو او زندنه اولقله براتی تجدید او لشقا بابنده عنایت رجا
ایتمکین سنجاغنده ساکن اولوب آلای بکیسی بیراغی آلتنه سفره اشک شرطیله ذکر اولنان آلتی بیک
ایکی بیوز سکسان سکنر آقچه تیمار وجه مشروح او زده موقمن ابراهیمه مجدداً توجیه او نوب و بیردمکی

ذکر او لند پودهمو مع ج [پفتلک] محمد باك

غوربیج مع ج علی تابع نزوه ٨٢٦٠

٢٠٠٠

٧٠٠٠

اوغرش تابع نزوه

٢٣٠٠

پرسولوپ مع ج عالیشان احمد و احمد

بن استکندر در مزبوره تابع نزوه

٢٣٠٠

لیسیق تابع رامه

٤٥٩٩

یکون

١٠٢٦٠

او شلان مع لصمه و ج می در قویه

چفتلک بانی ولد آلاکرذ و باقی شرکا در قویه در بروشه

قویه مزبورده تصرفلنده اولان ییلو در تابع رامه

٢٠٠

مزبوره تابع رامه

٧٨٦

چفتلک سکنیدا ولد عبد الله

یکون

١١٤

تابع مزبور

٢٩٩٩

یکون

٣٧٢٥

یکون

٣٣٢٥

⁹⁷ Ispod tugre napisano drugom rukom: ۱۷۷ (carsko stupanje na presto godine 1172 = 1758/59). To dokazuje da je ovaj berat pisan te godine.

او راحوچه تابع نزوه مع باغات مدویدیه نزد قریه مزبوره و قریه مالودیج مع ج محمد در قریشم
تابع نزوه و قریه پومال تابع م در قریه م و چفتالک عمر سپاهی در قریه پومال و ج یوسف بن حسن
و باقی شرکا در قریه و شنوبیج تابع نزوه و قریه قالوب غیر از باغات اهالی مکرچیه تابع نزوه ۱۲۳۰
۳۹۹۱

۶۳۹۱		راده شین تابع نزوه ۲۰۰۰
یکون	$\frac{۲۰۰۰}{۵۶۲}$	بر زعامتدر

چفتالک پولاد تابع یان در تصرف اهالی زالیسیه و دو بر و پولیه فلوری و خیمانه وغیره ۱۱۰۰	او لاهو تابع صقول وی سوچان تابع صقول فولوری خیمانه و نصف بادهوا و دسم عروس و طپوی زمین ۳۱۹
---	---

۵۹۹۹	چفتالک حاجن ولد محمد در قریه
یکون	و ولاد تابع کول حصار ۳۸۰

و بیو دشکی بعد الیوم تحت یادنده اولوب تصرف قیاوب شوکله خدمات مبرووه موفوره و مسامع
مشکوره عساکر منصوده در بوجب دفتر خاقانی بیقصود موعی و مؤدی قیله اولیابه افراد آفریده دن کائنا
من کان و کیف ما کان و وجهها من الوجهه و سیما من الاسباب و نوعا من الانواع هنیج احد مانع و دافع
و دافع و معارض اولیوب دخل و ترضی قیلیه شویله بیله لو علامت شریفه اعتیاد قیله لر

بمقام قسطنطینیه

المحروسه

Zapovijed časnog, visokog, uzvišenog sultanskog znaka i svjetle tugre vladara svijeta je slijedeća:

Pošto se dogodilo moje carsko sa srećom spojeno stupanje na visoki i sretni prijesto i pošto je uslijedila moja zapovijed da se sva rješenja i berati obnovе, nosilac uzvišenog carskog znaka Ibrahim, koji uživa timar od 6.288 akči u selu Podhumu sa njegovim posjedima u nahiji Neretvi u Kliškome sandžaku sa beratom bivšeg sultana od (oštećeno) šabana 1161 god. došao je mome pragu sreće i kako je taj timar od rečenog datuma upisan na njemu i kako je zamolio milost da mu se berat obnovi, to se spomenuti timar od 6.288 akči ponovo ustupa spomenutom Ibrahimu na izneseni način pod uslovom da stanuje u svome sandžaku i ide u rat pod zastavom svoga alajbega, te mu se daje kao što slijedi:

- 1) selo Podhum sa čiflukom Mehmed-bega Ogreša u tom selu, koje pripada Neretvi, 8.260;
- 2) selo Gorica sa čiflukom Alije, koje pripada Neretvi, 2500
- 3) selo Preslop sa čiflukom Ališana Ahmeda i Ahmeda sina Skenderova, koje pripada Neretvi, 2.300;
- 4) selo Gorica sa čiflukom Ilijasa u selu Lisik, koje pripada Rami, 2.599;
- 5) selo Ošljen i Lisik sa čiflukom Memije u tom selu, koje pripada Rami 786;
- 6) Čifluk Balije sina Aladžoza i ostalih ortaka u selu Dobruše. To su zemlje u tom selu

koje oni iskoriščavaju. Pripada Rami, 200; 7) čifluk Kethode sina Abdulahova, koji pripada Rami, 114; u k u k p n o $\frac{5999}{2999}$ u k u p n o: $\frac{13.259}{3.725}$ 8) selo Orahovica, pripada Neretvi, zajedno sa vinogradom Medvjede kod toga sela; selo Malorići sa čiflukom Mehmeda u tom selu, pripada Neretvi; selo Pomal, pripada Neretvi sa čiflukom Mehmeda u tom selu; čifluk Omara spahilje u selu Pomal; čifluk Jusufa sina Husejnova i ostalih ortaka u selu Višnjevice, pripada Neretvi; selo Kralupi osim vinograda stanovnika Međurječja, pripada Neretvi, $\frac{1243}{3990}$; 9) selo Radešine, pripada Neretvi, vrijednost 4.200; u k u p n o $\frac{6391}{2000}$; 10) selo Vlahovo, pripada Sokolu, 4.200; 11) selo Visočani, pripada Sokolu, filurija, hajmana, polovica badu-have, mlađarina i tapupristojba na zemljin 319; 12) čifluk Pulad, pripada Janu, u posjedu stanovnika sela Zalisja i Dobrog Polja, filurija, hajmana i drugo, 1.100; 13) čifluk Hadžana sina Mehmedova u selu Volari, pripada Jezeru, 380.

Zapovijedio sam da od danas bude u njegovu posjedu, neka ga uživa stim da prema carskom defteru bez propusta vrši mnoge dobrovorne službe i zahvalna nastojanja za pobjedonosnu vojsku. U tome neka ga ni na kakav način i ni pod kakvim razlozima nikao ne sprečava i neka mu se ne suprotstavlja i ne mijesha. Tako da znate, da se oslonite na časni znak!

U zaštićenom Čarigradu.

5

Ferman sultana Hamida I

kraj zulkade 1191 (konac mj. XII-1777)

Upućen je bosanskom valiji i sarajevskom mulli, da intervenišu u stvari tužbe spahijske Mehmeda protiv Melikhane zbog upropastavanja imovine malodobne djeće spahijske Osmana Buturovića.

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 62

دستور مکرم مشیر مفخم نظام العالم مدیر امور الجمودر بالشکر الثاقب متمم مهام الامان بارأى الصائب محمد بنیان الدولة و الاقبال مشید ارسکان السعادة و الاجلال المحفوف بصنوف عواطف الملك الاعلى بوسنه و الیسی وذیرم (prazno) پاشا ادام الله تعالی اجلاله و اقضی قصاة المسلمين اولی ولاده الموجدين معلم الفضل و اليقین رافع اعلام الشريعة و الدين وارث علوم الانبياء و المسلمين المختص بمزيد عنایت الملك العین مولاها سرای بوسنه قاضی زیست فضائله توقيع دفعیع همایون و اصل اویجتن معلوم اولاکه سرای بوسنه قضاسته تالع سوئیجه نام قویه ساکلارنندن محمد نام کمسنه سدة سعادته عرضحال ایدوب بوئنک بابیس بیک یوز سکسان سنه منده قوت اولدقه قریبة موقومه ساکلارنندن قونداشلری مصطفی و محمد و فاطمه و زینب نام صغیر و صغیره لوه بواحدت شریعه ناظر وینه قویه موقومه ساکلارنندن والده لری ملکخان نام خاتون دخی وصیه نصف اولنیقله او موجب دفتر قسام صغیر مزبورله انتقال ایدن معلوم المقدار آچجه و اموال و اشیائیں وصیہ مزبوره صداقت واستقامت اوزره حفظ ایتمیوب نفسی

آخوه تزويج و مال ایتامی اکل و بلم و استهلاک و خیانتی شرعا ثابت اولقله مزبوره بی و صایدند عزل و میریه بو باحبت شرعیه وصی نصب و تعین اولنقله وصیه سابقه مزبوره ملکخان خاتونه بو موجب دفتر قسم تسليم اولنان معامون المقدار آقچه و اموال و اشیا لزین و صایقی حسبیله طاب و آلوب صداقت اوژده حفظ ایتمک استد کده ویرمکده تقلل و مخالفت ایلديکی و بوابده دعوا سنه موافق شیخ الاسلام دن فتوا شریفه ویرلیوکن بادیروب فتوا شریفه مسی موجبجه شرعیله کورلیوب مزبوره نک اسکل و بلم و استهلاک ایلدوكی مال ایتامی هرنه ایسه تمامای بیورلیوب بو موجب فتوا شریفه اجرای شرع و احتجاق حق اولنمق بابنده امر شریفم رجا ایلدوكی اجلدن محلنده شرعیله کورلک امرم اولنمشدر بیوردمکه برات شریفم و صول بولدقده بو بابده صادر اولان امرم اوژده عمل دخنی مزبوره نی محلنده مجلس شرعه احضار و ایام مزبورلک حالا با حجت شرعیه و صیلری موقوم ایله ترافع شرع و مقدمای بر دفعه شرعیله کورلیوب فصل اولنیان خصوصلرینه تمام حق و عدل اوژده مقدید و فتوا شریفه ظاهر ایروب کوره سن اعلام اولنیفی اوژده ایسه اول بابده مقتضای شرع قویم و فتوا شریفه موجبجه عمل ایروب دخنی وصیه سابقه مزبوره بیه بو موجب دفتر قسم تسليم اولنان مال ایتامی هونه ایسه بعد الشیوت حکم ایروب بوکا و صایتاً بیورلیوب صداقت و استقامت اوژده حفظ ایتدره سن من بعد شرع شریفه و فتوا مئیفه و امر عالیشانه مخالف کسنه یه ایش ایتدر میوب خصوص مزبورد ایجوت بر دخنی امر شریفم اصدار و ارسالنه محتاج ایلديمه سن شویله بالهسن علامت شریفه اعتماد قیله سن تقویرها فی اوخر شهر ذی القعده سنہ احدی وستین و مائہ و الاف

بِمَقَامِ قَسْطَنْطِيْنِيَا

المحروسه

(Kratak sadržaj:) Koncem godine 1669 umro je spahijski Osman sin Mehmedov. Iza njega su ostala malodobna djeca: Muhamed, Mustafa, Fatima i Zejneba. Njihovim tutorom imenovana je majka im Melikhana, koja se domalo preudala i odmah počela malo pomalo upropošćavati njihovu imovinu. Kad se opazilo da ona troši dječiju imovinu u lične svrhe i da ne vrši svoju dužnost kako treba, razriješena je dužnosti tutora; a za novog tutora imenovan je brat malodobničkog Mehmeda. Međutim, promjena nije koristila, jer je Melikhana zavlačila i izbjegavala da novom tutoru predala malodobničku imovinu, nastavljajući njeni upropošćavanje. Nastojanje Mehmedova da je na to prisili ostalo je uzaludno. Najzad se obratio pretstavnikom Porti tražeći intervenciju viših vlasti, na što je uslijedio ferman od konca zulkade, 1191 g. (konca decembra 1777) kojim se zapovijeda bosanskom valiji i sarajevskom mulli da poduzmu potrebne korake i pogledu zaštite malodobničke imovine.

Ferman sultana Hamida I

konač rebia I-1192 (konac mj. IV-1778)

Upućen je bosanskom valiji i »kliškom« kadiji da intervenišu u stvari tužbe spahije Mehmeda sina Osmanova protiv spahije Selima sina Ibrahimova, uživaoca timara u selu Ždrimci i iznosu od 9.326 akči i Salihina sina Ahmedova, uživaoca timara u selu Bistrici i iznosu od 3.950 akči zbog usurpacije njegova timara u selu Sopotu.

Državni arhiv NRBiH akv. br. 75.

هسترد مکرم مشیر مفخم نظام العالم مدبر امور الجمہور بالفکر الثاقب متضم مهام الانام بالرأي الصائب محمد بنیان الدولة و الاقبال مشید ادکان السعادۃ و الاجلال المجنوق بصنوف عواطف الملك الاعلى بوشه و اليى وزیرم پاشا ادام الله تعالی اجلاله و قدوة القضاۃ و الحکام معدن الفضل و الكلام مولانا کلیس قاضیی زید فضله توقيع همایون و اصل اولیجاق معلوم اولاکه ادبیات تیماردن محمد ولد عثمان نام سپاهی سده سعادتیه عرضحال ایدوب کلیس سنیخاغنده صقول تاحیه سنه تابع چفتلک حسن چلبی و غیرین اون بیک طقوز یوز سکسان یدی آقچه برات شریف عالیشانیله متصرف او لدینی تیماری ملحقاتندن مستقلقا قید و براتته داخل کلیس قضاسی مضافاتندن دامه تاحیه سنه تابع ایکی بیک دورت یوز آقچه پازار صیبوت قویه‌سی بر موجب دفتر خاقانی مستقللا ضبط و واقع اولان محصول و زسون قانون و دفتر موجنجه اخذ و قبض ایتسک مراد ایلدیکدنه آخردن برو جهله مداخله و تقریب اولنمی ایجاد و اقتضا ایسز ایکن اجانب و اصحاب اغراضندن اسقتوپیه تاحیه سنه تابع ایزدمه‌جی نام قویه و غیرین طقوز بیک اوچیوز یکومی آلتی آقچه تیماره متصرف سلیم ولد ابراهیم وینه تاحیه مزبوره‌یه تابع بستره‌جه نام قویه ولد ابراهیم تیماری ملحقاتندن مشترکیله قید و براتته داخل دامه تاحیه سنه تابع دیچه و مرقوم سلیم ولد ابراهیم تیماری افلامندن مشترکیله قید و براتته داخل دامه تاحیه سنه تابع چفتلک یوسف و حسقو ولدان امیر شاه اعلیچه (اوژدیچه) نام قویه‌ده تصرفلارنده اولان پیمانی ظهور مقید چفتلکی مشترکیله ضبطه عدم قناعت بره خلاف دفتر خاقانی و معاشر برات بوناک مستقلقا قید و براتته داخل سالف الذکر صیبوت قویه سیجون تیمار لریز ملحقاتندن دیو لفظی مداخله و تنبلی ضبط واول وجهمه تیماری محصولنک کلی غدر و نقصان ترتیبه باعث و بادی اولدقلوین بلدروب قویه صیبوت المزبوره بر موجب دفتر خاقانی مستقللا کندویه ضبط و واقع اولان محصول و زسون قانون و دفتر موجنجه اخذ (oštěćeno) خلاف دفتر خاقانی و معاشر برات قویه صیبوت المزبوره تیمارمز افلامندن دیو ظاهر

اولان مداخله و تقدی منع و دفع او تمق باپنده حکم همایون صدورینی استدعا و دفتر خانه عامره مده محفوظ روز نامچه همایون و دفتر اجمال و مفصله مراجعت اولندقده رامه ناحیه سنه تابع اولان اوج (oštetečeno) و حاصلی تختنده دسم چفت و بنائ و کنم و مخلوط یکون مع غیره بیک دورت یوز آچه یازو ایله دفتر مفصله مجرد قلمیله تحریر و دفتر اجمالله مع غیره اوج بیک آچه بر اجمال و تمامادفتر خاقانیه مسطور اولدینی او زده محمد ولد عثمان قیدنده وینه ناحیه مزبوره یه تابع اولان آلتی عدد باشته و ایکی چفتلک ایله قریه زیجه و حاصلی تختنده دسم چفت و کندم و مخلوط یکون مع غیره ایکی بیک بیدیوز قوق آلتی آچه یازو ایله اول دخی دفتر مفصله مجرد قلمیله تحریر و دفتر اجمالله قریه زیجه مع چفتلک درویش سپاهی در قریه مزبوره غیر از چفتلک جعفر و یوسف دیو یازوی مذکوره سیله تحریر و اسقوبیه ناحیه سنه تابع ایزدمجی نام قریه و غیره ایله بر کدیرلوب طقوز بیک اوچیوز یکرمی آلتی آچه اجمال و اجمال مزبوره اوج بیک آچه سی سلیم ولد ابراهیم و باقیی مشترکی قید نده وینه ناحیه مزبوره یه تابع چفتلک یوسف و جعفر ولدان امیر شاه او زدیجه نام قریهده تصرفلرنده اولان یارلود مع باغات و مزارع و چفتلک مزبور حسین تحریرده تصرفلرنده بولنگین بر قوار سابق دفتر جدیده عهده لرینه قید اولوب و حاصلی تختنده دسم چفت و کندم و مخلوط یکون مع غیره بیک سکتر آچه یاز و ایله اول دخی دفتر مفصله مجرد قلمیله تحریر و دفتر اجمالله اسقوبیه ناحیه سنه تابع بسترهه نام قریه و غیره بر کدیرلوب اون بیک اوج یوز الی آلتی آچه اجمال و اجمال مزبوره اوج بیک آچه سی صالح ولد احمد و باقیی مشترکی قیدنده اولوب بر تقدیوجه بر موجب دفتر خاقانی (oštetečeno) ثالثه نک اجمال و مفصللری بشقة اولوب بر بولنده علا قهاری اولماقت انتضا ایلدوکن افتخار الا ماجد والا سکارم بالفشل دفتر امینی اولان الحاج عبد الله زاده دام مجده عرض ایتمیکین عرض موجنججه عمل اولئن امرم اولئندر

بیوردمکه برات شرقیله و صول بولنده بیک اولان امرم و دفتر امینی مویی اليک عرضی موجنججه عمل دخی قریه صیوت الزبوده بر موجب دفتر خاقانی مستقله مرقوم محمد ولد عثمان ضبط و واقع اولان محصول و دسمن قانون و دفتر موجنججه اخذ و قبض ایتدرب مرفومان صالح ولد احمد و سلیم ولد ابراهیمک خلاف دفتر خاقانی قریه مزبوره بزم تیماد لرمز ملحقاتندر دیو مستقله قیدنده داخل قریه صیوت الزبوده بر دورو دخل و تعرض ایتدرب موجب بر منوال مشروح ظاهر مداخله و تعززلرین منع و دفع ایلیه سزا دخل اولوب مرقوم محمد ولد عثمانک شیمیکیه دکین براتی یاز و سنه گوره تحریری تاریخه دوشن محصول و دسمندن کمینه فضولی نسبین آمشلر ایسه بعد الشرت حکم

ایدوب تمام تھصیل و الیوریلوب من بعد دفتر خاقانی یه و براته و امر عالیشانمه مغایر کمسنیه ایش
ایندیو میوب اشمنیانی و قوغی اوزده یازوب بالدیروب خصوصی مزبور ایچون تکرار امر عالشانم اصدار
وارسانله محتاج ایلمیه مسْ شویله باله مسْ علامت شریفه اعتماد قیلسن تحریرا فی اواخر شهر دبع الاول
سنہ اثنی و سعین و مائے وال

بمقام قسطنطینیہ

المروسه

(Kratak sadržaj:) Mehmed sin Osmanov, uživalac timara od 15.987 akči, koji se sastoji od čifluka Hasan Čelebije i ostalog, podnio je Porti pretstavku u kojoj je naveo da taj timar uživa na temelju carskog berata, da je selo Sopot (Rama), koje mu donosi prihod u iznosu od 2.400 akči, upisano na njega kao samostalan timar i da je upis unesen u njegov berat, pa prema tome da nema razloga da se u njega upliče ma ko i da ga smeta u uživanju. Međutim, usprkos tome, Selim sin Ibrahimov, uživalac timara od 9.326 akči u selu Ždrimci, u nahiji Skoplje i Salih sin Ahmedov, uživalac timara od 3.955 akči u selu Bistrici, takođe u nahiji Skoplje, čiji timari imaju svoje dijelove i u nahiiji Rami uzurpiraju njegov navedeni timar, izgovarajući se da pripada njihovom timaru, zbog čega traži da im se to spriječi i da se prisile da mu naknade u međuvremenu prouzrokovana štetu. Pošto se izvidima ustanovilo da njihovi timari ni po defteri-idžmalu, ni po defteri-mufassalu nemaju nikakve veze ni zajednice sa njegovim timarom, spomenutim fermanom zapovijeda se valjati i »kliškom kadiji« da intervenišu u njegovu korist.

Pisano u Čarigradu koncem rebia I-1192 (koncem aprila 1778).

7

Teskerə bos. valije Mustafe Hasib-paše

6 džumada I-1220 (2-VIII-1805)

Ovom teskerom se prenosi timar sela Preslopa u iznosu od 5.014 akči na Džafera i druge srodnike prilikom smrti Hajdara sina Džaferova.

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 80

پادشاهم

سبب تحریر کتاب قلم و موجب تسطیر خطاب رقم اولدرکه قدوة الاماثل و الاقران کلیس
ستجانی آلای بکیسی ابراهیم زید قدره دیوان بوسنیه عرض کوندروب لواه مزبورده نزته ناحیه سنه
پرسنلوب نام قریه و غیرین بشیک اون دررت آنچه تیماره حیدر ولد جفر و قناتشی اوغلاری حسین
و محمد ولدان عثمان بو ویجه اشتراك متصرفلار ایکن مرقوم حیدر ولد جفر فوت الوب اولوجهله حصه
تیماری محلول قالقین ییرنه اشبو دارنه کان حروف متوفای مرقومک صحیح صلی اوغلاری جعفر و ابراهیم
و سلیمان و محمد پیار و امسکدار و محل مستحق و خدمات هنایونه قادر اولدقاری لواه مزبوردن

ایکی ذعیم و اون نهر ادب تیمار شهادت ایتساریله حصه تیمار مذکور کندولره ویرلک بانده عنایت رجا و بوسنے دفتر خانه سنده محفوظ روزنامه دفتر لیثه مراجعت او لندقده تیمار مذکور اول مقدار یازو و بیک ایکییوز اون بش سنه سی تاریخیله مرقومون او زدارنده او اینیه مسطور و مقید بولسین عرض و درکاری موجباجه توجیه او لوب صادر اولان امر او زده سنجاغنده ساکنار اولوب آلای بکیکی بایرانی آلتندہ ملابه سفره اشلاری شرطیله سنه عشرين و مائين و الف ماه جمادی الاولانک آلتنجی گوتدن دستور مکرم مشیر مفخم نظام الدالیم حالا ایالت بوسنے والیی و زیر مکرم سید مصطفی پاشا ادام الله تعالی اجلاله طرفندن ذکر اولان بش بیک اون دورت آقچه تیمارک حصه یازوسی وجه مشروح او زده متوفی حیدر ولد جعفرک فوت تحولیندن صحیح صابی او غولاری جعفر و ابراهیم و سلیمان و محمد و حصه یازولاری کندو قیدارنند مرقومان حسین و دیکر محدث بر وجه اشتراک اجمال بوزلماق او زده توجیه او لوب سلطان الفرات و المجهادین خلدت خلافته الی يوم الدین حضرتارینک فرمان شریفاریله ویرلیدیکی ذکر او لور قویه پرسلوپ تابع م ۰۱۴

کر کدر که بعد الیوم تحت یدارنده او لوب تصرف قیلوب شولکه و ظائف خدمات مبرودة موفرده و مسامی مشکوره عساکر منصوره در بر موجب دفتر خاقانی بیتصوره مرعی و موئی قیله لر او لیلده افراز آفریدن هیچ احد مانع و دافع و مزاحم اولیه
بمقام تراوینیک

Moj care! Uzrok pisanju ovoga akta je slijedeći: uzor vršnjaka i drugova alajbeg kliškog sandžaka Ibrahim — neka mu se povisi čast — poslao je Bosanskom divanu ovaj izvještaj: umro je Hajdar sin Džaferov koji je sa svojim bratićima Huseynom i Muhamedom, sinovima Osmanovim držao timar u visini od 5.014 akči sela Preslopa u nahiji Neretvi u sandžaku Klisu na način ortakluka. Tako je jedan dio istog timara postao upražnjen. Kako su ovi posjednici dokumenata rođeni sinovi umrlog te je svjedočanstvom dvojice zaima i desetorice timarnika utvrđeno, da su vrijedni, čestiti, dostojni i sposobni za carske službe, to su oni zamolili milost da im se dodijeli očev dic. Pošto se našlo u ruzname-defterima, koji se čuvaju u Bosanskoj defterhanji, da je sa datumom 1215 g. toliki iznos upisan i ubilježen na rečenim držaocima, prema izvještaju i margini, zapovijedeno je da im se isti dodijeli. Prema toj zapovijedi od strane bosanskog valije Sejjid Mustafa-paše, a u smislu carskog fermana dodjeljuje se od dana 6 džumada I 1220 god. i to nominalni dio spomenutog timara od 5.014 akči, koji je upražnjen smrću spomenutog Hajdara sina Džaferova — njegovim sinovima Džaferu, Ibrahimu, Sulejmanu i Muhamedu, a ostalo spomenutom Huseinu i Muhamedu iz njihovih vlastitih upisa na način ortakluka da se ne bi remetio idžmal, pod uslovom da stanuju u svom sandžaku i da pod bajra-kom svoga alajbega naizmjenice idu u rat. To je ovo što slijedi:

»Selo Preslop, pripada spomenutoj (nahiji) 5.014 (akči), doista od danas treba da je u njihovim rukama i da ga drže ali stim da prema zahtjevu carskog defter-a paze i izvršuju mnogobrojne dobrotvorne službe i zahvalna nastojanja pobjedonosne vojske. U tom pogledu neka ih niko ne smeta, ne sprečava i ne pritešnjuje«.

U Travniku.

8

Teskera bos. valije Selim Sirri-paše

(oštećeno) 1239 (1823/4)

Ovom teskerom se prenosi dio timara čifluka Hasana Čelebije i drugih timara u iznosu od 13.600 akči na Abdulaha prilikom smrti njegova oca Ahmeda.

Dokumenat u posjedu pisca.

ناحیه صقول و نزوه در لوا، کلیس

عبد الله عن تحويل احد^{۹۸} بدرش المتوفى سنه (oštećeno)

چيقذلك حسن چلي تابع م ۱۳۶۰۰

قرۃ الامائل والاقران کلیس سنجاغی آلای بکیسی (oštećeno) زید قدره دیوان بوسته یه عرض
کوتبزوب [لوا، مزبورده] صقول و نزوه ناحیه لوندہ^{۱۰۰} چيقذلك حسن چلي [و غیرین] اون اوچ
پیک آلتی يوز آقچه [تیماره متصرف احمد^{۱۰۱} فوت اولوب او لوچله] تیمار مذکور محلول و بیری خالی
[قالقله یرینه] اشبو داراء حروف صحیح صلای اوغلی عبد الله^{۱۰۲} يراو و امسکدار و محل مستحق
و خدمات همایونه قادر او لدینی لوا مزبورک ایکی زعیم و اون نفر اولوب تیمار شهادت ایسلریله کندویه
و بیرلسی استد [عای عنایت و بوسته دفتر خانه سنده مخطوط روزامچه] دفترلرینه مراجعت او لندقده تیمار
مذکور او لقدار یازوایله او زد [نده مسطور و مقید بولنگین] عرض در کناری موجنجه توجیه او لئنمق امر
او لوب [صادر او لان امر او زره سنجاغنده ساکن او لوب آلای بکیسی بایراغی] آلتندہ سفره اشماک
شرطیله سنه تسع و ثلائین [و مائین و الف ماہ (oštećeno) کوتدن حالا ایات بوسته والیی دستور
مکرم] مشیر مفخم نظام العالم وزیر مکرم سلیم سری پاشا [ادام الله تعالی اجلاله طرفند ذکر] او لنان

^{۹۸} U originalu. احد

^{۹۹} U orig. عبد الله.

^{۱۰۰} U orig. ناحیه سنده.

^{۱۰۱} U orig. عبد الله.

^{۱۰۲} U orig. احمد.

تیمار او تقدار یا ذو ایله صحیح صلی او غلی عبد الله توجیه او توب [برای برات شریف] عالیشان سعادت

نشان عنایت و احسان بیورلائق دجالسیله اشبو تذکره [یدینه ویرلدی]

تاریخ المزبور

بمقام تراوییک

Nahija Sokol i Neretva u Kliškom sandžaku.

Sa prenosa od oca Ahmeda, koji je umro god. (oštećeno) na (sina mu) Abdulla Čifluk Hasana Čelebije koji pripada spomenutim (nahijama). (Iznos timara:) 13.600.

Uzor vršnjaka i drugova alajbeg Kliškog sandžaka (oštećeno) — povećala mu se moć! — izvijestio je Bosanski dijan, da je umro Ahmed držalač dijela timara čifluka Hasana Čelebije i ostalog u nahiji Sokolu i Neretvi u sandžaku Klisu u iznosu od 13.600 akči. Kako je isti timar na taj način upravžen i slobodan te kako je ovaj posjednik isprave njegov sin Abdulah — za koga su svjedočili dva zaima i 10 timarnika njegova sandžaka da je hrabar, poduzetan, dostojan i sposoban da vrši carske službe — zamolio milost da mu se dodijeli i kako je uvidom u deftere koji se čuvaju u Bosanskoj defterhanji utvrđeno da je, navedeni timar registrovan na spomenutom držaocu, data je zapovijed da mu se isti dodijeli u smislu izvještaja na margini. Na temelju te zapovijedi dodijeljen je spomenutom Abdulahu navedeni timar od strane sadašnjeg bosanskog valije mnogouvaženog dostojanstvenika, proslavljenog maršala, dobrog upravljača, čestitog vezira Selim Sirri-paše — neka bog trajnim učini njegovu slavu — od dana (oštećeno) 1239 (1823/4) godine pod uslovom da stane u svom sandžaku i ide u rat pod bajrakom svoga alajbega. Ova mu je teskera data s molbom da mu se izvoli izdati časn visoki berat koji nosi znak sreće.¹⁰³

U Travniku, navedenog datuma.

9

Berat sultana Abdul-aziza

19 zulhidže 1290 (18-II-1873)

Izdat je povodom revizije timara i zemeta sandžaka Bosanskog vilajeta. Ovim beratom se ostavlja timar od sela Podhuma u iznosu od 3.089 akči u nahiji Neretvi tadašnjem držaocu Abdulahu sinu Ahmedovu iz Seonice i ujedno se za njeg određuje otsteta u iznosu od 760 groša.

Dokumenat u posjedu pisca.

بوسنہ ولایت داخنندہ کائن الونیہ معلومہ واقع تیمار و زعامتلرک تھیقات کافیہ اجراسیله خزینہ جلیلہ مدن ضبط ایدیلان حاصلات صحیحہ لاری او زرینہ بوجہ مقطوع بدالرینک تھین و تقدیری و بولنلرک متصر فارندن وفات ایدیلرک تیمار و زعامتلریک درج توجیهات و انتقالاترک تحریر ایله مواد سائزہ سنک اجراسی حقنہ تنظیم قلنیش اولان نظامنامہ احکامہ توفیقا سرای سنجاغنده بولنائی زمامت و تیمارلر اصطبانک

¹⁰³ Ovaj dokumenat je znatno oštećen. Popravljen je i dopunjeno prema drugim ispravama, a popunjena mjesta su stavljena u zagrade.

ایسامیسیله مقدار بدلات مقدره سنه و انتقالات و تفرعاتنه داٹو مجلجه تریم قلنان بر قطمه دفتر بعث و تیار او لندینیه اجراء اقتصادی ولایت مشار الیهادن با تحریرات انها و اشعار او لندش او لدینه بناء و حزنه حی معامله ایطبیه می بالاجرا ذکر او لنان تیمار و زعامتلردن ایقا و انتقالا توجیهاتی اجرا قلنان حصه لر ایچون اقتصادیلندن دیکر بروات شریفم تقدیر قلندي مثلا و ایچون سکسان طقوز آتشه یازدی پودهم تابع نرتوه تیماری حصه سی دخی نرتوه قصاصده سونیچه قریه می اهالیسندن اشبو رافع توقيع رفع الشان حاقانی عبد الله ولد احمد زیده قدره عهده بالاقا بو بروات همایونم اصدار و اعطای او لتمغین

مویی اليه عبدالله تیمارمزبود حصه سته نظامنامه احکامنه توفیقا معامله او لندش او زده متصرف اولوب حصه مذکوه ایچون تقدیر ایلدلش اولان بیبیوز آتمش غروش بدلا حاصلاتی اصولی او زده حزیران و ایلول دخوللنده سرای مال صندوقدن اخذ ایلیه تحریرا فی الیوم التاسع عشر من شهر ذی الحجه الشریفه سنه

تسع و ثمانین و مائین و الف

بعقام قسطنطینیه
المحروسه

(Kratak sadržaj:) Od strane države spahijama je oduzeto pravo da pobiru prihode od svojih timara odnosno zeameta. Umjesto toga dodijeljena im je novčana otšteta. U vezi s tim izvršena je temeljita revizija timara i zeameta u sandžacima Bosanskog vilajeta. U cilju da bi se odredile otštete za iste timare i zeamete i izvršilo ostalo što je u vezi s tim, donesena je naredba u kojoj su date detaljne upute kako se to ima izvršiti. Na temelju ove naredbe izvršen je popis spahija sarajevskog (Bosanskog) sandžaka i određene odgovarajuće otštete. O tome je sastavljen defter i dostavljen na nadležno mjesto.

Spomenutim beratom ostavlja se timar u iznosu od 3.089 akči od sela Podhuma, koje pripada Neretvi, Abdulahu sinu Ahmedovu iz Seonice, s tim da se za isti timar određuje otšteta u iznosu od 760 gnoša, koju će podizati kod Mal-sanduka u Sarajevu u mjesecima junu i julu svake godine.

10

Zapisnik Medžlisi-idare za kadiłuk Belgradžik i Neretvu

26 zulhidže 1290 (14-II-1874)

Konstataje se da je uživalac timara sela Podhuma u iznosu od 2.095 akči Ahmed sin Mehmedov na životu i da posjeduje carski berat na spomenuti timar.

Državni arhiv NRBiH, akv. br. 85.

کلیس سنجاجنده نرتوه تاحیه سنه پو دھوم نام قویه و غیریند ایسکی بیک طسان آلتی آچجه یاز ولی تیماره متصرف اولان سونیچه قریه می ساکنلردن ایکنچی خانه سنه نمودله مقدی احمد ولد محمد بدلات متراسکمه می اخذ ایتمک او زده بالذات جانب اعلاهی عزیمت ایلمش الیوم بر حیات مجلس عاجزانمזה اثبات وجود ایدرک تیمار مذکوره متصرف صیحی اولینیه یادنده

بولنار برات غالشاند اکلا شالش اول بالله امر و فرمان حضرت من له الا مرکدر في ٢٦ ذي الحجه

سنه ١٢٩٠

	كتاب	اعضا	اعضا	اعضا	اعضا	اعضا	اعضا
(pečati:)	محمود نوري	مصطفى	nečitljiv	nečitljiv	V G	+	
	مترو پوليد	الداعي نائب مزبور	قائممقام قونیچه	مدیر مال			
(pečati:)	محمد زهدی	عبد الحمید حلمی	ابراهيم حلمی	محمد زهدی	nečitljiv		
				مجلس ادارة قضاء قونیچه مع زته	(pečat:)		

(Nešto skraćen sadržaj:) Ovim zapisnikom se konstatauje da je držalac timara u iznosu od 2.096 akči u selu Podhumu u nahiji Neretvi Ahmed sin Mehmedov iz sela Seonice odlučio da lično podigne prispjele otštete od istog timara. Kako je dolaskom pred medžlis dokazao da je živ i kako se na temelju berata koji se nalazi u njegovoj ruci, utvrdilo da je stvarni držalac spomenutog timara, predmet se upućuje na nadležno mjesto (Mal-sanduku u Sarajevu).

Pisar (pečat): Muhamed Nuri; član (pečat): v. g.; član (pečat): nečitljiv; član (pečat): nečitljiv; član (pečat): Mustafa; mitropolit (pečat): nečitljiv; mal-mudiri (pečat): Muhamed Zuhdi; kadija (pečat): Abdulah Hilmi; kajmekan Konjica (pečat): Ibrahim Hilmi; Medžlisi-idare za konjički i neretvanski kadiluk: (pečat).

***

Ostalih 11 pronađenih dokumenata porodice Buturovića donosim u regestima poredanim vremenski i to:

11) Hudžet kadije Alije iz nahije Neretve od sredine safera 1090 (konac mj. III-1690) kojim se konstatauje da se neka Hatima odrekla naslijedstva iza oca Mehmeda u korits brata Ahmeda. — Za nas je važan utoliko što se u njemu kao svjedoci navode Ahmed-čelebi Buturović (بُرْرُوْدِيْ) i na početku ovog poglavlja spomenuti Nuh-beg sin Mehmed-čelebjije Buturovića (Dr. arhiv NRBiH, akv. br. 783).

12) Berat sultana Hamida I od 27 zuhlidže 1121 (27-II-1710) kojim se prenosi $\frac{1}{2}$ timara sela Podhum u iznosu od 7.549 akči sa dotadanjeg držaoca Alije i $\frac{1}{2}$ timara sela Sopota u iznosu od 3.000 akči sa ranijeg držaoca Omera sina Ahmedova na Mehmeda sina Osmanova pošto su ih se spomenuti odrekli u korist Mehmeda (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 79).

13) Arzuhal Mehmeda sina Osmanova iz 1201 (1786/7) upućen centralnoj vladji. U njemu se moli da se odobri razdjebla timara u ukupnom iznosu od 21.820 akči na dva kiliča, a koji timar drže Mehmed i njegov stric Ahmed (Drž. arhiv. NR BiH, akv. br. 83).

14) Ferman sultana Selima III od kraja zulhidže 1216 (konac mj. IV-1802) upućen kadijama nahije Neretve i Sokola da intervenišu u stvari tužbe Mehmeda sina Osmanova protiv nekih stranih lica koja žele da mu usurpiraju timar i smetaju ga u posjedu (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 88).

15) Berat sultana Selima III od 22 džumada I-1218 (9-IX-1803) o prenosu $\frac{1}{3}$ timara sela Podhuma u iznosu od 6.288 akči na Faziliju sina Ibrahimova prilikom smrti njegova brata Nuha dotadašnjeg držaoca (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 81).

- 16) Berat sultana Selima III od 22 džumada I-1218 (9-IX-1803) kojim se prenosi $\frac{1}{3}$ spomenutog timara sela Podhuma od 6.283 akči, prilikom smrti njegova držaoca Nuha na brata Zulfikara (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 114).
- 17) Berat sultana Selima III od 22 džumada I-1218 (9-IX-1803) o prenosu $\frac{1}{3}$ spomenutog timara umrlog Nuha u selu Podhumu u iznosu od 6.288 akči na brata mu Mehmeda (Dokumenat kod nasljednika Ahmeda Buturovića u Mostaru).
- 18) Teskera bos. valije Husrev Mehmed-paše od zadnjeg dana safera 1222 (9-V-1807) kojom se prenosi dio timara sela Podhuma u iznosu od 10.910 akči na Saliha prilikom smrti njegova oca Mehmeda (Drž. arhiv. NRBiH, akv. br. 84).
- 19) Bujuruldija bos. valije Selim Sirri-paše od 1 zulhidže 1238 (9-VIII-1823) upućena kadiji i ajanu nahije Neretve da u smislu presude kadije Neretve od 24 ševala 1238 (4-VII-1823) sprječe neke članove porodice Čemalovića da se ne mijesaju i ne uzurpiraju timar Buturovića u selu Gornja Višnjevica (Drž. arhiv. NRBiH, akv. br. 89).
- 20) Bujuruldija bos. valije Mehmed Husrev-paše od 23 muharema 1241 (7-IX-1825) upućena travničkom kadiji da provede raspravu i donese rješenje u parnici mustahfiza jezerske tvrdave Hasana protiv Buturovića zbog uzurpacije njegova timara u selu Gorici (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 90).
- 21) Dva zapisnika Medžlisi-idare konjičkog i neretvanskog kadiluka iz 1875 kojima se ustanavljuje da je uživalac timara u Podhumu u iznosu od 2.096 akči Ahmed siñ Mehmedov na životu (Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 85).

HASAGIĆI

Ova porodica se prozvala tako po svom pradjetu Hasanu koji je živio do iza 1835 g.¹⁰⁴ Taj Hasan se zvao J a š a r b e g o v i ē po svome ocu Jašaru. Kako se prezivao Jašar, nije poznato.

U posjedu ove porodice našao se berat datiran 1 jula 1622 g. kojim se Džaferu dodjeljuje 2.735 akči timara sela Kanine u nahiji Neretvi,¹⁰⁵ i ferman od g. 1623 kojim se popisivaču Aliji zapovijeda da na njeg upiše njegov vlastiti čifluk koji se nalazio u selu Crni Vrh u istoj nahiji.¹⁰⁶ Jedan čifluk koji se nalazio u ovom selu držali su Hasagići od pamtivijeka pa do najnovijeg doba. Ovi posjedi dokazuju da je spomenuti Džafer prvi po imenu poznati predak iste porodice.

¹⁰⁴ Drž. arhiv NRBiH, akv. br. 301.

Priča se da je ovaj Hasanaga (Hasaga) bio vrlo bistar i duhovit čovjek. Obično se navodi ova zgoda:

Vezir u Travniku je držao divan na kojem je bio i ovaj Hasaga. Kao neznatan spahijski, on je sjedio podno dvorane u kojoj se vijećalo. Raspravljalo se o nekim važnim pitanjima. Naš Hasaga je uzeo živog učešća u debati, dok su oni što su sjedili u pročelju šutjeli. Vezir oduševljen njegovim umjesnim primjedbama i mudrim sugestijama, pozva pravake da se razmaknu i da naprave mjesto Hasagi, s primjedbom, da pametnom nije mjesto za vratima, što je ovima bilo vrlo neugodno.

¹⁰⁵ U posjedu pisca.

¹⁰⁶ Isto. Turski tekst prileži. M. E. Kadić (isto, III, str. 272) je još zabilježio slijedeće:

»Alibeg koji je poslat iz Carigrada u Bosanski ejaset 1623 godine da sravnvi berate spahijski Bosanskog, Kliškog i Zvorničkog sandžaka, bio je gost Džaferbega u selu Crni Vrh u nahiji Neretvi. Bez sumnje se ovdje radi o spomenutom Džaferu.

Ispod tugre spomenutog berata drugom rukom je napisano:

فوتندن تیمار اوغلی احمدہ ویرلڈی فی ۰ (ریضا ن سنه ۱۳۶۰) برات سے ۶۱

»Poslije njegove smrti dat je njegovu sinu Ahmedu 1626 g. Berat (prispio) 1631 god.«). Međutim, ovaj potonji berat nije pronaden, niti se iz isprava vidi da su Džaferovi potomci bilo kad držali spomenuti timar. Oni su držali dio timara sela Plavuz u nahiji Neretvi u iznosu od 3.000 akči sve do ukinuća i likvidacije timarsko-spašiske ustanove. Kako je došlo do ove promjene u ispravama se izričito ništa ne kaže. Međutim, ako pomniće razmotrimo ispravu (tahvil mektub)¹⁰⁷ koja prva govori o timaru sela Plavuz i njen sadržaj povežemo sa događajima koji su joj prethodili, pronaćemo razloge na temelju kojih možemo sa dosta sigurnosti stvoriti zaključak da se radi o falsifikatu i uzurpaciji tuđeg timara. Ti razlozi jesu:

1) nedostaci isprave: donekle slab sastav i jezične pogreške, tvrdnja da Ahmedova porodica drži isti timar od osvojenja Bosne, sakrivanje očevog imena tobžnjeg uzurpatora, neuobičajeni naziv valijine rezidencije, ne zna se kojem kadiji je upućen — neretvanskom ili prusačkom.

2) Prema popisu bosanskih spahiya iz 1711 godine¹⁰⁸ držalač timara sela Plavuz, Ahmed, bio je prisutan na rijeci Prutu iste godine. Ako je to onaj Ahmed sin Džaferov kome je 1626 dodijeljen timar sela Kanine, kada mu je moralo biti najmanje 12 godina, znalo bi da mu je prilikom smotre na rijeci Prutu bilo preko 100 godina, a preko 115 kada je umro što je teško vjerovati.

Ovakav zaključak o sticanju spomenutog timara (da se radi o falsifikatu) potkrepljuje i tradicija koja kaže da su Hasagići osvojili timar neke izumrle spašiske porodice s kojom su bili u srodstvu. Bez sumnje je Ahmed u zgodnoj prilici napustio timar sela Kanine, a umjesto njega prihvatio timar sela Plavuz, jer je ovaj bio unosniji.

O timaru sela Kanine nije pronađena kopija defteri-mufassala, dok je o timaru sela Plavuz pronađena.¹⁰⁹ Prema ovoj kopiji timar sela Plavuz sastojao se od sela Plavuz i od sela Ravno Osoje i Prisoje, Kupreške nahije, Prusačkog kadiluka.

Selo Plavuz ima 9 baština i 1 mezru. Drže ih muslimani. Daju spahiji: resmi-čift, benak, mudžerred, 4 kejla pšenice, 40 kejla mješavine i 30 kejla ovsa, resmi asijab, ušur od bostana, lana, sijena, pčelinjaka, voća, luka bijelog i crvenog, kupusa, polovinu badu-have, mlađarinu, tapu-pristojbu i salariju, sve u ukupnom iznosu od 1.800 akči.

Selo Ravno Osoje ima 2 čifluka. Drže ih muslimani. Daju spahiji: resmi-čift, 5 kejla pšenice, 11 kejla mjesavine, 10 kejla ovsa, resmi-asijab, ušur od kupusa, polovinu badu-have, mlađarinu, poljačinu i tapu-pristojbu, što iznosi ukupno 700 akči.

Ovom selu pripada i mezrea Ludven koju obrađuju stanovnici sela Vukovsko i Ravno. Obavezni su davati spahiji ušur i salariju koji se cijene 400 akči.

Sela Ravno Prisoje ima 20 baština i 1 zemin, od toga 15 baština i zemin drže muslimani, a 5 baština nemuslimani. Daju spahiji: hajmane, badu-havu, mlađarinu, poljačinu i tapu-pristojbu u ukupnoj vrijednosti od 3.300 akči.

¹⁰⁷ U posjedu pisca.

¹⁰⁸ Skarić, isto, str. 70.

¹⁰⁹ U posjedu pisca.

Cjelokupan prihod timara sela Plavuz iznosio je dakle 6.200 akči kako se to vidi iz taksativno nabrojanih prihoda u izvodu iz opširnog carskog deftera (isprava Hasagića br. 5). Međutim od ovih prihoda Hasagići su uživali samo dio u iznosu od 3000 akči što se vidi iz svih ostalih dokumenata ove ponodice. Ostali dio ovoga timara tj. prihode filiriskih zemalja u selima Ravno i Vukovsko nabrojene u drugoj polovici spomenutog izvoda uživao je neki zaim čije ime nije spomenuto. Ovaj isti zaim pokušao je usurpirati i prihode mezree Ludven koja se nalazila na području sela Ravno i Vukovsko odnosno pokušao je nagovoriti raju da uskrati plaćanje ušura i salarije sa ove mezree, zbož čega je došlo do sporu između Ahmeda, držaoca Hasagića dijela ovoga timara i spomenute raje. Spor se završio u korist Ahmeda (isprava Hasagića br. 4).

Spomenuti Ahmed, koji je — kako je već rečeno — prvi došao u posjed ovoga timara, umro je oko g. 1827. Tim povodom teskerom Osman-paše iste godine je njegov timar prenesen na njegova sina Omera.¹¹⁰ Međutim iz kasnijih isprava ove porodice vidi se da je Omer imao brata Mehmeda koji je s njim napola držao isti timar, iako se nigdje ne spominje kako je do tog došlo.¹¹¹

Teskerom od 12 avgusta 1738, koju je izdao Hekim-oglu Ali-paša na polju Tomina, konstatuje se da su ova dvojica braće nestali kod odbrane Ozije 1736 g. zbog čega se njihovi timari u selu Plavuz prenose na sinove Husejina i Jašara.¹¹² Međutim, Mehmed se živ povratio kući (nije poznato kada). Živio je još 30 godina, a umro oko godine 1768. Tim povodom je dio timara koji je on uživao prenesen na sinove mu Huseina i Mahmuda teskerom Silahdar Mehmed-paše od 30 novembra 1768 godine.¹¹³

Prema budžetu sarajevskog suda od 25 novembra 1774 umro je spomenuti Husein na carskoj vojni u Ruščiku. Iza sebe je ostavio sinove Ahmeda naseljenog u selu Rakovici, tuzlanskog kadiluka, te Mustafu i Mehmeda, naseljene u »kasabi« Seonici.

Ahmed je prodao svome stricu, spomenutom Mahmudu, $\frac{2}{3}$ od svog dijela mulk i mirije nekretnina koje su se nalazile u selima Seonici, Obrinovcu, Višnjevicama, Podhumu, Gostovićima, Trebedniću (Cerići), Crnom Vru i Trusini sve za 200 groša i šaku fuflusa i ujedno se odrekao svog dijela timara u selu Plavuz.¹¹⁴

Godine 1809 Mahmudu su dodijeljeni i dijelovi timara spomenute Ahmedove braće (Mustafe i Mehmeda) teskerom Ibrahim Hilmi-paše povodom njihove smrti.¹¹⁵ Tako je Mahmudov dio u spomenutom timaru otada iznosio 1500 akči. Drugu polovinu istog timara tada su držali Hasan (Hasaga) i brat mu Omer.

Mahmud je umro 1813 godine. Tim povodom njegov dio spomenutog timara prenesen je na sina mu Mehmeda teskerom Gazi Ali-paše (datirano iste godine).¹¹⁶ Ovaj Mehmed je doživio ukinuće i likvidaciju timarske ustanove.

¹¹⁰ Isto.

¹¹¹ Isto.

¹¹² Isto.

¹¹³ Isto.

¹¹⁴ G. H. biblioteka, sidžil br. 16, str. 72, 75 i 151.

¹¹⁵ U posjedu pisca.

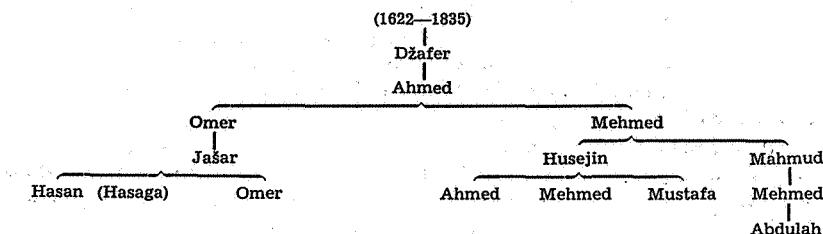
¹¹⁶ Isto.

Kako je već istaknuto, Hasaga je živio do iz 1835. g. Nije poznato kada je umro niti na koga je prenesen njegov dio timara. To isto nije poznato ni za njegova brata Omera. U nekoliko tapunama koje su izdate u prvoj polovini XIX vijeka spominje se spahijski Halil kao držalač dijela timara u selu Plavuz. U jednom aktu istog doba spominje se i neki buljučkaš Ibrahim kao član porodice Hasagića. Vjerovatno da su im ova dvojica potomci.

Interesantno je napomenuti da su neki članovi porodice Hasagića pri kraju timarsko-spahiske ustanove izdavali svoje dijelove timara u zakup. To je učinio spomenuti Mahmud za god. 1810., 1811. i 1812., a Hasaga za godinu 1813. i 1814.¹¹⁷

Na kraju ističem kao važno da je ova porodica iako s malim timarskim prihodima nastojala da u svakom pogledu dolično reprezentuje svoj stalež. Između ostalog ona je do u najnovije doba držala otvoren konak u kome su putnici mogli naći besplatno prenoćište i hranu za sebe i za konja — tri dana. Da bi mogla podmirivati troškove i očuvati se da ne padne u bijedu, ona se trudila da sakupi što više zemljišnog posjeda i da ga počisluči. Tako ju je agrarna reforma 1919. godine zatekla sa višim agrarnim posjedom negoli što su ga imale susjedne feudalne porodice.

Djelomično rođoslovje porodice Hasagića

1

Berat sultana Mustafe I

konac zulhidže 1033 (zulh. poč. 14 septembra 1624)

Ovim beratom dodjeljuje se Džaferu timar u iznosu od 2.375 akči koji se odnosi na selo Kaninu u nahiji Neretvi.

Original kod pisca

نشان شریف عالیشان سامی مکان سلطانی و طفوای غرای جهانستان خاقانی نصیر بالعون الربانی
حکمی اولدرکه رافع توقيع دفعی الشان خاقانی جعفر سده سعادته کلوب مقدمایارادلی بوسنه بکلر
بکیسی اعلام ایسکین ابتدادن اوچ بیک آقچه تیباره امر شریف ویریلوب گلیس سنجاغنده نزتوه
ناحیه سندہ قانسہ نام قریه و غیریدن ایکی بیک ییدی یوز اوتوز بش آقچه تیبار فارغ عمر تحریلتن

¹¹⁷ Potvrde o tim zakupima u posjedu pisca.

کنلویه ویرلک بانده عنایت دجا ایتمکین تیمار مزبور بونک تھولیندن آخوه ویرلش اولیوب بالفعل اوزدنده ایکن بران ویروب حسن اختیار ایله فراغت ایدر ایسه تذکره سک ویره سک دیو سنہ احدی و ثلثین و الف شعبانیک اواسطنه حکم شریف ویرلدک نصکره تذکره سی اخراج اولنسق فرمان اولعین تیمار مزبور وجه مشروح اوزدہ فارغ عمر تھولیندن ابتدا مستحق اولدوغی امری بدلتند اوچبوز اوروز بش آقچه تھانیله برو جه تکمیل اوج بیک آقچه لق اوزدہ مذکور جعفره توجیه اولنوب سلہ سعادتند ویردمکه

ذکر اولنور قریہ قانسہ تابع زتوہ ٦٢٥٨ حکم شریف ٢٧٣٥ برو جه تکمیل ٣٠٠

بعد الیوم تحت پندنہ اولوب تصرف قیلوب شولکه و ظائف خدمات مبرورہ موفرہ و مسامی مشکورہ عساکر منصورہ در برج موجب دفتر خاقانی بیقصود مرعی و مؤڈی قیله اولبابدہ هیچ احد مانع و دافع اولیہ شویله بیلدر علامت شریفہ اعتماد قیله لر
بمقام قسطنطینیہ
الحرورة

Ispod tugre ovoga berata, a prije gornjeg teksta napisano je drugom rukom slijedeće:

فوتندن تیماری اوغلی احمدہ ویرلادی فی ۰ [رمضا] سنہ ۳۶ [برات سنہ ۴۱] [۱۰]

Zapovijed je časnog, visokog, uzvišenog sultanskog nišana i svijetle tugre vladara svijeta koju prati božija pomoć, kako slijedi:

Kada je bosanski beglerbeg ranije izvjestio da je nosilac carskog znaka Džafer hrabar, podijeljen mu je timar početno 3.000 akči.

Džafer je pristupio sretnoj Porti i zamolio da mu se da timar u iznosu od 2735 akči sela Kamine u nahiji Neretvi koga se odrekao Omer, položivši berat.

»Ako je spomenuti timar stvarno na Omeru i ako ga se od dobrovoljno odrekao te ako ne bude već dat drugome, izdajte mu teskeru«, slijedila je časna zapovijed sredinom šabana 1031 godine. Uslijed ovog dodijeljen je Džaferu opisani timar koga se odrekao Omer, i od moje sretne Porte dao sam mu ovo što slijedi:

»Selo Kanina, pripada Neretvi u iznosu od 6.258, časnom zapovijedi (daje mu se) 2.735, u smislu podmirenja iznosa od 3.000 akči.«

Od danas neka je u njegovoј ruci i neka ga koristi stim da prema carskom defteru bez propusta vrši mnogobrojne službe i zahvalne trudbe pobedonosne vojske. U tom pogledu neka ga nikо ne sprečava i ne odbija. Tako da znate i da povjerujete carskom znaku.

U zaštićenom Carigradu.

(Ispod tugre napisano drugom rukom:) Iza njegove smrti njegov timar dat je sinu mu Ahmedu, 5 ramazana 1035 g. Berat 1041 g.

Ferman sultana Murata IV

konac zulhidže 1033 (zulh. poč. 14 septembra 1624)

Upućen Aliji popisivaču Bosanskog, Kliškog i Zvorničkog sandžaka da upiše na Džafera u znak unapređenja njegov vlastiti čifluk koji se nalazi u selu Crni Vrh.

Ferman u posjedu pisca

قدوة الامم و الاعيان بالفعل بوسنة و كايس و ايزونيق سنجاقلينك تحرير و تو زينه مأمور
 اولان على زيد مجده تقع دفع همايون و اصل او ليجاق معلوم اولاكه ارياب تيماردن دارنه فرمان واجب
 الاذعان جعفر كاوب كليس سنجاغنده نزوه ناحيه سنه چونزير نام قريبهه واقع بونك قديمدن متصرف
 اولدينى چفتاسكى اولوب حاليا چفتاسكى مزبور تحرير و تو زينه اولندقه خارجه ويريلجاك ياز و ايله
 او ليكلدوكي او زده كندويه تقيي ايجون ويرلماك باينه امر شريم رجا ايتيمكين ببوردم كمه
 حكم شريفمه واردقده مذكورك متصرف او لدوني چفتلكى تحملنه كوره او ليكلدوكي
 او زده كندويه دفترده قيد ايديروب تذكرة سك ويره سك شوبله بيلاسك علامت شريفه اعتماد قلاسات
 تحريرا في اواخر شهر ذي الحجة الشريفت سنه ثلث و ثلاثين و الف

سلة بدون المروسة

Uzoru proslavljenih prvaka i ajana Aliji kome je zapovijedeno da lično izvrši popis i raspodjelu Bosanskog, Kliškog i Zvorničkog sandžaka — neka mu se povisi slava!

Kada prispije visoki carski znak, neka se zna slijedeće:

Kako je posjednik fermana, kome se treba pokoravati, timarnik Džafer došao i zamolio moj čestiti ferman u svrhu da mu se prilikom popisivanja njegova čifluka, koji on od starine posjeduje u selu Crni Vrh u nahiji Neretvi u Kliškom sandžaku, dodijeli pomenuti čifluk sa odgovarajućim uknjiženjem, kao znak unapređenja, a koji bi se inače nekom drugom dao, to sam zapovijedio:

Čim prispije sa mojom časnom zapovijedi, izvršite u defteru upis spomenutog čifluka na njega prema njegovoj vrijednosti onako kako to već bude odgovaralo! Izdajte mu svoju teskeru! Tako da znate! Oslonite se na časni znak!

Pisano krajem mjeseca zulhidže 1033 (zulh. poč. 14-IX-1624).

U zaštićenom gradu Budimu.

Prenosno pismo bosanskog valije Mehmed Numan-paše

17 džumada I-1126 (31-V-1714)

Ovim pismom prenosi se timar sela Plavuz u iznosu od 3.000 akči na Ahmeda sa nekog drugog Ahmeda koji ga je bio usurpirao.

U posjedu pisca

حضرت مولانای شریعت مأب

کلیس سنجاغنده نزته ناحیه سنه پلاوز نام قویه و غیرین اوچ بیک آقچه تیماره متصرف اولان
اخید خدمت پاشاهیده یو درلو قصودی و دخل اولنمق ایچب ایدر حالی یو گیکن کیون سنه فرمان عالی
ایله مأمور اولدوغی حدتن قلمعسی بناسه کیدرکن مذکور^{۱۱۸} احمد ایماتجی ده خسته لوب سابق بوسنه
والیسی اذنیله قالمقله عردت اولندقده مذکور^{۱۱۹} احمد ینه خسته بولوب آلای بکیسی غرض و طمع خامی
سبیله آخردن دیکر احمده عرض ایدوب و یو تقویله برات ایدورب کلی حیف و غدر ایتمار
مزبور فتح خاقاپیدن برو اوجانی دیرلکی و حقی صریحی و کندی اولدوغین لوای مزبورک بالعمله زعما
و ادیاب تیمار محضر بره شهادت ایتماریه تیمار مزبور سکنیوجه ویرلک و ایقا و مقدر قائمق باینده
عنایت رجا ایتمسکین تیمار مزبور وجه مشروح اوژده خلاف قانون دخل و غدر ایدن مزبور دیکر احمدک
تحویلندن تیماری اولدوغی سنجاغنده ساکن اولوب آلای بکیسی بیرانی آلتنه سفره اشمک شرطیله
سنه ست و عشرين و مأة و الف جبادي الاولیناک اون یدنجی سکوتلن صاحب اول مرقوم احمده ایقا
و مقدر و توجیه اولنوب ضبط ایچون اشبوا تحويل مكتوب ویروب واردقده کوکدرکه
تیمار مزبور تاریخ مزبوردن مرقومه ضبط و دلطا و تحويل تاریخنه دوش ابواب مخصوصان یقصود
اخذ و قبض ایدیروب من بعد طرف آخردن خلاف شرعا و قانونه یو فرد دخل و تعرض ایدیرمیه میز
تحیریا فی سنه تاریخ المیور
بیو دت قضاۓ توانیاک

Ekselencijo, naš gospodine, utočište šeriata!

Ahmed, koji je uživalac timara od 3.000 akči u selu Plavuz, u nahiiji Neretvi, u sandžaku Klisu, nema nikakvih propusta u vršenju carske službe, a stanje mu je takvo da ne daje povoda za uplitanje. I pored toga prošle godine pomenuti Ahmed idući na gradnju tvrđave Hotin (?), što mu je naređeno visokom zapovijetu, razbolio se u Isački (Rumunija) i ostao tamo dozvolom bivšeg bosanskog vajlije. Na povratku bio je još uvijek bolestan. Međutim, njegov alajbeg iz zlobe i velike pohlepe dao je predlog za drugog Ahmeda i isposlovao mu berat i time spomenutom nanio veliku nepravdu. Pretstavkom i svjedočanstvom svih zaima i timarnika pomenutog sandžaka utvrđeno je da je navedeni timar neosporno pravo Ahmedova odžaka još od osvojenja. Pošto je zamolio milost da mu se da pomenuti timar i ostavi na njemu, to mu je, pod uslovom da stanuje u svom sandžaku gdje se nalazi timar i da ide u rat pod zastavom svoga alajbega dodijeljen raču-

^{۱۱۸} U orig.

^{۱۱۹} Isto.

najući od 17 džumada I-1126 (31-V-1714), i ostavljen na njegovom prvom posjedniku rečenom Ahmedu sa tahvila (prenosa) pomenutog drugog Ahmeda koji ga je na izneseni način protuzakonito i nasilno prisvojio i izdato mu je ovo prenosno pismo. Kada stigne, učini da pomenuti dođe u posjed toga timara, počevši od rečenog datuma i da bez zaostatka pokupi sve prihode koji su prispjeli u doba njegova tahvila. Ne dozvoli miješanje protivno šerijatu i zakonu!

Napisano spomenutog datuma u sjedištu kadiluka, Travniku.

4

Ferman sultana Ahmeda III.

konac džumada II-1129 (dž. II poč. 13-V-1717).

Upućen je prusačkom kadiji da interveniše u stvari Ahmedove tužbe protiv stanovnika sela Vukovsko zbog uskrate daće.

Original u posjedu pisca

قدوة القضاة و الحكام معدن الفضل و الكلام مولانا افحصار قاضي زيد فضله توقيع دفيع
 همايون واصل اوليحاق معلوم اولاً كه ارباب تیماردن دارنده فرمان همايون احمد نام سپاهی اردوی
 همايونه عرضحال ایلوب کلیس سنجاغنده نزوه تاحیه سنه پلازو نام قویه و غیرید برات شریفمله متصرف
 اولدوغی اوچ بیک اقچه تیماری ملحقاتندن آفحصار قضای مضافاتندن کوپرزا تاحیه سنه تابع مزرعة لودون
 در تصرف اهالی قریه راونه و قوسقه مزرعة مزبوره بی تصرف ایندان عشر و سالاریه لرین صاحب ارضه
 ویردلر دیو یلنده اولان صورت دفتر خاقانی ده مقید اولقله مزرعة مزبوره طپراخانه زراعت و حراثت ایند
 مذکور و قوسقه قریه سی اهالیستان حاصل ایلدکلاری توکه لرندن عشر ایله سالاریه لرین طلب ایلدکده شرته
 سالک و قرهلری ذیسی ایله یکدل ایلوب (ostečeno) قریه مز طپراخانه دسم فلوری ویره کلادیکمز
 باشته مز یولاندند عشر ویرمیوز کندي ذعیمنزه دسم فلوری ویروزد دیو تعلل و ذعیلری دخی بنم قویه
 طپراخانه دسم فلوریسین الیکلادیکم یولاندند دیو تزع ایلوب غدر ایلدکلرین بلدروب اول پابده حکم
 همايون دجا ایتمکین بیوردمکه

حکم شریفمله واردقه خصوصی مزبوری محل تزاعات اوزنه تمام حق و عدل اوزره
 تفحص و طرفینك ضابطلارینك درکاه معالمدن اخراج اولنمغین مهولو صحیح صورت دفتر جدید خاقانی
 طلب ایلوب کورده سن طپراقلری مشاع و مخلوط ایلوب سنواری ممتاز و معین اولوب عشر و رسی
 تزع اولان یولو و قوسقه قریه سی طپراخانه دفترده دسم فلوری یازلش باشته یولاند اولیوب فی الواقع
 بونک برانته و دفتر خاقانیده مقید و عشر یازلش موقوم مزرعة سنک ممتاز و معین حدودی داخلنده قدیم

الايمدن برو عشر و زسي تيباري طرفدين اليه كلان يرلدن ايكن قوية مزبوده اهاليلى و ذعيماري
بر بوليلاه يكدل او لوب اول وجهله تزاع و قدبيه مقاير تهدى ايلدكلى واقع ايسيه منع و دفع و وجه
مشروع او زده مزرعة موقمه طپاغنده حاصل ايلدكلى تركلنيك عشر ايله سالاريه من قدبيه او زده
دفتر خاقاني موجبلجه مذڪور احيد سپاهييه اخذ و قبض ايت دورب من بعد دفتر خاقاني و قدبيه و امر
هابيوننه مختلف مزبورله اول وجهله تقل و مخافت ايتدميه من شوبله بيله من علامت شريفه اعتهام
قيله من تحيرها في اواخر جبادي الآخر سنه تسع وعشرين و مائة و ألف

بيورت صحراء

ادرنه

(Sadržaj fermana:) Spahija Ahmed na osnovu carskog berata uživa timar od 3.000 akči u selu Plavuz, nahiji Neretvi, kojem timaru pripadaju neki dijelovi sela Ravno i Vukovsko, nahije Kupres, u kadijuku Prusac. I mezrea Ludven (?) pripada timaru spomenutog spahije. Uživaju je i obrađuju stanovnici sela Vukovsko. Prema zvaničnom izvodu iz opširnog carskog deftera obrađivači su obavezni da plaćaju spahiji ušur i salariju sa iste mezree.

Međutim, kada je spahija Ahmed zatražio te daće, složili su se sa zaimom njihovih sela, koji je potstrekč na zlo, i rekli su: »Ona (mezrea) spada u naše baštinske zemlje, na području našeg sela, za koje smo obično davali porez filuriju. Ušur ne damo, plaćamo filuriju svome zaimu«. I njihov zaim je takođe rekao: »Pripada zemljama moga sela za koje sam obično primao porez filuriju.« Izgovarajući se tako, odbili su da plate spomenute daće. Zbog ovog spahija Ahmed podnio je arzuhal »carskoj ordiji« u kom je tražio carsku presudu u tom sporu. Tim povodom izdat je spomenuti ferman kojim se zapovijeda prusačkom kadiji da na licu mjesta provede izvide, prouči isprave obiju stranaka i razmotri granice sporne mezree i filuriske zemlje navedenog zaima, te ako nađe da su im granice određene i obilježene i da se u granicama mezree Ludven od starina plaćao ušur i salarija, kako je to inače zabilježeno u spomenutom beratu i izvodu, onda suzbije izazivača spora i spriječi da se dalje spore i zavlače plaćanje i prisili ih da podmire zaostale dažbine.

Pisano krajem džumada II-1129 (dž. II počinje 13-V-1717).

U logoru na Jedrenском polju.

Izvod iz opširnog carskog deftera

konac džumada II-1129 (dž. II poč. 13-V-1717).

Odnosi se na timar u selu Plavuz koji u cijelosti iznosi 6.200 akči. Od toga timara su Hasagići uživali dio u iznosu od 3.000 akči.

U posjedu pisca

ناتحیه نزوهه دلواه کلیس

قریه پلاود تابع مزبور

باشته رادونیه در ید محمد بن حسن حالیا در ید لطفی ولدش باشته رادولیج در ید قوزد بن یوسف باشته رادونیه در ید ابراهیم بن حسن باشته قلاشین در ید غازی براق حالیا درید غضنفر غازی باشته حسین در ید طورخان مصطفی حالیا در ید فرهاد بن طورخان باشته مصطفی در ید علی بن طرد علی باشته ایوقو در ید جعفر بن براق باشته اویس بن حسن در ید خود

علی	شیرو	پیر علی	محمد	بکر	یوسف
منی	قرود	طورخان	علی	اویس	غازی
م (مجدد)					

مزدمعه خاصه قدیم در ید اهالی قریه مزبوره باشته قورد ولد یوسف

حاصلات

دسم چفت و بناک و مجد	کندم کیل ۴	مخلوط کیل ۴۰	علف کیل ۳۰
	قی ۱۰۰	قی ۸۰۰	قی ۳۰۰

اسیاب باب ۱ دسم ۳۰ عشر بوستان و کتتان و کیاه و کواره و میوه و سیر و پیاز و کلم (prazno) نصف بادهوا و دسم عروس و پولاچینه و طپوی زمین و سلارینه ۱۱۰ یکون ۱۸۰۰ چفتلک اسکندر بن عبد الله حالیا در ید بالی بن اسکندر راونه اوصویه نام محلده تصرفنده اولان یراردر مع اوتلاق و یالاق و چایر تابع کوپرز چفت چفتلک مصطفی بن یوسف و منی بن فرهاد بر تحویل خسرو ولد ایوانیش حالیا در ید ابراهیم بن فرهاد راونه پرسویه نام محلده تصرفنده اولان یراردر تابع کوپرز چفت ۱ مع اوتلاق

حاصلات

دسم چفت	کندم کیل ۵	مخلوط کیل ۱۱	علف کیل ۱۵	اسیاب دسم
	قی ۱۲۵	قی ۲۲۰	قی ۱۵۰	۴۴

عشر کلم ۱۲ نصف بادهوا و دسم عروس و پولاچینه و طپوی زمین ۳۷ یکون ۷۰۰ مزدمعه کلدون در تصرف اهالی راونه و وقوسهه تابع کوپرز قریه مزبوره دن متصرف اولنار صاحب ارضه عشر و سالار ویردار بر موجب دفتر عتیق تابع کوپرز

କାନ୍ତିର ପାଦରେ ମହାଶୁଣୀ ଏହାର ପାଦରେ ମହାଶୁଣୀ
ପାଦରେ ମହାଶୁଣୀ ଏହାର ପାଦରେ ମହାଶୁଣୀ ।

ପ୍ରକାଶ ନିର୍ମାଣ ହେଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଦିନ ପାଇଁ ଏକ ଦିନ ପାଇଁ ଏକ ଦିନ ପାଇଁ .. । କିମ୍ବା ଏକ ଦିନ ପାଇଁ ଏକ ଦିନ ପାଇଁ ଏକ ଦିନ ପାଇଁ .. । ଏକ ଦିନ ପାଇଁ ଏକ ଦିନ ପାଇଁ ଏକ ଦିନ ପାଇଁ .. ।

କୁଣ୍ଡଳ ପାତାର ମହିନେ ଏହାର ପାଦରେ ପାଦରେ ଏହାର ପାଦରେ

باشتنه انتول در دید یوسف عبد الله حاچیا در دید حرم و بهرام حاچیا در دید سلیمان و الیاس اسپاهی
(Ova baština je prekrivena, a zatim je dodato kako slijedi:)

دفتر عتیقه انتول در دید یوسف عبد الله اوژرینه قید او لوب دفتر جدیده پری اسماره سهوا

الحاق او لوب اسلوب قدیم او زره تصحیح او لندی فی ٨ جنادی الاول سنه ١٠٣٠

محصول

خیمه و بادهوا و رسم عروس و پولاچنه و طابوی زمین ٦٠

٢٢٠ خانه ٤ (عدد) فی خانه ٩ فی خانه ١ فی يکون^{١٢٠}

٢٤٠ ١٠٠ ١٢٠

صورت دفتر جدید مفصل سلطانی بود که هل او لندی یغیراً فی اوائل شهر شعبان المظمن سنه احدی
وعشرين و مأة و الف

Nahija Neretva u Kliškom sandžaku,
selo Plavuz na pomenutom području:

Baština Radovina u posjedu Mehmeda sina Hasanova, sada u posjedu sina mu Lutfije; baština Radović u posjedu Kurda sina Jusufova; baština Radovina u posjedu Ibrahima sina Hasanova; baština Kilašin (?) u posjedu Gazije Baraka, sada u posjedu Gazanfera Gazije; baština Huseina u posjedu Turhana Mustafe, sada u posjedu Ferhada sina Turhanova; baština Mustafe u posjedu Alije sina Tur-Alije; baština Ivka u posjedu Džafera sina Barakova; baština Uvejsa sina Hasanova, u njegovu posjedu.

Ali Memija, ledičan, spomenuti Šir Kurd, spomenuti Pri-Ali Turhan, Mahmut Alija, ledičan, spomenuti Bekir Uvejs, Jusuf Gazija.

Mezrea »Hassai kadim« u posjedu stanovnika spomenutog sela; baština Kurda sina Jusufova.

Prihodi

Resmi-čift, benak i mudižerred 310; 4 kejla pšenice 100; 40 kejla mješavine 800; 30 kejla zobi 300; pristoјba na jedan mlin 30; ušur od bostana, lana, sijena, pčelinjaka, voća, bijelog luka, crvenog luka i kupusa; polovina badu-have, mladara, poljačina, tapu-pristoјba na zemin salarija 110; ukupno 1.800 akči.¹²¹

Čifluk Skendera sina Abdulahova, sada u posjedu Balije sina Skenderova. To su zemlje na mjestu zvanom Ravno Osoje, koje se nalaze u njihovom posjedu zajedno sa pašnjakom, ljetnim ispasištem i kosanicom. Pripada Kupresu; jedan čift.

¹²⁰ Ispod riječi **ع** jedva čitljiv **ع**, kratica za عدد. Slično je kod nabranjanja držalaca (u početku dokumenta) **م** kratica za عدد (vidi L. Tekete, Die Siyakat-Schrift, I, Budapest 1955, str. 46 i 47).

¹²¹ Ukupna suma iznosi zapravo 1650 akči, ali treba napomenuti da u dokumentu nije označen iznos dača kod svih obveznikâ.

D. Duturović, Isprave spahiskih gorodica iz nahije Neretve

The document consists of two pages of handwritten text. The text is written in a cursive script, likely Ottoman Turkish, and is mostly illegible due to the poor condition of the paper. There are several large, dark, irregular stains across the entire page, particularly towards the bottom right. The left edge of the page shows the binding or gutter of the document.

Čifluk Mustafe sina Jusufova i Memije sina Ferhadova sa tahlvila Husreva sina Ivaniševa, sada u posjedu Ibrahima sina Ferhadova. To su zemlje na mjestu zvanom Prisoje, koje se nalaze u njegovu posjedu zajedno sa livadom. One spadaju Kupresu, zajedno sa tri travnjaka; jedan čift.

Prihodi

Resmi-čift 44; 5 kejla pšenice, 125; 11 kejla mješavine, 220; 10 kejla zobi, 150; 1 mlin, 12; ušur od kupusa, 12; polovina badu-have, mlađarina, poljačina i tapu-pristojba na zemin, 37; ukupno 700 akči.¹²²

Mezre Ludven (?), obrađuju stanovnici sela Ravno i Vukovsko. Pripada Kupresu. Držaoci iz spomenutog sela daju gospodaru zemlje ušur i salariju. Ovo je prema stanom defteru.

Prihodi

Prihodi od zemlje, desetina od lana i ostalog, 400. Selo Ravno Prisoje, općine Krovnić, pripada Kupresu.

Prvaci vilajeta i stanovnici kraja ne samo da su prilikom popisa izvijestili da je javni put koji vodi od spomenutog sela (Ravno Prisoje) na Livno i luke Split, Rogožnica, Šibenik i Zadar do granice Šuice veoma težak, kamenit, opasan i pogibeljan, da će putnici u ciji zimi podnositi veliku muku pri prolazu, dok ne budu na javnom putu stavljeni direci i dok ne bude znakova, za kojima se ukazuje velika potreba, nego je utvrđeno da više puta, kad je vjetar, ginu ljudi. Kako se hrišćanin Grguraj (?) sin Ivankov, stanovnik sela Ravno, obavezao da će od istog sela do granice sela Šuice udariti stupove i staviti znakove, za tu njegovu službu, zabilježeno je u defteru da je njegova baština kad plati polovinu resmi filirije, oslobođena od uobičajenih dača.

Baština Ivanka Malovića, sada u posjedu njegova sina Grguraja 100, oproštena je od uobičajenih dača; baština Radović, u posjedu Ivana, sada u posjedu Blaža Milovića 100; baština Hamze u posjedu Balije sina Bilurova; baština Jusufa, u posjedu Pir-Alike Ćute, sada u posjedu Čutana Jusufa; baština Hasanu u posjedu Nezira sina Ahmedova, sada u posjedu Ahmeda sina Hasanova; baština Mehmeda, u posjedu Jahja-a sina Turhanova, sada u posjedu Džafera sina Muratova; baština Radić, u posjedu Skendera; čift Mustafe Abdulaha sa preostalim dijelom koji je uzeo Radovan sin Lukin od Ahmeda i Murata, sada u posjedu spahije Mustafe sina Abdulahova; baština Stepan, u posjedu Alije sina Hasanova; baština Mekić (?), u posjedu Velije sina Husejnova, sada u posjedu Hurem-Velije; baština Pavle, u posjedu Mustafe sina Abdulahova, sada u posjedu Emina; baština Dolić, u posjedu Vuksana Radića, sada u posjedu Radovana sina Kosanova. Kako je u starom defteru ubilježen Jahja bez bliže oznake, ispravljeno je 8 džumada I-1030 (31-III-1621).

Baština Ivanka u posjedu Uvejsa Abdulaha, sada u posjedu Velije sina Uvejsova, u selu Zirlotićima, 100; baština Ilijasa sina Hidrova, u njegovu posjedu.

Kako je u starom defteru ubilježeno Jahja, izvršena je ispravka 8 džumada I-1030 (31-III-1621) pismom tevkii. (Izgleda ponavljanje gornje bilješke).

¹²² Zbir zapravo iznosi 600, pa je izgleda nešto ispušteno.

Baština Klamina Luka u posjedu Mate sina Miletina; baština Memije i Ibrahima, u posjedu Balije sina Bilurhanova, sada u posjedu Alije sina Bilurova, 100; baština Hasana sina Jusufova, u posjedu njegova sina Alidžana, 100; baština Radić-Dirić, u posjedu Tomaša, sada u posjedu Mirčete — to je zemlja koju je uzeo Keramadi, 100; baština Alije sina Jusufovā, sada u posjedu Hasan Abdulahha, 100; baština Jusuфа Abdulahova u posjedu Abdi Jusuфа, 100; baština Pirije sina Bilurova, u njegovu posjedu; zemin Velije sina Alijina u selu Ravno Prisoje, sada u posjedu Đerasima, oslobođena od poreza; baština Antol (?) u posjedu Jusuфа sina Abdulahova; sada u posjedu Hurema i Behrama, sada u posjedu Sulejmanna i spahiјe Iljasa. (Ova baština je prekrižena, a zatim je dotato:) U starom defteru zabilježen je Antol, u posjedu Jusuфа sina Abdulahova. U novom defteru pogrešno je dodato ime Pirije. Ispravljeno prema starom, 8 džumada I-1030 (31-III- 1621).

P r i h o d i

Hajmane, badu-hava, mlađarina, poljačina i tapu-pristojba 60; i kuća 1.200; 9 kuća po 100; 1 kuća 240; u k u p n o 3.300.¹²²

Ovo je izvod iz novog opširnog carskog deftera koji je sačinjen početkom časnog mjeseca šabanu godine 1121 (šab. poč. 6-X-1709).

(U pečatu:) Muhamed

***

Na ostalih 13 dokumenata ove porodice ukazujem kratkim regestima poređanim vremenski:

6) Teskera bos. valije Topal Osman-paše od 29 rebia I-1140 (14-XI-1727) kojim se prenosi timar sela Plavuz od 3.000 akči na Omera povodom smrti njegova oca Ahmeda (U posjedu pisca).

7) Teskera bos. valije Hekim-oglu Ali-paše od 24 rebia II-1151 (11-VIII 1738) kojom se prenosi timar sela Plavuz u iznosu od 3.000 akči na Jašara i Husejna prilikom nestanka njihovih očeva Mehmeda i Omera u boju kod Ozije (U posjedu pisca).

8) Teskera bos valije Danedži Silahdar Mahmud-paše od 19 redžeba 1182 (29-XI-1768) kojom se prenosi dio timara u selu Plavuz u iznosu od 1.500 akči na Husejna prilikom smrti njegova oca Mehmeda (U posjedu pisca).

9) Hudžet sarajevskog kadije od 16 muharema 1198 (11-XII-1783) kojim se konstatiše da je Ahmed, sin spahiјe Husejna iz Seonice (Neretva), nastanjen od nedavna u selu Rakovici, tuzlanskog kadiluka, darovao svome stricu spahiјi Mahmudu $\frac{1}{3}$ mulk i mirije nekretnina u Seonici i selima Obrenovcu, Višnjevici, Podhumu, Gostoviću, Trebedniću, Crnom Vrhu i Trusini. Ostale $\frac{2}{3}$ istih nekretnina prodao mu je Ahmed za 300 groša i šaku fulusa te se u njegovu korist odrekao svog dijela timara sela Plavuza koje je iznosilo 250 akči (G. H. biblioteka, sindžil 16, str. 151).

10) Ferman sultana Hamdia I od polovine džumada I-1194 (dž. I poč. 5-V 1780) upućen sarajevskom mulli da interveniše u stvari tužbe Jašara i Kutijje protiv stanovnika sela Trebendića zbog zahtjeva da i njih dvoje snose dio daća koje su ostali stanovnici obavezni da plaćaju (U posjedu pisca).

11) Teskera bos. valije Ibrahim Hilmi-paše od 1 šabana 1223 (22-IX-1808) kojom se prenose dijelovi timara sela Plavuz na Mahmuta, Hasana i Omera povodom smrti Mustafe, Jašara i Mehmeda koji su ih do tada držali (U posjedu pisca).

12) Temesuk spahiye Mahmuta iz 1224 (1809/10) kojim se uvjerava da je spahiye Mahmut iz Seonice dao u zakup Mustafi Pezekosu iz Playuga svoj dio prihoda od timara sela Plavuz (odnosno Playug, kako se to selo naziva u mnogim kasnijim dokumentima, a tako se i danas zove) i Ravno za 145 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

13) Temesuk spahiye Mahmuta iz 1225 (1810) kojim imenovani uvjerava da je dao u zakup Mustafi Džogi sinu Osmanovu iz Playuga svoj dio prihoda od timara sela Pvalug i Ravno — sve izuzev tapije — za svotu od 160 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

14) Temesuk istog spahiye Mahmuta iz 1226 (1811) kojim tvrdi da je dao u zakup Peze(-kosu Mustafi) sinu Osmanovu iz Playuga svoj dio prihoda od timara sela Plavuga i Ravnog — sve izuzev tapije — za svotu od 160 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

15) Temesuk spahiye Hasana iz 1226 (1811) kojim potvrđuje da je dao u zakup nekog Mustafi svoj dio prihoda od timara sela Plavuga i Ravnog za iznos od 90 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

16) Temesuk istog Hasana iz 1228 (1813) kojim tvrdi da je dao Mustafi u zakup svoj dio prihoda od timara sela Plavuga i Ravnog za svotu od 235 groša u spomenutoj godini (U posjedu pisca).

17) Teskera bos. valije Silahdar Gazi Ali-paše od 21 rebia 1-1229 (13-III-1814) kojom se prenosi dio timara sela Plavuga na Mehmeda povodom smrti njegova oca Mahmuta (U posjedu pisca).

18) Tapu-nama zaima Mehmeda Buturovića od 5 redžeba 1250 (7-XI-1834) kojom se odobrava prenos nekretnina Mejreme (Čolić) koje se nalaze u selu Gorici na Hasanagu sina Jašarova, jer mu ih je ona darovala (U posjedu pisca).

BEKTAŠEVIĆI

Bez sumnje ova porodica se prozvala tako po nekom svom pretku, kome je bilo ime Bektaš. Da li se radi o Bektašu koji je bio vojvoda hercegovačkog sandžakbega Mehmedbega¹²³ ili kliškom sandžakbegu Bektaš-paši¹²⁴ ili o nekom trećem Bektašu, zasad se ne može utvrditi, jer nedostaju izvori koji bi se odnosili na to.

Pouzdano se zna, da je ova porodica bila moćna i ugledna. Međutim, ne može se sa sigurnošću utvrditi gdje su se nalazi i koliko su iznosili njeni timari, jer nisu očuvani timarsko-sbahiski dokumenti ove porodice. Jedan jedini dokumentat po kom bi se moglo naslucivati nešto od toga je kassam-defter sarajevskog suda od 5 avgusta 1776 g. koji pored dokaza moći i blagostanja porodice Bektaševića, sadrži i važne podatke o kućnom namještaju, odijevanju i bojnoj opremi ondašnjih feudalaca i koji kao takav pretstavlja vrlo značajan dokument.¹²⁵

¹²³ Bašagić, isto, str. 27.

¹²⁴ Isto, str. 103.

¹²⁵ G. H. biblioteka, sidžil, br. 18, str. 85.

Po stavci 65—66 i 74—75 istog deftera naslućujemo da su se timari ove porodice nalazili u selima Nevizdraci, Dobrigošču i Bradini u kojima je spomenuti Bektašbeg imao svoje ishodne kuće.

Bektašbeg je iz sebe ostavio sina Mustafabega.

Godine 1812 bio je ajan nahiye Neretve neki Mustafabeg,¹²⁶ a 1822 neki Mula Mustafa¹²⁷ i neki Mustafaga.¹²⁸ Očito se u sva tri slučaja radi o jednoj istoj osobi. Vrlo je vjerovatno, da je ova osoba istovjetna sa spomenutim Mustafabegom sinom Bektašbegovim.

U arhivskim materijalima nailazimo jedino na ime Salihbega Bektaševića.¹²⁹

Poslije spomenutog Mustafabega Bektaševića, ajan nahiye Neretve bio je Ahmedbeg Repovac.¹³⁰ U njegovo doba živjeli su spomenuti Salihbeg Bektašević i Osmanbeg Buturović sin Fazlibegov iz Seonice. O njima se u narodu govorilo: »Što rekne ajan u Repovcima, Salihbeg Bektašević u Konjicu i Osmanbeg Buturović u Seonici, to neće poreći ni vezir u Travniku.« Ovo narodno mišljenje dokazuje, da su zadnja dvojica bili uplivni koliko i sam ajan.

1

Kassám-defter¹³¹

18 džumada II-1190 — (4 avgusta 1776)

Ovim zapisnikom ustanovljuju se nasljednici iza umrlog Bektaš-bega sina Alibegova iz Gornjeg Konjica, popisuje njegova ostavština i razdjeljuje među nasljednicima.

Gazi Husrevbegova biblioteka, sindžil 18, str. 85.

مدينة سراي بوسته قضاسه مضاف نزوه ناحيه سنه تابع كورته قونينج سكانتن اينك بوندن اقدام وفات اين بكتاش باك بن على باك نام كمسنة باك وراشق زوجة منكوحه متزوکهسي فاطمه بنت عيسى باك ايله صلي كبيير اوغلی مصطفى باكه و صليبه صغیره قری تزيديه منحصره اولاني شرعا ظاهر و متحقق اولقدنصکره صغیره مزبوره مریمک والدہسی و حاضنهسی و وصیة منصوبهسی مزبوره خاتون طرفین دفتر قسام خاتمه دکین وکیل مسجل شرعیی اولان ملا مصطفی بن على افندی نام کمسنه و این کبیير مزبور مصطفی باك طلب و معرفت شرعیله و تحریر اولان ترسکهسی دفتريده که بو وجه آتی ذکر اولند جرد في اليوم الثامن عشر من جمادی الاخره لسنة تعرين و مأة و الف

کلام قدیم دفعه کلام قدیم دفعه کلام قدیم مجموعه قپوت بشش

٩٦٠٠ ٢٤٠ ١٩٠٠ ١٠٠٠ ٢٤٠٠

¹²⁶ Orient. institut, br. 3958.

¹²⁷ Isto, br. 3984.

¹²⁸ Isto, br. 3982.

¹²⁹ G. H. biblioteka, br. 2890.

¹³⁰ Orient. institut, br. 4047 — budžet od god. 1831.

¹³¹ Zapisnik o popisu i razdjeli ostavštine, ostavinska rasprava.

نافه قیلی کورک	نافه قیلی قمزی کورک	مانی چوچه جبه	مانی چوچه جبه	مستعمل چقشیر
۱۰۸۰	۹۸۴۰	۷۲۰	۷۲۰	۲۰۰۰
نافه قیلی یشل چوچه کورک	چوچه کوردیه	شام آلاجه سی آتری	شام آلاجه سی آتری	نافه قیلی یشل چوچه کورک
۱۲۰۰	۲۵۲۰	۶۰۰	۶۰۰	۵۵۲
قوشاتی	سجاده	قمرزی چوچه نبیش	چوچه یصدقیق عدد ۱	قوشاتی
۲۰۰	۳۰۰	۱۲۰۰	۱۲۰۰	۷۸
بلدی یصدقیق عدد ۲	کبیر کلیم	کنه کلیم	کنه کلیم	بلدی یصدقیق عدد ۲
۷۲۰۰	۱۲۰۰	۱۸۰	۱۹۲۰	۱۴۴۰
مانی چوچه مقعد	دفعه کلیم	دفعه کلیم	دفعه کلیم	مانی چوچه مقعد
۱۷۴۰	۱۳۵۰	۱۸۰	۹۹۰	۱۲۰۰
رفعه چوچه حشه	سیم قبضه لی کولانک	قره قین قلیج	قره قین قلیج	رفعه چوچه حشه
۷۸	۲۶۰	۳۷۲۰	۳۷۲۰	۱۰۰
انعام کیسه سی	حمالی سیم کیسه ایله	سیم رخت	بولی تفناک	دفعه تفناک
۲۰۰۰	۱۳۲۰	۸۴۰	۹۶۰	۱۶۲
دفعه بولی تفناک	فلنطه تفناک	طوقماق تفناک	دفعه بولی تفناک	دفعه بولی تفناک
۶۲۴۰	۷۵۰	۴۸۰	۹۰۰	۱۶۸
پشتوری چفت	بلدی دوشک	قمرزی بز شلتہ	بیرونگان	دفعه دوشک
۱۳۲۰	۷۲۰	۹۶۰	۹۶۰	۳۰۰
پوناوه	آوان تجاسیه قیه ۱۰ فی	دفعه آوان تجاسیه قیه ۱۰ فی	دفعه آوان تجاسیه قیه ۱۰ فی	دفعه پوناوه
۱۸۰	۱۶۰۸۰	۲۴۰	۵۸	۱۸۰
دفعه قطار	خرده خانه	طوبی آت	اکر عدد ۲	دفعه قطار
۳۶۰	۹۶۰	۴۸۰	۱۲۰۰	۳۰۰
سیاه باکری	ملک منزل داخلیه	خارجیه اوطة	قله	باچجه در قرب خارجیه
۶۰۰	۳۰۰۰	۱۲۰۰۰	۴۸۰۰	۳۰۰۰
متزل و عرصه متزل در	متزل و باخ در قریه	باغ در قریه پریسوی در	باغ در قریه زیر	متزل و عرصه متزل در
۱۲۰۰	۱۶۰۰۰	۱۲۰۰	۱۲۰۰	۱۲۰۰

نصف حصه در خانه ٦٠٠٠	ربع حصه در خانه دیکر ٣٠٠٠	اون بیش سهمدن بو سهم در آسیاب ٧٢٠	اون دورت سهمدن بو سهم در آسیاب دیکر ٧٢٠
حصه در آسیاب در نهر اونه ٧٢٠	متزل و باچه در قرية ووچه ١٤٤٠٠	در محصول نوزدراق (nepročitano) ٤٠٨٠٠	١٧٠.
بغدادی ٥ شنک فی ٤٠٠٠	شعیر ٤ شنک فی ٦٠٠	قوقوز ٢ شنک ٤٨٠	قهوة قليبيه ٢ شنک ١٢٠٠
شود در ید این کبیر مصطففى باك ١٢٠٠٠	در ذمت امام ملا عمر ١٨٥٤٠	وقوج ٢٠ رأس فی ٤٨٠	در ذمت الحاج مصطففى باك ٤٨٠٠
اوکوز ١ رأس در يد حسین ٣٠٠٠	اوکوز ٦ رأس در برادينه ١٨٠٠٠	طوسون ٣ رأس ٤٠٠	طاهه ٣ رأس فی ٢١٦٠
ایشک ١١ رأس فی ٢٠٠٠	اوکوز ٦ رأس در يد حسین ٣٠٠٠	دفعه ١ طوسون ٤٨٠	دفعه ٣ رأس فی ٢٤٠
تجهیز و قالدزم ایجون اخراج اولان قود ١١٧٠	در ذمت مصطفى سپاهى ٣٦٠٢	چلتوه عد ٢٨٥٢ فی ٦٩	سرت تخته ١ ١٧٨٨٠
چقشیر بیاض زبون ١٢٠	چارشب پشكير ٣٧٢	تئيه ٢ کوملک ٢ ٦٠٠	تئيه ٢ کوملک ٢ ٣٦٠
در ذمت قبطی محمود ٣٨٤٠	در ذمت مخم اوغلی محمد ٢٢٠٠	در ذمت این کبیر مصطفى باك ١٨١٦٠	در ذمت ملا ابواصیم ٩٦٠
در ذمت طودور ١٢٠٠	در ذمت استریان رأس ٥٢٠٠	در ذمت ملا ابراهیم ١٥١٢٠	در ذمت ملا صباناق مع خونه بیری ١٠٠٠
در ذمت ملا ابواصیم عن اجله خان ٢٧٠٠	در ذمت شوبه صالح ٤٨٠٠	در ذمت مصطفى مصطففى ٣٦٠٠	در ذمت دیکر مطری ٢
یالدزلى ٢ طاس ٥١٠	فنجان مع قهوه ابریقی ٣	مندر ١ سیاه یلک ١٢٠٠	مندر ٢ شمعدان دفعه شمعدان شمعان ٣٠٠٠
دفعه شمعدان شمعان ٣٠٠٠	خاتم شناک ١٩٢٠	مژروع بغداد ١٢ علف ٤ شنک شناک ١٨٠	شعیر ٣ شنک ٩٠

^{١٣٢} Nejasno. Moglo bi se čitati ili غرور.

دفعه بندای	شعیر ۱ شنک	قهوة قايليجه ۱۲	متخلوط ۲ شنک	قوقرز اونلیه ۴
۶۰۰	۷۷۰	۹۶۰	۱۲۰۰	۳۰۰۰ مزروع
چودار اوبلمه ۳	مزروع در غریقچه	مقرهه عدد ۳	جعما يكون مخلفات	
۷۷۴۳۱۶	۲۴۰	۴۸۰	۳۶۰	

منه الاخراجات

دینون متفرقه	ديون متفرقه	قسمت	رس
۳۶۰	۴۲۰	۳۶۲۱	۱.۰۸۶۰

چوقدار و محضره	دين مشت ابن كبير مصطفى	براي مهر زوجه	يكون
۱۱۶۰	۲۳۷۸۷	باك عن تركة امه	۶۷۳۱۴

بعد الاخراجات

٦٢٧٠٢

آخر الثالث بر موجب وصيت	صح الباقى للتقسيم بين الورثة	
٢٠٩٠٠	بعد اخراج الثالث	براي وجوده بر

حصة الزوجة	حصة ابن	حصة البنت
٥٢٢٥.	٢٤٣٨٣٤	١٢١٩١٧

Nedavno je umro Bektašbeg sin Alibegov iz Gornjeg Konjica. Njegovi jedini nasljednici su: žena Fatima kći Isabegova, sin, punodobni Mustafabeg i kći malodobna Mejrema.

Fatima kao majka, odgojiteljica i tutorica malodobne Mejreme, u ime njenog i u ime svoje, opunomoćila je Mula Mustafu sina Aliefedinog da je zaštupa kod ove ostavinske rasprave.

Nakon što je ovo sudski utvrđeno na zahtjev i uz učešće spomenutog Mula Mustafe i Mustafabega, napravljen je popis ostavinske imovine rečenog Bektašbega, kao što slijedi:

Napisano 18 džumada II-1190 (4-VIII-1776). (Aktiva:) (1) Kelami kadim, (vrijednost) 2.400 (akči);¹³³ (2) Kelami kadim, 1.000; (3) Kelami kadim, 1.900; (4) Međzmua (zbirkā), 240; (5) kaput-biniš (svečana odora) za jahanje, 9.600; (6) rabiljene čakšire, 2.050; (7) džube od plave čohe, 720; (8) crveni čurak od kamilje dlake, 9.840; (9) čurak (ogrtač) od džilkavę (vučje krzno), 10.800; (10) čurak od zelene čohe i kamilje dlake, 5.520; (11) čohana čurdija, 6.000; (12) anterija od šamske aladže, 2.520; (13) dolama od zelene čohe, 1.200; (14) pojasa, 780; (15) se-

¹³³ Kod ovog popisa nigdje se ne spominje o kojoj vrsti novca se radi. Pošto je stvar starijeg datuma, pretpostavio sam da bi se moglo govoriti o akčama.

džada, 1.920; (16) biniš od crvene čohe, 1.200; (17) čohani jastuk, 3.000; (18) dva mala jastuka, 300; (19) jastuk domaće izrade, 2 komada 1.440; (20) veliki čilim, 1.920; (21) rabljeni čilim, 180; (22) polovni kaput, 1.200; (23) sobna prostirka u haridžiji (gostinski konak), 7.200; (24) naslonjač (stolica) od plave čohe, 1.200; (25) saruk, 990; (26) kavuk, 180; (27) jedan čilim, 1.350; (28) čohana haša (pokrivač za sedla), 1.740; (29) još jedna haša, 1.500; (30) sablja crnih korica, 3.720; (31) ku-lunk *كولنك* sa srebrenom ručkom,¹³⁴ 2.400; (32) nož srebrenih korica, 780; (33) kesa za en'am 162; (34) hamajlija sa srebrenom kesom, 960; (35) srebreni raht, 8.400; (36) velika (duga) puška 1.320; (37) još jedna puška, 2.000; (38) velika puška, 1.680; (39) puška filinta, 900; (40) nabijač za pušku, 480; (41) još jedna velika pušta, 750; (42) pandul sahat (sat sa klatnom), 6.240; (43) jedan par malih pušaka, 3.000; (44) dušek domaće izrade, 1.320; (45) šilta od crvenog beza, 720; (46) jordan, 960; (47) još jedan dušek, 660; (48) jedan par harara, 1.320; (49) ponjave, 180; (50) još jedna ponjava, 580; (51) bakreno posude, 10 oka po 240 akči, 2.400; (52) još jedno bakreno posuđe, 67 oka, 16.080; (53) jedan kantar, 180; (54) još jedan kantar, 300; (55) kućni sitnjež, 3.000; (56) konj dorat, 12.000; (57) dva sedla, 480; (58) dva para uzengija, 960; (59) jedno hekbe, 360; (60) konj vranac, 3.000; (61) konak za obitelj (harem), 48.000; (62) soba vanjskog (gostinskog) konaka, 12.000; (63) kula, 30.000; (64) bašće u blizini vanjskog konaka, 6.000; (65) konak i gradište konaka u selu Bradini, 12.000; (66) konak i vinograd u selu Dobrigošću, 14.400; (67) vinograd u selu Prisoje, kadiluk Ljubinje, 1.200; (68) vinograd u Donjem Selu, 1.200; (69) polovina kuće, 60.000; (70) $\frac{1}{4}$ u drugoj klući, 3.000 (71) $\frac{1}{15}$ u mlinu, 30.000 (72) $\frac{1}{14}$ u drugom mlinu, 720; (73) dio u mlinu na rijeci Luni, 720; (74) konak i bašća u selu Vrce, 14.400; (75) prihod od Nevidzraka, 170 (nepročitano) 40.800; (76) pet šinika pšenice, 5.000; (77) četiri šinika ječma, 2.400; (78) dva šinika kukuruza, 1.200; (79) dva šinika crnog šilja, 480; (81) gotov novac u ruci sina Mustafe bega, 12.000; (81) dug kod imama Mula Mustafe, 4.800; (82) dug kod Hadži Omera, 18.540; (83) 20 ovnova po 400 akči, 8.000; (84) 1 vo u posjedu Husejna, 3.000; (85) šest volova u Bradini, 18.000; (86) 3 junadi, 4.000; (87) 3 teladi, 2.160; (88) još glava (?) ovaca, 2.800; (89) 11 krava po 2.000 akči, 22.000; (90) 30 glava toklijja (koza ?), 7.200; (91) još jedno june, 480; (92) 1 koza, 240; (93) za ukop i kaldrmu izlučena gotovina,¹³⁵ 17.880; (94) u dugu kod spahije Mustafe, 3.600; (95) 28 đilkava po 66, 3.652; (96) sert tahta (tvrdna daska ?), 1.170; (97) čakšire, 350; (98) bijeli zibun (pamuklija koja se nekada oblačila ispod kaftana), 50; (99) 2 kape koje se oblače pod fes, 372; (100) 2 košulje, 600; (101) prosta anterija, 740; (102) čaršaf, 180; (103) peškir, 120; (104) dug kod ciganina Mahmuta, 3.840; (105) u dugu kod Muhamrevića Mehmeda, 7.200; (106) dug kod sina Mustafabega, 18.160; (107) dug kod Mula Ibrahima, 9.600; (108) dug kod Todora, 2.400; (109) dug kod Stojana, 12.000; (110) još 13 grla ovaca, 5.200; (111) dug kod Mula Ibrahima, 15.120; (112) pojata sá guvništem, 10.000; (113) dug kod Mula Ibrahima od kućne kirije, 2.700; (114) dug kod Salih Šope, 2.400; (115) dug kod Mustafe, 4.800; (116) dug kod dru-

¹³⁴ كولنك (kulunk) je duga i oštra klesarska kazma od željeza.

¹³⁵ G. H. biblioteka, sidžil br. 18, str. 86.

Kod suda je posebnim zapisnikom utvrđeno, da je Bektašbeg sedam dana prije smrti dao izjavu kojom je oporučio, da se ova suma nakon njegove smrti izdvoji iz ostavštine i utroši u izvjesne pobožne, dobrotovorne i socijalne svrhe. Između ostalog naredio je, da se 40 groša utoriši za gradnju kaldrme na Bijelim Vodama, te da se dade sluškinji Fatimi 30 a slugi Mehmedu 10 groša.

gog Mustafe, 3.600; (117) 2 pozlaćena tasa, 510; (118) 80. fildžana sa 3 kahvena ibrika, 1.200; (119) 1 minder, 600; (120) crni jelek, 270; (121) još dva mindera, 1.200; (122) svijećnjak, 90; (123) još jedan svijećnjak, 90; (124) prsten, 180; (125) 12 šinika posijane pšenice, 3.000; (126) 4 šinika zobi, 1.920; (127) 3 šinika ječma, 3.960; (128) još zasijane pšenice (?), 3.000; (129) 1 šinik ječma, 1.200; (130) 2 šinika mješavine, 960; (131) 12 šinika šilja, 720; (132) 4 meljave (ušur) od kukuruza, 600; (133) 3 meljave od raži, 360; (134) posijano u Grikovićima, 4.800; (135) mahrama (sofra peškira) 3 kom., 240; ukupno: 724.316.

Odbici (pasiva): (1) resmi-kismet, 10.865; (2) kassamija, 3.621; (3) kalemija, 1.810; (4) huddamija, 905; (5) ihdarija, 905; (6) kajdija, 420; (7) razni dugovi, 3.600; (8) čokadar u muhaziru, 11.400; (9) dokazani dug sinu Mustafabegu od majčine ostavštine, 33.787; (10) žemin mehr (bračni dar) 30.000; ukupno 97.314.¹⁸⁶

Ukupna vrijednost ostavštine nakon odbitka: 627.002 (akče).

Od toga se za dobrotvorne svrhe odbija jedna trećina, kako je određeno u oporuci 209.000.

Čisti ostatak za razdiobu među nasljednike	418.002
Ženi pripada	52.250
Sinu pripada	243.834
Kćeri pripada	121.917

ZUSAMMENFASSUNG

URKUNDEN VON SPAHI (FEUDALHERREN) FAMILIEN AUS DER »NAHIA« (KREIS) NERETVA (NARENTA)

Diese Abhandlung bearbeitet türkische Timar- und Spahi (Feudal) Dokumente von vier Spahi-Familien aus dem Kreis Neretva in Sandžak Klis und zwar von den Familien Alibegović, Buturović, Hasagić und Begtašević.

Von der Familie Alibegović sind sieben Urkunden erhalten, von der Familie Buturović 21, von der Familie Hasagić 18 und von der Familie Begtašević eine.

Die älteste erhaltene Urkunde der Familie Alibegović datiert aus dem Jahre 1698 und die jüngste aus dem Jahre 1802; die älteste Urkunde der Familie Buturović datiert aus dem Jahre 1699 und die jüngste aus dem Jahre 1876; die älteste Urkunde der Familie Hasagić ist vom Jahre 1623 und die jüngste vom Jahre 1834, während die einzige erhaltene Urkunde der Familie Begtašević aus dem Jahre 1776 stammt.

¹⁸⁶ Zbirovi aktive i pasive su pogrešni. Zbir aktive ustvari iznosi 695.276, a pasive 97.313 akči. Prema tome čista ostavština nije 627.000 akči, nego 597.963 akči.

Auf Grund dieser Urkunden wird das Entstehen und die Entwicklung der »Timar«, bzw. der »Zemamet« der genannten Familien in der Narenta-Nahia von den ältesten Zeiten bis zur Abschaffung und Aufhebung der Timar-Spahi-Einrichtung, beleuchtet; fernerhin die Streitfragen um dieselben, weiter die Einkünfte der einzelnen »Timar«, die verschiedenen Kulturen, die auf deren Grundstücken gedeihen u. dgl.

Weiterhin enthalten diese Dokumente Angaben über die Bekleidung, Kriegsrequisiten und das Hausgerät eines grösseren Feudalherrn der Herzegowina im XVIII. Jahrhundert und Namen von Lokalitäten und Dörfern, die heute nicht mehr existieren, oder andere Namen erhalten haben, oder aber die heute ganz unbekannt sind.